

**T.C.
HALIÇ ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**SOSYAL MEDYA VE KİTLE İLETİŞİM ARAÇLARININ LİSE
ÖĞRENCİLERİNİN BEDEN ALGISI VE SOSYAL GÖRÜNÜŞ
KAYGISI ÜZERİNE ETKİSİNİN BELİRLENMESİ**

GÜLŞEN GÜVENEN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HEMŞİRELİK

**DANIŞMAN
Doç. Dr. SEVİL İNAL**

İSTANBUL – 2017

**T.C.
HALIÇ ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**SOSYAL MEDYA VE KİTLE İLETİŞİM ARAÇLARININ LİSE
ÖĞRENCİLERİNİN BEDEN ALGISI VE SOSYAL GÖRÜNÜŞ
KAYGISI ÜZERİNE ETKİSİNİN BELİRLENMESİ**

GÜLŞEN GÜVENEN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HEMŞİRELİK

**DANIŞMAN
Doç. Dr. SEVİL İNAL**

İSTANBUL – 2017

SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

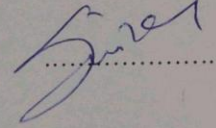
Hemşirelik programı Yüksek Lisans Öğrencisi Gülşen GÜVENEN tarafından hazırlanan “*Sosyal Medya ve Kitle İletişim Araçlarının Lise Öğrencilerinin Beden Algısı ve Sosyal Görünüş Kaygısı Üzerine Etkisinin Belirlenmesi*” konulu çalışması jürimizce Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Tez Savunma Tarihi : 03.07.2017

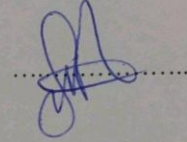
(Jüri Üyesinin Ünvanı, Adı, Soyadı ve Kurumu):

İmzası

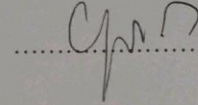
Jüri Üyesi : Doç. Dr. Sevil İnal (Danışman)
:İstanbul Üniversitesi/ Bakırköy Sağlık Yüksekokulu

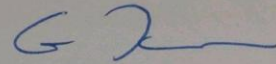
Jüri Üyesi :Doç Dr. Gülçin BOZKURT
: İstanbul Üniversitesi/ Bakırköy Sağlık Yüksekokulu

Jüri Üyesi : Yrd.Doç.Dr. Gülbahar KESKİN
: Haliç Üniversitesi/ Sağlık Bilimleri Fakültesi

Bu tez Enstitü Yönetim Kurulunca belirlenen yukarıdaki jüri üyeleri tarafından uygun görülmüş ve Enstitü Yönetim Kurulu'nun kararıyla kabul edilmiştir.

Prof. Dr.M.Güneş YAVUZER

Sağlık Bilimleri Ens. Müdürü

I. İNTİHAL RAPORU

Turnitin Orijinallik Raporu

SOSYAL MEDYA VE KİTLE İLETİŞİM ARAÇLARININ LİSE ÖĞRENCİLERİNİN BEDEN
ALGISI VE SOSYAL GÖRÜNÜŞ KAYGISI ÜZERİNE ETKİSİNİN BELİRLENMESİ
Gülşen Güvenen tarafından

SOSYAL MEDYA VE KİTLE İLETİŞİM ARAÇLARININ LİSE ÖĞRENCİLERİNİN BEDEN ALGISI VE
SOSYAL GÖRÜNÜŞ KAYGISI ÜZERİNE ETKİSİNİN BELİRLENMESİ (Sevil İNAL) den

- 24-May-2017 15:21 EEST' de işleme konu
- NUMARA: 818239283
- Kelime Sayısı: 16493

Benzerlik Endeksi

%5

Kaynağa göre Benzerlik

Internet Sources:

%4

Yayınlar:

%4

Öğrenci Ödevleri:

%3

kaynaklar:

- 1 1% match (22-Mar-2017 tarihli öğrenci ödevleri)
[Submitted to Istanbul University on 2017-03-22](#)
- 2 1% match (11-Mar-2016 tarihli internet)
[http://acikerisim.deu.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/12345/10320/304476.pdf?
isAllowed=y&sequence=1](http://acikerisim.deu.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/12345/10320/304476.pdf?isAllowed=y&sequence=1)
- 3 1% match (26-Eyl-2015 tarihli öğrenci ödevleri)
[Submitted to TechKnowledge Turkey on 2015-09-26](#)

II. TEŞEKKÜR

Tez çalışmamı gerçekleştirdiğim süre boyunca sabırla ve anlayışla, zamanını, bilgilerini ve deneyimlerini paylaşan saygıdeğer tez danışmanım **Doç. Dr. Sevil İNAL'a**,

Başaracağıma en az benim kadar inanan, beni yüreklendiren ve özellikle de evi çekip çevirmemde hiçbir zaman desteğini esirgemeyen kıymetli eşim **Atılım GÜVENEN'e**,

Bugünlere gelmemde en büyük pay sahibi olan ve beni en güzel şekilde yetiştiren canım annem **Ayşe TÜRK** ve kendi ayaklarım üzerinde durabilmemin baş mimarı olan canım babam **Selvet TÜRK'e**,

Öğrenim hayatım boyunca başarılı bir öğrenci olmamda ve kendimi geliştirmemde katkıları olan tüm hocalarıma,

Balkaya Koleji'nde araştırmamı uyguladığım sırada en az benim kadar çalışan Binnur ILGAZ, Nilüfer PEDÜK, Duygu DEĞİRMENCİ ve Zeynep SEROL'a sonsuz teşekkürlerimi ve minnetlerimi sunarım.

Gülşen GÜVENEN

III. İÇİNDEKİLER

I) İNTİHAL RAPORU	i
II) TEŞEKKÜR	ii
III) İÇİNDEKİLER	iii
IV) KISALTMALARIN LİSTESİ	v
V) ŞEKİL ve TABLOLARIN LİSTESİ	vi
i. Şekillerin Listesi	vi
ii. Tabloların Listesi	vii
1. ÖZET	1
2. SUMMARY	2
3. GİRİŞ	3
4. GENEL BİLGİLER	6
4.1. Ergenlik	6
4.1.1. Tanımı	6
4.1.2. Evreleri	6
4.1.3. Fiziksel Büyüme ve Gelişme	7
4.1.3.1. Beden Kitle İndeksi ve Persentil Eğrileri	8
4.1.4. Bilişsel Gelişim	9
4.1.5. Psikososyal Gelişim	10
4.1.6. Psikoseksüel Gelişme ve Cinsel Olgunlaşma	10
4.1.7. Ahlaki Gelişim	11
4.1.8. Spiritüel Gelişim	11
4.2. Beden Algısı	12
4.3. Sosyal Görünüş Kaygısı	15
4.4. Sosyal Medya ve Kitle İletişim Araçları	16
4.5. Hemşirenin Adolesanın Sağlığını ve Sağlıklı Beden Algısını Geliştirmedeki Rolü	20
5. GEREÇ VE YÖNTEM	22
5.1. Araştırmanın Amacı ve Tipi	22

5.2. Araştırmanın Yeri ve Zamanı	22
5.3. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi	22
5.4. Örneklem Seçim Kriterleri	23
5.5. Veri Toplama Araçları	23
5.6. Verilerin Toplanması	25
5.7. İstatistiksel Analizler	28
5.8. Araştırmanın Etik Yönü	28
5.9. Araştırmanın Sınırlılıkları	28
5.10. Araştırmanın Güçlü ve Zayıf Yönleri	29
6. BULGULAR	30
7. TARTIŞMA	52
8. SONUÇ ve ÖNERİLER	61
9. KAYNAKLAR	63
10. EKLER	80
Ek 1 Bilgilendirilmiş Onam Formu	80
Ek 2 Veri Toplama Formu	81
Ek 3 Vücut Algısı Ölçeği	84
Ek 4 Sosyal Görünüş Kaygısı Ölçeği	85
Ek 5 Araştırma İçin İzin Belgesi	86
Ek 6 Etik Kurul Kararı	88
11. ÖZGEÇMİŞ	89

IV. KISALTMALARIN LİSTESİ

BKİ	Beden Kitle İndeksi
WHO	Dünya Sağlık Örgütü
CDC	Centers for Disease Control and Prevention
TV	Televizyon
TNSA	Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması
EU	Avrupa
VAÖ	Vücut Algısı Ölçeği
SGKÖ	Sosyal Görünüş Kaygısı Ölçeği
KİT	Kitle İletişim Araçları
NCSS	Number Cruncher Statistical System

i. ŞEKİLLERİN LİSTESİ

Şekil 4.2.1. Beden Algısı ve Etkileyen Değişkenlerin İlişkisi.....	13
Şekil 5. 6. Araştırmanın Akış Planı.....	26

ii. TABLOLARIN LİSTESİ

Tablo 4.1.3.1. Persentil Aralıklarına Göre BKİ Kategorisi.....	8
Tablo 4.1.3.2. Sağlıklı Türk Erkek ve Kız Çocuklarında Vücut Kitle İndeksi Persentil Değerleri.....	9
Tablo 6.1-1. Araştırma Grubunun Tanıtıcı Özelliklerinin Dağılımı.....	30
Tablo 6.1-2. Araştırma Grubunun Demografik Özelliklerinin Dağılımı.....	31
Tablo 6.1-3. Araştırma Grubunun Sosyal Medya Kullanımı ve Kitle İletişim Araçları Kullanımı İle İlgili Özelliklerinin Dağılımı.....	33
Tablo 6.1-4. Araştırma Grubunun Sosyal İlişkiler ve Fiziksel Özelliklerine İlişkin Memnuniyeti ile İlgili Özelliklerinin Dağılımı.....	35
Tablo 6.2-1. Deney ve Kontrol Grubunun Tanıtıcı Özellikler Açısından Karşılaştırılması.....	37
Tablo 6.2-2. Deney ve Kontrol Grubunun Demografik Özellikler Açısından Karşılaştırılması.....	38
Tablo 6.2-3. Deney ve Kontrol Gruplarının Sosyal Medya Kullanımına İlişkin Özelliklerine Göre Karşılaştırılması.....	39
Tablo 6.2-4. Deney ve Kontrol Gruplarının Sosyal İlişkiler ve Fiziksel Özelliklerine İlişkin Memnuniyeti ile İlgili Karşılaştırılması.....	40
Tablo 6.3-1. Deney ve Kontrol Grubunun Sosyal Görünüş Kaygı Düzeylerinin Karşılaştırılması.....	41
Tablo 6.3-2. Deney ve Kontrol Grubunun Vücut Algısı Ölçek Puanlarının Karşılaştırılması.....	41
Tablo 6.3-3. Araştırma Grubunun VAÖ Puanları ile SGKÖ Puanları Arasındaki İlişkinin Karşılaştırılması.....	42
Tablo 6.4-1. Araştırma Grubunun SGKÖ Puanlarının Okuduğu Sınıfa Göre Karşılaştırılması.....	43
Tablo 6.4-2. Araştırma Grubunun SGKÖ Puanlarının Anne Baba Eğitim Durumuna Göre Karşılaştırılması.....	44

Tablo 6.4-3. Araştırma Grubunun SGKÖ Puanlarının Aile Gelir Durumuna Göre Karşılaştırılması.....	45
Tablo 6.4-4. Araştırma Grubunun SGKÖ Puanlarının Sosyal Medya Kullanımı ile İlgili Özellikler Açısından Karşılaştırılması.....	45
Tablo 6.4-5. Araştırma Grubunun SGKÖ Puanlarının Vücut Yapısı Algısına Göre Karşılaştırılması	46
Tablo 6.5-1. Araştırma Grubunun Vücut Algısı Ölçek Puanlarının Cinsiyete Göre Karşılaştırılması	47
Tablo 6.5-2. Araştırma Grubunun Vücut Algısı Ölçek Puanlarının Okudukları Sınıfa ve Aile Yapısına Göre Karşılaştırılması.....	47
Tablo 6.5-3. Araştırma Grubunun Vücut Algısı Ölçeğinde Boy ve Kilo Algıları İle İlgili Soruya Verdikleri Cevabın Karşılaştırılması.....	48
Tablo 6.6-1. Araştırma Grubunun Algıladıkları Vücut Yapıları ile BKİ'ye Göre Belirlenen Gerçek Vücut Yapıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	49

1. ÖZET

Sosyal medya ve kitle iletişim araçlarının adolesanların beden algıları ve görünüş kaygıları üzerindeki etkileri giderek artmaktadır. Bu araştırma; lise öğrencilerinde beden algısı ve sosyal görünüş kaygısına sosyal medya ve kitle iletişim araçlarının etkisinin belirlenmesi amacıyla deneysel olarak gerçekleştirildi. Araştırma verileri, İstanbul'un Küçükçekmece ilçesinde bulunan özel bir lisede öğrenim gören ve araştırmaya katılmaya istekli 205 öğrenciden 15 Şubat 2016-25 Nisan 2017 tarihleri arasında elde edildi. Katılımcılar "Sosyal medya grubu", "Kitle iletişim araçları grubu" ve "Kontrol grubu" olmak üzere rastlantısal olarak 3 gruba ayrıldı. "Sosyal medya grubunun" 20 dakika süre ile Facebook ve Instagram hesaplarında zaman geçirmeleri, "Kitle iletişim araçları grubunun" 20 dakika süre ile moda/magazin dergilerine bakarak zaman geçirmeleri sağlandı. "Kontrol grubuna" ise herhangi bir girişim uygulanmadı. Öğrencilerin beden algıları "Vücut Algısı Ölçeği (VAÖ)", sosyal görünüş kaygıları "Sosyal Görünüş Kaygısı Ölçeği (SGKÖ)", demografik ve tanımlayıcı özellikleri "Veri Toplama Formu" ile elde edildi. Sonuçlar incelendiğinde; öğrencilerin sosyal medya ve kitle iletişim araçları ile zaman geçirmesinin beden algısını ve sosyal görünüş kaygısını etkilemediği görüldü ($p>0.05$). Ancak öğrencilerin sosyal medyada dolaşmaları ve moda dergilerine bakmalarının kilolarından memnuniyetsizliklerini arttırdığı belirlendi ($p<0.05$). 10. sınıf öğrencilerinin diğer sınıflara göre daha fazla beden memnuniyetsizliği ve daha fazla sosyal görünüş kaygısı yaşadığı saptandı ($p<0.05$). VAÖ puanları ile SGKÖ puanları arasında negatif yönde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu belirlendi ($p<0.001$). Öğrencilerin girişim öncesi ve sonrası VAÖ ve SGKÖ puanları arasında anlamlı fark olmamasının, günlük yaşam içinde sosyal medya ve kitle iletişim araçları maruziyetinin yüksek olmasından kaynaklanmış olabileceği düşünüldü.

Anahtar Kelimeler: Adolesan, beden algısı, sosyal görünüş kaygısı, sosyal medya, kitle iletişim araçları, hemşirelik.

2. SUMMARY

Determination of the Effect of Social Media and Mass Media on High School Students' Body Perception and Social Appearance Anxiety

The effects of social media and mass media on adolescents' body perception and appearance anxiety are increasing gradually. This study was conducted experimentally to determine the effect of social media and mass media on high school students' body perception and social appearance anxiety. Data of the study was collected with 205 voluntary students who were studying in a private high school located in Kucukcekmece district of Istanbul, Turkey between the dates of February 15th, 2016 and April 25th, 2017. The participants were randomly divided into three groups: social media group, mass media group, and control group. Participants in the social media group were asked to spend 20 minutes on their Facebook and Instagram pages, while the participants in the mass media group were asked to spend 20 minutes looking to fashion/magazine journals. Control group did not receive any intervention. Students' body perception was evaluated by "Body Cathexis Scale (BCS)", social appearance anxiety was evaluated with "Social Appearance Anxiety Scale (SAAS)", and demographic and descriptive features were questioned by "Data Collection Form". When the results are examined, it was found that spending time in social media and mass media doesn't have any significant effect on body image and social appearance anxiety ($p>0.05$). However, it was determined that spending time in social media and looking at fashion magazines increase the level of dissatisfaction with their weight ($p<0.05$). The students in the 10th grade had more body dissatisfaction and social appearance anxiety than the students in the other grades ($p<0,05$). There was a negative and statistically significant correlation between BCS and SAAS scores ($p<0.001$). It can be said that the nonsignificant results between BCS and SAAS scores before and after the interventions may be due to the high exposure of social media and mass media in daily life.

Key Words: Adolescent, body perception, social appearance anxiety, social media, mass media, nursing.

3. GİRİŞ

Dünyada her 5 kişiden biri adolesan çağındadır. Dünya nüfusunun 1,2 milyarını adolesanlar oluşturmakta ve adolesan nüfusun %85'i gelişmekte olan ülkelerde yaşamaktadır (Alikashifoğlu, 2005). Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması (TNSA) 2013 verilerine göre; 10-19 yaş grubu gençlerin nüfus içindeki payı % 17, 2'dir. Bu oran nüfusun önemli bir kısmını oluşturmaktadır (TNSA, 2013). Adolesan dönemi, bir çocuğun erişkin olduğu, özellikle fiziksel ve psikososyal birçok değişikliğin meydana geldiği, aile, akranlar ve medya gibi birçok faktörden etkilenilen bir dönemdir (Erbil ve ark., 2006; Arıkan ve ark, 2013). Adolesanlar, bu dönemde ailelerinden ve diğer insanlardan sevgi ve saygı görmek, bedenen güçlü ve güzel olmak isterler. Olumlu beden algısına sahip olan adolesanlar; kendine daha güvenli, arkadaş ilişkilerinde daha özgür ve başarılıdırlar (Yiğit, 2010; Sarıkaya, 2015; Singh et al., 2015; Karadamar ve ark, 2015). Adolesan, hayal ettiğinden çok farklı bir beden yapısına sahip ise beden memnuniyetsizliği yaşayabilir ve sosyal görünüş kaygısı taşıyabilir (Öksüz, 2012).

Medya ve sosyal medya kullanımı tüm dünyada giderek artmaktadır. Çocuklar yılda 20.000'den fazla reklam izlemekte, adolesanların %75'i haftada en az 6 saat müzik klipi izlemektedir. Bu klipler yaşam stili ile ilgili açık ya da gizli mesajlar içermekte, özellikle çocuklar ve adolesanlar izlediklerinden direkt olarak etkilenmektedirler (Croll, 2005). Popüler medya kaynaklarının (televizyon, filmler, magazin programları, güzellik yarışmaları ve reklamların) etkisiyle adolesan dönemde olan kızlar daha ince, erkekler ise daha iri, daha kaslı ve daha güçlü olmak istemektedirler. Adolesan dönemdeki kız çocuklarının medyadaki modellere benzeme isteği, anoreksiya ve bulimia gibi yeme bozukluklarının ortaya çıkmasına neden olabilmektedir (Atı, 2008; Tiggeman and Miller, 2010; Croll, 2005). Ayrıca beden memnuniyetsizliği yaşamak ve sosyal görünüş kaygısı taşımak; depresyona, anksiyeteye ve birçok ruhsal bozukluğa yol açabilmektedir (Aktaş ve ark., 2010; Markey, 2010; Silva et al., 2014; Barlas ve ark, 2014). Çoğu adolesanın birden çok sosyal medya profili bulunduğu ve zamanlarının önemli bir kısmını buralarda geçirdikleri bilinen bir gerçektir (Tiggeman and Slater, 2013). Yapılan bazı çalışmalarda medya ve sosyal medya kullanımının üniversite öğrencilerinde ve gençlerde beden memnuniyetsizliğini arttırdığı belirlenmiştir (Durkin and Paxton, 2002; Birkeland et al.,

2005; Wagaman, 2011; Fardouly et al., 2014; Chang et al., 2014; Benton and Karazsia, 2015). Uluslararası literatür incelendiğinde, medyanın beden algısına etkisini araştıran bazı çalışmalar olsa da, lise öğrencileri üzerinde sosyal medya ve kitle iletişim araçlarının etkisini ortaya koyan çalışmaya rastlanmamıştır. Ayrıca ülkemizde de sosyal medyanın ve kitle iletişim araçlarının ergenlerin beden algısı ve sosyal görünüş kaygısı üzerine etkisini ortaya koyan çalışmaya rastlanmamıştır.

Lise yılları, kız ve erkeklerde adolesan dönemin etkilerinin en yoğun yaşandığı, beden algısı ve sosyal görünüş kaygılarının gencin yaşamını en fazla etkilediği bir dönemdir (Özcan ve ark, 2013). Beden algısı ve sosyal görünüş kaygısı üzerine sosyal medya ve kitle iletişim araçlarının etkisi kültüre göre değişiklik gösterebilmektedir (Oktan ve Şahin, 2012). Bizim gibi gelişmekte olan ülkelerde gençler arasında sosyal medya kullanımı oldukça yaygındır (Şener, 2009). Gençler hem sosyal medyanın hem de kitle iletişim araçlarının olumsuz etkilerine maruz kalsa da bu etkileri ortaya koyacak objektif veriler sınırlıdır.

Hemşirelerin özellikle çocuk hemşirelerinin adolesanların beden memnuniyetsizliği ve görünüş kaygısı gibi yaşadıklarının tüm hayatını etkileyebileceğinin farkında olmaları, adolesanların buldukları her yerde onların sağlığını koruma, geliştirme, erken dönemde sorunlarını belirleme ve çözümüne katkıda bulunmaya yönelik, uygun müdahaleyi yapmalıdır (Koyun ve ark, 2011; Törüner ve Büyükönenç, 2012; Ball et al., 2012).

Bu araştırma; lise öğrencilerinde beden algısı ve sosyal görünüş kaygısına sosyal medya ve kitle iletişim araçlarının etkisinin belirlenmesi amacıyla deneysel tipte bir araştırma olarak planlandı. Elde edilen verilerin hem ülkemizde hem de bizim gibi gelişmekte olan ülkelerde gençlerin sosyal medya ve kitle iletişim araçlarının beden algısı ve sosyal görünüş kaygıları üzerine etkisini objektif verilerle ortaya koyması açısından literatüre önemli katkılar sağlayacağı düşünüldü.

Araştırmanın hipotezleri:

H.0. Sosyal medya ve kitle iletişim araçları lise öğrencilerinin beden algısını ve sosyal görünüş kaygısını değiştirmez.

H.1. Sosyal medya ve kitle iletişim araçları lise öğrencilerinin sosyal görünüş kaygısını artırır.

H.2. Sosyal medya ve kitle iletişim araçları lise ğrencilerinin vücut algılarını olumsuz etkiler.

4. GENEL BİLGİLER

4.1. Adolesan

4.1.1. Tanımı

Adolesan kelimesi, Latince bir kelime olan ‘adolescere’ kelimesinden gelir ve büyüme anlamına gelmektedir (Yavuzer, 1997).

Adolesan dönemi; fiziksel, duygusal ve psikososyal değişimle başlayan kimlik duygusunun kazanılmasıyla sona eren, çocuktan yetişkinliğe geçiş dönemidir (Özcebe, 2002). Amerikan Psikoloji Derneği’ni kuran psikologlardan biri olan Stanley Hall, adolesan dönemine bilimsel bir tavırla yaklaşmış ve bu dönemi, ‘fırtına ve stres’ dönemi olarak nitelmiştir (Cloutier, 1982). Bu dönem, fizyolojik, psikolojik ve sosyolojik faktörlerden oldukça etkilenir (Mandleco and McCoy, 2007).

4.1.2. Evreleri

Adolesan dönem, 10-19 yaş arası dönemi kapsamaktadır (WHO, 2015). Bunun 10-14 yaş arası erken, 15-18 arası yaş orta, 18-19 yaşlar ise geç adolesan dönemini oluşturmaktadır (Derman, 2008).

Erken adolesan dönemi, 10-14 yaş arasındaki dönemdir. Hızlı büyümenin olduğu, erkeklerde kas kütlelerinin, kızlarda yağ kütlelerinin arttığı ve sekonder seks karakterlerinin görülmeye başlandığı dönemdir. Adolesanlar, bu dönemde sınırlı soyut düşünme becerisine sahiptirler, vücutlarındaki değişimlere adapte olma ve baş etme çabası içerisinde olup vücut yapısının, hayalindeki vücut yapısıyla uyum sağlamayacağı endişesini taşımakta ve fiziksel, hormonal değişikliklere paralel olarak öfke, utangaçlık, kaygı gibi duygular yaşayabilmektedirler (Boyacıoğlu ve Küçük, 2011; Törüner ve Büyükgönelç, 2012).

Orta adolesan dönemi, 15-18 yaşlar arasındaki dönemdir. Bu dönemde motor koordinasyon, kardiyovasküler sistem kapasitesi gibi birçok kilometre taşı oturmuştur ve artık vücuttaki fiziksel değişimler kabullenilmeye ve karşı cinse ilgi duyulmaya başlanmıştır. Akran grupları oldukça önemlidir ve yetişkinleri örnek olarak sigara kullanımı gibi alışkanlıklara başlayabilmektedirler (Mandleco and McCoy, 2007; Parlaz ve ark, 2012).

Geç adolesan dönemi, 18 yaş dolaylarında başlar ve kimliğin oluşmasıyla sona erer. Bu dönemin ne zaman sona erdiği kültürden kültüre ve kişiden kişiye değişebilmektedir.

Fiziksel büyüme ve cinsel gelişim tamamlanmıştır. Artık çocukluk kimliğinden kurtularak yetişkin rolleri üstlenilmeye ve kariyer planları yapılmaya başlanmıştır. Bu dönemde soyut düşünme kabiliyeti de kazanılmıştır (Derman, 2008; Arıkan ve ark, 2013).

4.1.3. Fiziksel Büyüme ve Gelişme

Adolesan dönemdeki en önemli değişimlerden birisi fiziksel büyüme ve gelişmedir.

Puberte, sekonder seks karakterlerinin ve cinsel organların gelişmeye başladığı dolayısıyla üremenin mümkün hale geldiği ve bir çocuğun bir erişkin olduğu biyolojik bir dönemdir. Puberte, adolesan dönemin bir parçasıdır ve kızlar erkeklere göre bu döneme 2 yıl erken girmektedir. *Adolesan dönem*, puberte ile başlamakta ve adolesan yetişkin rollerini üstlenene kadar sürmektedir (McNeely and Blanchard, 2010; Kliegman et al., 2015).

Adolesanlar, 11-16 yaşları arasındaki herhangi bir yaş diliminde başlayan ve genellikle 2-3 yıl süren büyüme hızlanması yaşarlar. Buna '*büyüme atağı ya da büyüme sıçraması*' denmektedir. Zamanı ve süresi kişiden kişiye ve cinsiyete göre değişmektedir. Boy uzaması kızlarda ortalama 23-28 cm iken, erkeklerde 26-28 cm olmaktadır. Kızlarda menarştan sonra, erkeklerde ise 18-20 yaşından sonra boy uzaması fazla olmamaktadır. Çünkü östrojen büyüme kıkırdağını testosterona göre daha hızlı kapatmaktadır (Özcebe, 2012; Cavoli, 2015). Ağırlık artışı ise, boyun en hızlı olduğu dönemden yaklaşık 6 ay sonra belirginleşmekte ve adolesan dönemde ortalama 20 kg (7-30) alınmaktadır (Arıkan ve ark, 2013; Mandleco and McCoy, 2007).

Adolesan dönemde iç organlar, salgı bezleri büyüklüklerinde ve kemik, kas, yağ kitlelerinde iki katına varan belirgin artışlar söz konusudur (Parlaz ve ark, 2012). Ancak kalp ve akciğer ölçülerinde meydana gelen büyüme, beden gelişimine göre yavaş olmakta, bu da ergenliğin başlarında yorgunlukla sonuçlanmaktadır. Adolesan dönemin sonlarına doğru ise, kalp atımı ve solunum sayısı hafifçe artmakta, kan basıncı hafifçe yükselerek yetişkin düzeye ulaşmaktadır (Arıkan ve ark, 2013).

Yapılan araştırmalar, adolesan beyinlerinin beyin hücresi üretmeye devam ettiklerini ve aktif olarak kullanılmayan bağlantıları kestiklerini göstermiştir. Manyetik rezonans sonuçlarına göre, beynin farklı kısımları çevreden gelen uyarılarla aktif hale

gelmiştir. Adolesan beyni, travmalara yanıt açısından erişkin beynine göre daha duyarlıdır çünkü bu dönemde yapısal gelişim göstermektedir (Flannery, 2006).

4.1.3.1. Beden Kitle İndeksi ve Persentil Eğrileri

Obezite, erişkinlerde olduğu gibi çocuk ve adolesanlarda da giderek artan bir prevalansa sahip önemli bir beslenme problemidir (Gürel ve İnan, 2001). Beden Kitle İndeksi (BKİ, Body Mass Index-BMI), obeziteyi belirlemek için yaygın olarak kullanılan bir ölçüm yöntemidir. BKİ, bir insanın vücut ağırlığının (kg cinsinden), boy uzunluğunun (m cinsinden) karesine bölünmesiyle elde edilen bir değerdir. BKİ, hem yetişkinlerde hem çocuklarda kullanılabilirdiği gibi, çocuk ve adolesanlarda BKİ persentil eğrilerini kullanmak daha doğrudur. Çünkü çocuklarda tek başına BKİ kullanımı yeterli değildir (Çifçili ve ark, 2003; Bodur ve Uğuz, 2007; Ergül ve Kalkım, 2011; Yıldız ve ark, 2015).

Türk çocukları için yaşa ve cinsiyete göre hazırlanmış persentil eğrileri (Tablo 4.1.3.2) baz alınarak ve literatürde yer alan kategorizasyon kullanılarak (Tablo 4.1.3.1) çocuğun ya da adolesanın düşük tartılı, normal tartılı, fazla tartılı ya da obez olup olmadığı anlaşılabilir (CDC, 2015).

Tablo 4.1.3.1. Persentil Aralıklarına Göre BKİ Kategorisi (CDC, 2015)

Ağırlık Kategorisi	Persentil Aralığı
Düşük tartılı	<5 (5. persentilin altında)
Normal tartılı	5- 85 (5 ile 85.persentilin arasında)
Fazla tartılı	>85- 95 (85. persentilden büyük, 95. persentil dahil)
Obez	>95 (95. persentilin üzerinde)

Tablo 4.1.3.2. Sağlıklı Türk Erkek ve Kız Çocuklarında Beden Kitle İndeksi Persentil Değerleri (Neyzi ve ark, 2008)

Erkek							Kız							
5	15	25	50	75	85	95	Yaş	5	15	25	50	75	85	95
11.4	12.2	12.7	13.7	14.6	15.2	16.1	Doğum	11.4	12.2	12.6	13.5	14.4	14.9	15.8
14.4	15.3	15.8	16.9	18.0	18.6	19.7	3 ay	13.9	14.8	15.3	16.3	17.3	17.9	18.9
15.0	15.9	16.5	17.5	18.6	19.2	20.3	6 ay	14.7	15.4	15.9	16.9	18.0	18.6	19.7
15.1	16.0	16.5	17.5	18.6	19.3	20.4	9 ay	14.8	15.5	16.0	17.0	18.0	18.6	19.8
14.9	15.7	16.2	17.2	18.3	18.9	20.0	12 ay	14.6	15.3	15.7	16.6	17.7	18.2	19.4
14.7	15.5	16.0	17.0	18.0	18.6	19.7	15 ay	14.5	15.1	15.6	16.4	17.4	18.0	19.1
14.5	15.3	15.7	16.7	17.7	18.3	19.3	18 ay	14.2	14.9	15.3	16.2	17.1	17.7	18.8
14.3	15.0	15.4	16.3	17.3	17.9	19.0	2yaş	14.0	14.6	15.1	15.9	16.9	17.4	18.5
14.2	14.8	15.3	16.2	17.2	17.7	18.8	2.5yaş	13.9	14.6	15.0	15.8	16.7	17.3	18.3
13.9	14.6	15.0	15.9	17.0	17.6	18.7	3 yaş	13.8	14.4	14.8	15.5	16.4	17.0	17.9
13.8	14.5	14.9	15.8	16.8	17.4	18.5	3.5 yaş	13.7	14.3	14.7	15.5	16.4	17.0	18.0
13.7	14.4	14.8	15.7	16.7	17.3	18.4	4 yaş	13.6	14.2	14.6	15.4	16.4	17.0	18.1
13.6	14.2	14.7	15.6	16.6	17.2	18.4	4.5 yaş	13.5	14.2	14.6	15.4	16.5	17.1	18.2
13.5	14.2	14.6	15.5	16.5	17.1	18.3	5 yaş	13.4	14.1	14.5	15.4	16.5	17.2	18.5
13.4	14.1	14.5	15.4	16.5	17.1	18.4	5.5 yaş	13.4	14.0	14.5	15.5	16.6	17.3	18.8
13.4	14.1	14.5	15.4	16.5	17.2	18.5	6 yaş	13.3	14.0	14.5	15.5	16.7	17.5	19.1
13.6	14.3	14.7	15.7	16.9	17.6	19.1	7 yaş	13.3	14.0	14.5	15.6	16.9	17.8	19.7
13.8	14.5	15.0	16.1	17.4	18.2	19.9	8 yaş	13.4	14.2	14.7	15.9	17.4	18.4	20.4
14.0	14.8	15.3	16.5	18.0	19.0	21.0	9 yaş	13.6	14.5	15.1	16.4	18.1	19.2	21.5
14.1	15.1	15.7	17.1	18.9	20.1	22.5	10 yaş	13.9	14.9	15.6	17.1	19.0	20.2	22.6
14.6	15.8	16.5	18.2	20.4	21.7	24.5	11 yaş	14.5	15.6	16.4	18.0	20.0	21.3	23.8
15.2	16.5	17.4	19.3	21.7	23.1	26.0	12 yaş	15.3	16.5	17.3	19.0	21.1	22.3	24.8
15.6	17.0	18.0	19.9	22.3	23.7	26.5	13 yaş	16.3	17.5	18.3	19.9	21.9	23.1	25.4
16.4	17.7	18.6	20.5	22.8	24.2	27.0	14 yaş	17.1	18.3	19.0	20.6	22.5	23.6	25.8
17.2	18.5	19.4	21.2	23.4	24.8	27.6	15 yaş	17.7	18.8	19.5	21.0	22.8	23.9	26.0
18.0	19.3	20.1	21.9	24.1	25.4	28.2	16 yaş	18.1	19.1	19.8	21.2	23.0	24.0	26.1
18.7	19.9	20.7	22.5	24.7	26.1	28.8	17 yaş	18.5	19.5	20.1	21.5	23.1	24.2	26.2
19.2	20.5	21.3	23.1	25.2	26.6	29.4	18 yaş	19.0	19.9	20.5	21.8	23.3	24.3	26.1

4.1.4. Bilişsel Gelişim

Adolesanların bilişsel gelişimini ayrıntılı olarak inceleyen kuramcı Piaget, bu dönemi soyut işlemler dönemi olarak adlandırmaktadır. Bu dönemde adolesanlar, somut düşünceden soyut düşünceye geçmekte, soyut kavramları algılayabilmekte, kendini değerlendirme becerisi kazanabilmekte ve mantıklı düşünebilmektedir. Artık olayları analiz ederek sonuçlara ulaşabilmekte, başkalarının bakış açılarını anlayabilmektedir. Tüm bunları yapabilmesi için hem beynin olgunlaşması hem de çevrenin buna uygun olması çok önemlidir (American Academy of Pediatrics, 2013; Cavoli, 2015; Kliegman et al., 2015).

4.1.5. Psikososyal Gelişim

Kuramcı Erik Erikson'a göre bu dönem kimlik geliştirmeye karşı rol karmaşası yaşama dönemidir. Adolesanın bu dönemde sahip oldukları beceriler ile sosyal, cinsel ve mesleki kimliğini oluşturması gerekmektedir. Aile, akran grupları, öğretmenleri kimlik oluşumunda çok önemli rol oynamaktadır. Sağlıklı bir kimlik kazanımı için uygun rol modellerin olması çok önemlidir (Atak, 2011; Törüner ve Büyükgönenç, 2012).

Adolesanlar bu dönemde artık farklı sosyal ve etnik gruplarla etkileşim kurabilmekte ve karşı cinse ilgi duyabilmektedir. Bağımsızlıklarını kazanma istekleri vardır ve kendilerini çoğu zaman dünyanın merkezinde görürler, aileler bunu bencillik olarak tanımlamaktadır. Psikososyal gelişimde akran gruplarının etkisi oldukça önemlidir, bu dönemde adolesan aileden uzaklaşmıştır ve genellikle akran grubun etkisiyle sigara, alkol kullanma bu dönemde görülebilmektedir (Gentry and Campbell, 2002).

4.1.6. Psikoseksüel Gelişme ve Cinsel Olgunlaşma

Sigmund Freud' un kuramına göre bu dönem, genital dönemdir. Bu dönem, cinsiyet hormonlarının salgılanması ve cinsel organların olgunlaşmasıyla başlamaktadır. Cinsel organlar, uyarılmanın odak noktasıdır ve üreme fonksiyonu kazanılmıştır (Kavaklı, 1992; Törüner ve Büyükgönenç, 2012).

İlk yıllarda oral, anal ve fallik dönemde yaşanan çatışmalar genital dönemde tekrar yaşanabilir. Adolesanın cinsel duygularıyla ilgili kafası karışıktır ve zaman zaman utanma yaşayabilmektedir (Arıkan ve ark, 2013).

Puberte sürecinde gonad hormonlarının etkisiyle birçok organ ve sistemde değişimler görülür. Overler, uterus, labialar ve klitoris büyür, endometrium ve vajinal mukoza kalınlaşır. Follikül Stimulan Hormon, follikül gelişimini ve östrojen yapımını uyarır. Kız çocuklarda östrojenin etkisiyle meme başında koyulaşma ve memelerde büyüme (telarş), pubik ve aksiller bölgede kıllanma (adrenarş), menarş görülür. Luteinize Hormon sayesinde ovulasyon ve corpus luteum oluşumu başlar. Erkeklerde ise, Follikül Stimulan Hormonun etkisiyle spermatogenez başlamıştır. Luteinize Hormonun testosteron yapımını kontrolü sonucunda testisler büyümeye başlar, skrotum derisi değişir, pubik ve aksiller kıllanma ve spermarş (uykuda seminal mayi boşalımı) görülür. Terlemeler, aknelere başlamış ve ses kalınlaşmıştır (McNeely and Blanchard, 2010; Neyzi ve ark, 2010; Şen, 2016).

4.1.7. Ahlaki Gelişim

Freud, ahlaki gelişimi süperego'nun bir işlevi olarak görür. Süperego, bireyin toplumun onayladığı değer yargılarına göre hareket etmesini sağlar. Süperego, ödül ve cezalarla pekiştirilmiştir (Özdemir ve ark., 2012).

Kohlberg (1927-1987) ve Piaget, ahlakın dış bir kaynak tarafından değil daha çok bireyin yargı ve düşüncesinden kaynaklandığını söylemektedir. Gilligan'a göre adalet ahlakı, çocukluk dönemlerindeki bağlanma figürleriyle, yaşanan deneyimlerle ve toplumlardaki kız ve erkeğe yüklenen anlamlarla direkt bağlantılıdır. Toplumsal Alan Kuramı'na göre ise, ahlak kavramında toplumsal ve sosyal etkileşimlerin rolü çok büyüktür (Çam ve ark., 2012).

Kohlberg'e göre üç düzey ahlaki gelişim seviyesi vardır, adolesanlar bu kurama göre gelenek sonrası düzey seviyesinde olmalarına rağmen yetişkinler gibi ahlaki gelişimin tüm aşamalarında bulunabilirler. Ahlaki gelişim seviyesi, gelenek öncesi dönemde olan bir adolesan yakalanmadığı sürece sınavda kopya çekmenin yanlış olmadığını savunabilirken, geleneksel düzeyde olan bir adolesan, sınavda kopya çekmenin kötü notla sonuçlanması gerektiğini söyleyebilmektedir. Gelenek sonrası düzeyde olan bir adolesan ise, başkalarından bağımsız kendi değerleriyle hareket etmekte ve kanun ve kuralları gerekli görebilmektedir (Clouse, 2000; Ball et al., 2012).

4.1.8. Spiritüel Gelişim

Spiritüel gelişim, ahlaki gelişimin bir parçasıdır, dini inançları ve maneviyatı içerir. Adolesanlar din ve Tanrı kavramlarıyla ilgilenmeye başlamışlardır ve adolesanın gelişiminde spiritüel düşüncelerin pozitif etkileri vardır. Dini inançların olması, kişiyi riskli davranışlardan uzak tutmaktadır (Benson et al., 2005; Törüner ve Büyükgönenç, 2012).

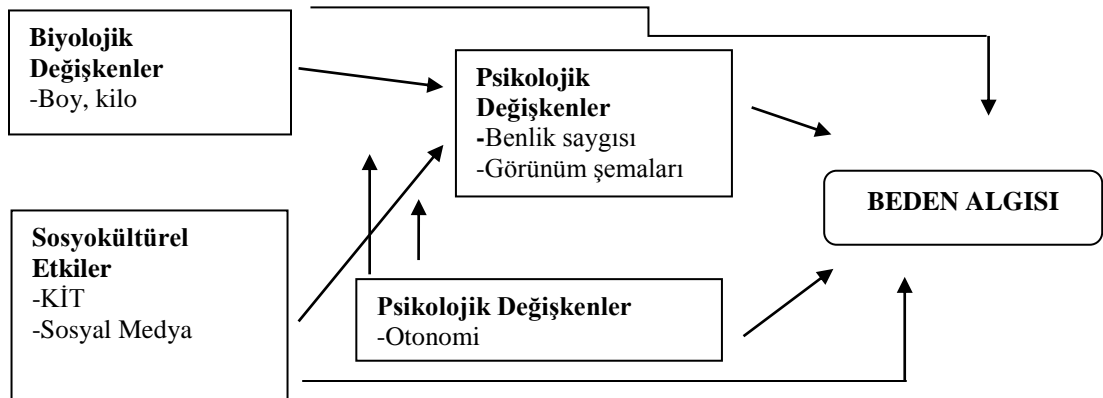
4.2. Beden Algısı

Beden algısı, benlik saygısının bir bileşenidir ve insanın fiziksel ve sosyolojik olarak kendi bedenini nasıl gördüğü, kendi bedenine karşı nasıl hissettiği ve kendi bedenine karşı nasıl tavır sergilediği ile ilgilidir. Geçmişteki ve şimdiki deneyimler kadar kişinin hayal ettikleriyle çok yakından bağlantılıdır (Kapıkıran, 2003; Grogan, 2005; Ricciardelli and Yager, 2016). Olumlu beden algısı yüksek benlik saygısı ile olumsuz beden algısı düşük benlik saygısıyla bağlantılıdır (Jung and Lee, 2006; Ball et al., 2012).

Beden algısı, özgüvenin gelişiminde önemli bir belirleyicidir ve özellikle adolesanların psikososyal gelişiminde önemli bir yer tutmaktadır (Markey, 2010; Croll, 2012; Arslangiray, 2013). Olumlu beden algısına sahip bireyler, davranışlarında olumlu tavır sergilemekte, arkadaş ilişkilerinde kendini daha özgür ve başarılı algılamaktadırlar (Erkal ve Pek, 1993; Yiğit, 2010; Sarıkaya, 2015; Singh et al., 2015; Karadamar ve ark, 2015). Beden memnuniyetsizliği ise, kişinin kendi bedenine karşı negatif duygular hissetmesidir. Olumsuz beden algısına sahip olmak adolesanı anksiyete, depresyon, bulimia, anoreksiya gibi birçok ruhsal bozukluklara itebilmektedir (Aktaş ve ark, 2010; Dolgun ve ark, 2011).

Beden algısı gelişiminde bedensel değişikliklerin önemli bir yeri olmakta ve kaçınılmaz bir şekilde içinde yaşanılan kültürün bireye sunduğu ideal vücut modelleriyle şekillenebilmektedir. Bunda cinsiyetin, ailenin, arkadaş grubunun, rol modellerin, fiziksel faktörlerin, puberte zamanının, olgunlaşma zamanının, benlik saygısının, kitle iletişim araçlarının ve sosyal medyanın etkisi vardır. Kültürel değerler, beden algısı oluşumunda önemli yer tutmaktadır (Aslan, 2004; Kakeshita and Almeida, 2006; Mandlco and McCoy, 2007; Clark and Tiggeman, 2008; Van Vonderen and Kinnaly, 2012). Jaehee Jung ve Seung- Hee Lee'nin 2006 yılında 201 Koreli, 205 Amerikalı kız lisans öğrencisi üzerinde kültürlerarası beden algısını, benlik saygısını ve yeme davranışlarını incelemek için yaptıkları bir araştırmada Koreli öğrencilerin, Amerikalı öğrencilere göre görünümüne daha çok önem verdikleri ve daha düşük benlik saygısına sahip oldukları, ancak Amerikalı kız öğrencilerde Korelilere göre daha çok yeme bozukluğu olduğu saptanmıştır (Jung and Lee, 2006). Bazı toplumlarda örneğin Batı toplumunda ince olmak, güzel olmakla eşdeğer tutulmaktadır. Kızlarda güzel ve ince olmak, erkeklerde kaslı ve uzun olmak

özendirilmektedir (Mandleco and McCoy, 2007). Yaşanılan toplumdaki ‘ideal vücut ölçüleri’nin dışına çıkmak, çocuklarda ve adolesanlarda beden algılarına karşı memnuniyetsizlik yaşamalarına neden olmakta ve onları yeme bozukluklarına itebilmektedir (Ackard and Peterson, 2001; WHO, 2005; Oktan ve Şahin, 2010; Tiggeman and Miller, 2010; Arslangiray, 2013). Ailede çocuğun bedenine karşı negatif tutumlar ve eleştiriler, yine çocukta beden memnuniyetsizliği yapabilmekte ve dolayısıyla benlik saygısını olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Ailede anne ve kız kardeşlerin de kendi bedenlerine karşı negatif duygular hissetmeleri çocuklar ve adolesanlar için öğrenilen bir davranış olabilmektedir (Hautala, 2011; Lev-Ari et al., 2014). Arkadaşlar, adolesanların hayatlarının önemli bir parçasıdır. Okullarda arkadaşlar arasında büyük bir etkileşim olmakta ve özellikle adolesanlar izledikleri filmler, diziler ve takip ettikleri dergilerden birbirlerine bahsetmekte ve daha zayıf olmayı hayal etmektedirler (Ricciardelli and Yager, 2016). Erken ya da geç olgunlaşma ve yaşanılan sosyal deneyimler, kız ve erkek adolesanlarda beden algısını etkilemektedir. Erkeklerin erken olgunlaşması, boyunun uzaması, kas kitlesinin artması toplumda avantaj sağlayıp onları ön plana çıkarır, pozitif benlik saygısına sahip olmalarını sağlar, kız adolesanlar için ise erken olgunlaşma bir dezavantajdır. Kız adolesanlarda erken boy uzaması, memelerin çıkması kendine olan güvenini olumsuz yönde etkileyebilmekte ve zamanında ya da geç olgunlaşan akranlarına göre daha fazla yeme bozukluğu ve depresyona itebilmektedir (Mandleco and McCoy, 2007; Gül ve Güneş, 2009).

Şekil 4.2.1. Beden Algısı ve Etkileyen Değişkenlerin İlişkisi (Clark and Tiggeman, 2008)

Araştırmalar; sadece adolesanların değil çocukların ve yetişkinlerin beden algılarıyla ilgili problemlerinin giderek arttığını ve daha görünür hale geldiğini ortaya koymaktadır (Silva et al., 2015). Gemma Tatangelo ve Lina Ricciardelli, Avustralya’da 2015 yılında 8-10 yaşındaki çocuklarda yaptıkları, akranlarının ve medyanın beden imajı üzerine etkisini araştırdıkları bir çalışmada, kızların dış görünüşün, erkeklerin ise sporun ön planda olduğu karşılaştırmalar yaptıkları, erkek çocukların bu karşılaştırmalardan ilham aldıkları ancak kız çocukların negatif duygulara kapıldıkları görülmüştür (Tatangelo and Ricciardelli, 2015). Yine Avustralya’da 5-8 yaşındaki 128 kız çocuğu üzerinde yapılan, akranların ve medyanın beden imajı algısına etkisini araştıran bir çalışmada, küçük kız çocuklarının bile beden memnuniyetsizliği yaşadığı görülmüştür. Ayrıca bu çalışmada TV izleyen ve magazin dergisi okuyan genç kadınları gören minik kızların daha fazla beden memnuniyetsizliği yaşadığı saptanmıştır (Dohnt and Tiggeman, 2006). Brezilya’da Silva ve arkadaşları (2014) tarafından 96 lise öğrencisi ile yapılan ve beden imajı algılarını kalitatif şekilde araştıran bir çalışmada; katılımcılara bedenlerine karşı neler hissettikleri ve ideal güzellik standartlarının neler olduğu sorulduğunda; katılımcılar, ideal erkek vücudunun uzun, bronz, geniş omuzlu, kaslı ve baklava dilim karnı olan erkekler olabileceğini, kızların ise ince ve kıvrımlı vücut hatlarına sahip, orta boyda olması gerektiğini söylemişlerdir. Bu sonuçlar sosyal medya ve kitle iletişim araçlarının gençlerin ideal beden algısını oluşturmada etkili olduğunu düşündürmüştür (Silva et al., 2014). Hindistan’da Singh ve arkadaşlarının 15- 19 yaş arası 550 öğrenci üzerinde yapılan beden imajı algısını araştırdıkları bir kesitsel çalışmada, katılımcıların %33,27’si daha zayıf olmayı hayal ettiklerini bildirmiştir (Singh et al., 2015). Amerika’da Audra Wagaman tarafından 2011 yılında bir üniversitede 18-29 yaş arası 56 kız öğrencide yapılan ve medyanın beden memnuniyetine etkisinin araştırıldığı bir çalışmada; öğrencilere Google’dan resimler gösterilmiş ve olumlu beden algısına sahip öğrencilerin daha az sosyal karşılaştırma yaptıkları belirlenmiştir (Wagaman, 2011). Bu sonuçlar olumlu beden algısına sahip olmanın, kendine güveni arttırdığı ve olumsuz sosyal karşılaştırmalara daha az başvurduğu şeklinde yorumlanabilir. Catherine Benton ve Bryan Karazsia tarafından Amerika’da 18-29 yaş arası 366 kadın üzerinde yapılan, zayıf ve kaslı olmanın beden memnuniyetine etkisini araştıran bir çalışmada; katılımcılar rastlantısal olarak dört gruba ayrılmış, birinci

gruba ince modellerin, ikinci gruba ince ve kaslı modellerin, üçüncü gruba ince ve çok kaslı modellerin resimleri, dördüncü gruba ise sadece araba resimleri gösterilmiş, birinci gruptaki ince ve ikinci gruptaki ince ve kaslı modellerin resimlerinin gösterildiği kadınların beden memnuniyetinin azaldığı belirlenmiştir (Benton and Karazsia, 2014). Yine Amerika’da Ji Won Kim ve Makana Chock tarafından 186 kişi üzerinde yapılan kesitsel bir çalışmada Facebook ve beden imajı arasındaki ilgiye bakılmış ve sosyal medya kullanıcılarının, çekici olmayan birilerinin profiline baktığında beden imajının olumsuz etkilenmediği belirlenmiştir (Kim and Chock, 2015).

Benlik saygısının bir bileşeni olan beden algısı, aile, akran, kültür ve medya gibi birçok faktörden etkilenmektedir (Ricciardelli and Yager, 2016). Adolesanların son zamanlarda bedenlerine karşı negatif duygularının ve buna bağlı depresyon ve yeme bozuklukları gibi ruhsal sıkıntılarının giderek arttığı bildirilmektedir (Tiggeman and Miller, 2010).

4.3. Sosyal Görünüş Kaygısı

İnsanlar, kendilerini değerlendirme ihtiyacı hissederler. Kendilerini değerlendirirken objektif veriler bulamadıklarında, toplumdaki diğer kişilere bakarlar. Buna ‘Sosyal Karşılaştırma’ denir. Leon Festinger, ‘Sosyal Karşılaştırma Teorisi’ üzerine önemli çalışmaları bulunan bir psikologtur (Festinger, 1954). Sosyal karşılaştırma iki şekilde karşımıza çıkmaktadır. İnsanlar kendilerini başkalarıyla karşılaştırdığında ya kendisinde ya da başkalarında eksiklikler bulmaktadır (Van Vonderen and Kinnally, 2012).

İnsanlar kendi vücutlarıyla ilgili düşüncelerinin yanı sıra, başkalarının onlar hakkında ne düşündüklerine de odaklanırlar. Çoğu zaman başkaları üzerinde olumlu bir etki bırakmak isterler. Bu durum bazen farklı bakış açıları geliştirmelerine ve endişeye yol açabilmektedir (Clark and Tiggeman, 2008; Çepikkurt ve Coşkun, 2010; Şahin ve ark, 2013; Özcan ve ark, 2013). Sosyal görünüş kaygısı, bireyin kendisiyle ilgili olumsuz beden algısının bir sonucudur ve bireyler sadece boy, kilo, kas yapısı gibi özellikleri konusunda değil, burun, gülüş ve ten rengi gibi özellikleri konusunda da kaygı yaşayabilmektedir (Hart et al., 2008; Yousefi et al., 2009; Doğan, 2010). Tiggeman ve Slater, medyadaki imgelerin sosyal karşılaştırma sürecine negatif etkileri olabileceğini belirtmektedir (Tiggeman and Slater, 2003). Birçok toplumda güzellik, gençlik, çekicilik çoğu bireysel özelliğin önüne

geçince özellikle kadınlar görünüşlerini başka kadınlarla karşılaştırabilmekte, adolesanlarda ve yetişkinlerde sosyal görünüş kaygısı ve beden memnuniyetsizliğini arttırabilmektedir (Leahey et al., 2007; Myers and Crowther, 2009; Bailey and Ricciardelli, 2010; Aktaş ve ark, 2010).

4.4. Sosyal Medya ve Kitle İletişim Araçları

Günümüzde internette, sosyal medyada vakit geçirmek ve sosyal paylaşımlarda bulunmak birçok insanın hayatının önemli bir parçası haline gelmiştir (Richards et al., 2015). Hatta sosyal medya profillerinde kişisel bilgi paylaşımı, iletişimin bir çeşidi olmuştur (O’Keffe and Clarke-Pearson, 2011). Bilinen bir gerçektir ki sosyal medya ve kitle iletişim araçları gençlerin ideal beden algısını oluşturmada etkilidir (Silva et al., 2014).

Amerika’da 12-17 yaş arasındaki adolesanların %87’si internet kullanmaktadır (Messina and Iwasaki, 2011). 13-17 yaş arasındaki adolesanların ise %60’ının sosyal paylaşım sitelerinde en az 1 tane profili bulunmakta ve bu sitelerde günde 2 saatten fazla vakit geçirmektedirler. Bu sitelerin yararlarının (arkadaşlarla iletişim kurmak, akranlarla sosyal ilişkiler kurmak vb.) olduğu yadsınamaz. Ancak birtakım risklerinin (bilgi paylaşımının çok olması, kimlik hırsızlıkları, sonradan pişman olunan fotoğrafların paylaşılması vb.) olduğu da göz ardı edilmemelidir (American Academy of Child and Adolescent Psychiatry, 2011). Avustralya’da durum bundan farklı değildir. 2012 yılında yapılan istatistiklerde 5- 14 yaş arasındaki çocukların %29’unun cep telefonlarının olduğu, 5-8 yaş arasındaki çocukların %79’unun, 12-14 yaş arasındaki çocukların ise %98’sinin internet kullandıkları görülmüştür. 12-14 yaş arası çocukların %94’ü eğitim amaçlı, %67,1’i sosyal ağ kurmak için internet kullandıklarını belirtmişlerdir (Australian Bureau of Statistics, 2012).

Sosyal medya platformlarından olan Facebook’un günde ortalama 1,18 milyar aktif kullanıcısı bulunmaktadır. Bunların yaklaşık %84,9’u Amerika ve Kanada dışındaki ülkelerde yaşamaktadır (Facebook, 2016). Bir başka sosyal paylaşım platformu olan Instagramda ise kullanıcı sayısı 600 milyona ulaşmış durumda ve bu platformdan her gün 95 milyondan fazla fotoğraf paylaşılmaktadır (Instagram, 2016). Birçoğu ideal vücut figürlerinin nasıl olması gerektiği ile ilgili açık ya da kapalı mesajlar içermektedir. Bunlar

dışında Twitter ve LinkedIn gibi daha çok sohbet ve diyalog amacıyla kurulan ya da bilgi ve haber paylaşımı için kullanılan sosyal platformlar da bulunmaktadır (Solmaz ve ark., 2013).

We Are Social isimli ajansın 2016 yılına ait verilerine göre; Türkiye'deki aktif internet kullanıcı sayısı 46,28 milyon kişi, aktif sosyal medya kullanıcı sayısı ise 36 milyon kişidir. Türkiye'deki kullanıcıların sosyal medyada bir günde geçirdikleri ortalama sürenin 2 saat 32 dakika olduğu ve kullanıcıların %36'sının telefonlarından videolar izlediği tespit edilmiştir. 42 milyon Facebook kullanıcısının %19'unu 13- 19 yaş grubu çocuk ve adolesanlar oluşturmaktadır (LinkedIn, 2016). 2009 yılında Türkiye'de Şener'in Facebook kullanımı üzerine yaptığı bir araştırmada, kullanıcıların % 68,4' ü günde en az bir kez Facebook'a bağlandıkları ve 13-17 yaş arası katılımcıların Facebook'a daha sık girdikleri görülmüştür (Şener, 2009). Avrupa Çevrimiçi Çocuklar Araştırma Projesi kapsamında 2009 yılında gerçekleştirilen araştırmaya katılan 9-16 yaş aralığındaki çocukların interneti kullanmaya başlama yaşları 10, günlük internet kullanma süreleri 1-1,5 saat olarak bulunmuştur. Katılımcıların %59'u interneti video klip izlemek için, %48'i arkadaşlarıyla sosyal ağlarda paylaşımında bulunmak için kullandıklarını belirtmiştir (EU Kids Online, 2010). 2014 yılında Kaşıkçı ve arkadaşlarının Türkiye'deki çocukların internet alışkanlıklarını araştırdıkları bir çalışmada, Türkiye'deki 9-16 yaş arasındaki çocukların %45,9'unun internet kullanımına 7-10 yaşlarındayken başladıkları tespit edilmiştir. Araştırmaya katılanların %62,3'ü interneti video klip izlemek için, %46,1'i sosyal ağ sitesini ziyaret etmek için kullanmıştır (Kaşıkçı ve ark, 2014). Meral Kelleci ve Sevil İnal'ın 2008 yılında Sivas'ta 2080 lise öğrencisi üzerinde internet kullanımının psikiyatrik semptomlar üzerine etkisini araştırmak için yaptıkları bir çalışmada internet kullanımının adolesanlarda depresyon, obsesif kompulsif bozukluk gibi semptomları arttırdığı sonucuna ulaşılmıştır (Kelleci ve İnal, 2010).

Türkiye'de televizyon başında geçirilen zaman diğer kitle iletişim araçları başında geçirilen zamandan daha fazladır (Bayraktaroğlu ve Uğur, 2011). TV, hem görsel hem de işitsel duyulara hitap etmekte ve toplumsal ve sosyal etkileşimi olumsuz yönde etkileyebilmektedir (Törüner ve Büyükgönenç, 2012). Abdullah Koçak'ın Konya'da TV izleyici davranışları üzerine 2011 yılında 711 kişi üzerinde yaptığı bir araştırmada günde

ortalama 4 saat TV izlendiği saptanmıştır (Koçak, 2001). Bilinen bir gerçektir ki televizyon insanların sosyal etkileşimlerini zayıflatmakta ve gerçek olmayan mesajlar içermektedir (Savaş, 2006). İbrahim Toruk'un 2007 yılında 220 üniversite öğrencisi ile medya kullanma alışkanlıkları üzerine yaptığı bir araştırmada, en çok izlenen ve en çok bilgi sağlanan medya organının TV olduğu saptanmıştır (Toruk, 2008).

Adolesan dönem özellikle bedene çok odaklanılan bir dönemdir. Bu dönemde medyada, kitle iletişim araçlarında ve sosyal medyadaki kızlar için inceliğin, erkekler için ise kaslılığın ön planda olduğu modelleri görmeleri beden algısını negatif yönde etkilemekte, sosyal görünüş kaygılarını arttırmaktadır (Oktan ve Şahin, 2010; Croll, 2012; Benton and Karazsia, 2014). Özellikle kadınlar, televizyondaki zayıf insanları gördüklerinde kendilerini onlarla karşılaştırmaktadırlar (Bailey and Ricciardelli, 2010). Sosyokültürel baskılarla kadınlar, zayıflığı ideal olarak benimsemiş, 'ideal beden imgesi' olarak aşırı zayıf olunması gerektiğini öğrenmiştir. Bunu en iyi öğreten önemli araçlardan biri medyadır (Stice et al., 1994; Wasylkiw et al., 2009). Moda ve magazin dergileri, televizyonlar, müzik ve sinema endüstrisi, ideal beden imajı mesajlarıyla doludur (Atı, 2008). Moda ve magazin dergileri, ideal beden imgesi ile ilgili yoğun mesajlar içeren kitle iletişim araçlarıdır (Peltekoğlu, 1995; Kalan, 2014). 'İdeal beden imgesi' yıllar geçtikçe incelmektedir (Silverstein et al., 1986). Çalışmalar, kadın dergilerinin moda üzerinden kadınların beden algısının ve dolayısıyla bedenlerinin şekillendirildiğini göstermektedir (Silverstein et al., 1986; Aslan, 2001)

Birçok kişi arkadaşlarıyla görüşmek, arkadaşlarının fotoğraflarına ve iletilerine bakmak, fotoğraf yüklemek ve boş zamanlarını değerlendirmek için sosyal medyayı kullanmaktadırlar (Solmaz ve ark, 2013). İnsanlar daha çok sosyal medya profillerinde diğer insanlar üzerinde etki bırakacağını düşündükleri durumları ve fotoğrafları paylaşmaktadırlar. Ayrıca paylaşacakları fotoğrafları özenle seçmekte, gerektiğinde çeşitli fotoğraf düzenleyicileri kullanmakta ve fiziksel görünümelerini daha iyi göstermek için çaba sarf etmektedirler (Ellison et al., 2006; Toma and Hancock, 2010).

Kitle iletişim araçlarında ve sosyal medyada incelik, zayıflık, güzellik gibi kavramlar çok ön plandadır (Oktan ve Şahin 2010). Yapılan araştırmalar, sosyal medya kullanımının ve kitle iletişim araçlarının beden memnuniyetsizliğini arttırdığına ilişkin

sonuçlar ortaya koymaktadır (O’Keffe and Clarke-Pearson, 2011; Vries et al., 2016). Özellikle adolesanlar sosyal medyayı çok dikkatli takip etmektedir. Sosyal medya kullanımı adolesanları kendi bedenlerine karşı hoşnutsuz yapabilmektedir (Croll, 2012; Benton and Karazsia, 2014; Kim and Chock, 2015). İngiltere’de Fardouly ve arkadaşları tarafından yapılan, genç kadınlarda beden imajına ve o anki moduna Facebook’un etkilerini araştıran deneysel bir çalışmada (2014), 17-25 yaş aralığındaki kadın katılımcılar, kontrol gurubu, sosyal medya grubu ve magazin dergisi gurubu olmak üzere üç gruba ayrılmış, sosyal medya hesaplarında (Facebook) vakit geçiren gruptaki katılımcıların diğerlerine göre daha fazla beden memnuniyetsizliği yaşadığı ve daha fazla negatif hislere sahip oldukları gözlenmiştir (Fardouly et al., 2014). Bu sonuç, sosyal medya kullanımının kişileri beden algısı konusunda negatif hislere yneltebildiğini göstermektedir. Hollanda’da 11-18 yaş aralığındaki 604 ğrenci üzerinde yapılan ve sosyal medya kullanımının beden memnuniyetsizliği üzerindeki etkisini araştıran çalışmada; sosyal medya kullanımının beden memnuniyetsizliğini arttırdığı sonucuna varılmıştır (Vries et al., 2016). Birkeland ve arkadaşları tarafından 2005 yılında Güney Florida’da bir üniversitede okuyan 138 kız ğrenci üzerinde medyanın o anki moduna (ne hissettiğine) ve beden memnuniyetine etkisini belirlemek için yapılan bir çalışmada; mankenlerin bulunduğu dergileri inceleyen öğrencilerin beden memnuniyetsizliği ve bedenleriyle ilgili negatif duygularının arttığı belirlenmiştir (Birkeland et al., 2005). Okullarda özellikle adolesanlar daha zayıf olmayı hayal etmektedirler (Ricciardelli and Yager, 2016).

İnsan hayatının önemli bir parçası haline gelen medya, sosyal medya ve kitle iletişim araçları kullanımının insanların beden algısını ve görünüş kaygılarını etkilemekte olduğu su götürmez bir gerçektir (Cress et al., 2014; Benton and Karazsia, 2014). Sosyal medya platformları ve kitle iletişim araçları beden imgesinin nasıl olması gerektiğiyle ilgili mesajlar içermekte ve özellikle adolesanlar onlara benzemek için çaba sarf etmektedirler (Vries et al., 2016).

4.5. Hemşirenin Adolesanın Sağlığını ve Sağlıklı Beden Algısını Geliştirmedeki Rolü

Bir ülkenin gelişmişlik düzeyi göstergelerinden birisi de adolesanların iyilik halidir ve adolesan sorunlarının birçoğunun önlenemediği düşünülürse hemşirelikte koruyucu sağlık hizmetleri büyük önem taşımaktadır. Hemşireler; sağlığın korunması, geliştirilmesi, sorunların belirlenmesi ve erken tanınması, uygun tedavi edici müdahaleyi yapmakla sorumludur (Koyun ve ark, 2011). Özellikle çocuk sağlığı hemşireleri bunu sadece birinci, ikinci ya da üçüncü basamak sağlık hizmeti veren yerlerde değil, adolesanların bulunduğu tüm ortamlarda yapmalıdır (Uğurlu ve Akın, 2008; Törüner ve Büyükgönenç, 2012). Ayrıca hemşirelerin primer bakım verici rolü dışında eğitici, araştırmacı, yönetici, savunucu, koordinatör, danışman ve işbirliği sağlayıcı rolleri bulunmaktadır (Ball et al., 2012).

Adolesan dönemde yaşanan sorunların adolesanın sonraki hayatını etkilediği bilinen bir gerçektir (Özcebe, 2002). Adolesana yönelik hemşirelik bakımı, öncelikle sağlığın korunmasına ve onları bekleyen tehlikelerin farkında olmalarını sağlamaya yönelik olmalıdır. Kazalar konusunda çok bilgileri olmayan adolesanlar, tehlikeli davranışlara özenmektedirler (Uğurlu ve Akın, 2008). En çok karşılaşılabilecekleri yanıklar, motor kazaları, zehirlenmeler, spor yaralanmaları, zararlı alışkanlıklar, üreme sağlığı sorunları gibi durumlardan korunmaya yönelik davranışlar sergilemesi için adolesanlar desteklenmeli ve aileleri bu konuda bilgilendirilmeli, ailelerle işbirliği halinde olunmalıdır (Mandleco and McCoy, 2007; Koyun ve ark, 2011).

Hemşireler, adolesanların büyüme ve gelişmelerini izlemeli, adolesan dönemde ciddi bir öneme sahip zayıflık, şişmanlık konularında ve anoreksiya gibi yeme bozukluklarında sorunlar kronikleşmeden erken dönemde sorunları saptayabilmelidirler (Aslan, 2004; Demirezen ve Coşansu, 2005). Çünkü yetersiz ve dengesiz beslenme sonucu büyüme ve gelişme olumsuz etkilenmektedir (Uğurlu ve Akın, 2008).

Hemşireler, adolesanlara vücutlarına uyum konusunda yardımcı olmalı, adolesanların beden algıları ve sosyal görünüş kaygılarının olup olmadığı konusunda da uyanık olmalıdır. Çünkü beden memnuniyetsizliği yaşayan adolesanlar, sağlıklarını koruma ve geliştirme konularında dikkatli davranamazlar (Aktaş ve ark, 2010; Spurr et al., 2013). Hemşireler, kilo kontrolü konusunda sıkıntısı olan, beden memnuniyetsizliği yaşayan adolesanları

saptamalı, onlara bu konuda yol gösterici olmalı, psikososyal gelişimleri açısından spor ve sanat faaliyetlerine yönlendirmeli, bunu yapabilecekleri koşulları sağlamalıdır (Karadamar ve ark, 2015). Ayrıca ailelerin tutumlarının da beden memnuniyetsizliği ve görünüş kaygısı oluşturma konusunda önemli paylarının olduğu düşünülürse, ailelerin de adolesanların psikososyal ve psikoseksüel gelişimleri konusunda eğitilmesi çok önemlidir (Özcebe, 2002; Uğurlu ve Akın, 2008).

Adolesanlara bakım verirken okula devam etmenin çocuğun yaşamındaki önemi fark edilmeli, hastalığına bağlı herhangi bir kısıtlama olmadıkça okula devam etme konusunda desteklenmeli, mahremiyeti korunmalı, öykü alınırken arkadaş ilişkileri ile ilgili de veri toplanmalıdır. Hemşire adolesanların olabildiğince özerk olmalarını desteklemeli, sorumluluk almalarını, akranları ile birlikte olmalarını, yaşamları ile ilgili seçim yapmalarını sağlamalıdır. Onlarla iletişim kurarken güven verici ve öğüt vermeyen bir iletişim daha etkili olacaktır (Törüner ve Büyükgöneç, 2012).

Ebeveynlerinden bağımsız olmak isteyen adolesanlar kim olduklarını araştırmaktadır. Kişilik gelişimi döneminde oldukları unutulmamalı, ailelere adolesanın hayatlarında önemli bir yere sahip oldukları unutulmamalıdır. Onlara pozitif rol model olmaları gerektiği, aile kararlarına onları da katmaları gerektiği, kariyer planları için onları yönlendirmeleri ve desteklemeleri gerektiği anlatılmalıdır. Ayrıca aileler hemşirelerle birlikte adolesanlar için güvenli çevre oluşturmaktan sorumludurlar (Mandleco and McCoy, 2007; Neyzi ve ark, 2010).

5. GEREÇ VE YÖNTEM

5.1. Araştırmanın Amacı ve Tipi

Araştırma; sosyal medya ve kitle iletişim araçlarının lise öğrencilerinin beden algısı ve sosyal görünüş kaygısı üzerine etkisinin belirlenmesi amacıyla deneysel olarak yapıldı.

5.2. Araştırmanın Yeri ve Zamanı

Araştırma, İstanbul ili Küçükçekmece ilçesinde bulunan Özel Balkaya Sağlık Meslek Lisesi'nde 15 Şubat 2016- 25 Nisan 2017 tarihleri arasında gerçekleştirildi.

5.3. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini (referans popülasyonunu), İstanbul ili Küçükçekmece ilçesinde bulunan Özel Balkaya Sağlık Meslek Lisesi'nde, 1., 2., 3. 4. sınıflarında öğrenim gören toplam 479 öğrenci, örneklemi ise; çalışmaya katılmaya istekli öğrenciler arasından rastgele yöntemle seçilen ve örneklem seçim kriterlerine uyan toplam 216 öğrenci oluşturdu. Örneklem sayısını belirlemek amacıyla G*Power (v3.1.9) programı kullanılarak güç analizi yapıldı. Çalışmanın gücü $1-\beta$ (β = II. tip hata olasılığı) olarak ifade edildi ve genel olarak araştırmaların %80 güce sahip olmaları gerektiği göz önünde bulunduruldu. Jacob Cohen tarafından tanımlanmış etki büyüklüğü katsayılarına göre; herhangi iki bağımsız grup arasında yapılacak olan değerlendirmelerin orta etki büyüklüğüne ($d= 0.5$) sahip olacağı varsayılarak yapılan hesaplama göre gruplarda en az 64'er kişi, toplamda 192 olması gerektiği belirlendi. Olası vaka kayıplarını dikkate alarak gruplara minimum 72'şer kişi atanması kararlaştırıldı. Örneklem grubu rastlantısal (randomize) olarak 3 gruba ayrıldı. Randomizasyonu sağlamada kapalı zarf yönteminden yararlanıldı. Öğrencilerden her gruba girecek öğrencileri belirlemeye yönelik kapalı zarflardan birini seçmeleri istendi. Kapalı zarflar bitene kadar gruplara öğrenci atanmaya devam edildi. 1. gruba giren öğrenciler "Sosyal medya grubunu", 2. gruba giren öğrenciler "Kitle iletişim araçları grubunu", 3. gruba giren öğrenciler ise "Kontrol grubunu" oluşturdu. Veri toplama formunu eksik dolduran 'Sosyal medya' grubundan 8, 'Kitle iletişim araçları' grubundan 3 öğrencinin verileri araştırma kapsamı dışında tutuldu. İstatistiksel analiz, 'Sosyal medya' grubundan 64, 'Kitle iletişim araçları' grubundan 69, 'Kontrol' grubundan 72 olmak üzere toplam 205 öğrenci ile tamamlandı.

5.4. Örneklem Seçim Kriterleri

Sosyal medya grubu için; (1. Grup)

- Araştırmaya katılmaya istekli olması,
- Araştırmanın yapıldığı dönemde lise 1., 2. ve 3. ve 4. sınıfta öğrenim görüyor olması,
- Öğrencilerin cep telefonunun olması,
- İnternet erişiminin olması,
- En az bir sosyal medya hesabının olması olarak belirlendi.

Kitle iletişim araçları grubu için; (2. Grup)

- Araştırmaya katılmaya istekli olması,
- Araştırmanın yapıldığı dönemde lise 1., 2. ve 3. ve 4. sınıfta öğrenim görmesi,
- Verilecek olan moda/magazin dergisini (erkek öğrenciler için GQ ve kız öğrenciler için Vogue) 20 dakika incelemesi olarak belirlendi.

Kontrol grubu için; (3. Grup)

- Araştırmaya katılmaya istekli olması,
- Araştırmanın yapıldığı dönemde lise 1., 2. ve 3. ve 4. sınıfta öğrenim görmesi olarak belirlendi.

5.5. Veri Toplama Araçları

Araştırma verileri; **Veri Toplama Formu**, **Vücut Algısı Ölçeği(VAÖ)= Body Cathexis Scale(BCS)**, ve **Sosyal Görünüş Kaygısı Ölçeği(SGKÖ)= Social Appearance Anxiety Scale(SAAS)** kullanılarak elde edildi.

Veri Toplama Formu- EK 2:

Araştırmacı ve danışmanı tarafından literatüre dayanılarak (Aktaş ve ark., 2010; Fardouly et all, 2014; Richards et all, 2015; Kim and Chock, 2015; Sing et all, 2015; Acharya et all; 2016) geliştirilen 7 açık uçlu, 22 kapalı uçlu olmak üzere toplam 29 sorudan oluşan bir formdur. İlk 8 soru demografik bilgileri, 9. sorudan itibaren diğer tüm sorular ise sosyal medya ve kitle iletişim araçlarının beden algısı ve sosyal görünüş kaygısı üzerine etkisini belirlemeye yöneliktir.

Vücut Algısı Ölçeği(VAÖ)-EK 3:

Vücut Algısı Ölçeği, 'Body Cathexis Scale (BCS)', Secord ve Jourard tarafından 1953 yılında geliştirilmiş, 1993 yılında ülkemizde Selim Hovardaoğlu tarafından geçerlilik ve güvenilirlik çalışması yapılmıştır. Bu ölçek, kişilerin değişik vücut kısımlarından ne derece memnun olduklarını ortaya koymayı amaçlayan 40 maddeden oluşan beşli Likert tipinde bir ölçektir. Ölçekteki her bir madde 1-5 puan arasında puanlanmaktadır. Katılımcıdan vücudunun değişik kısımları için 'Hiç Beğenmiyorum' (1 Puan), 'Pek Beğenmiyorum' (2 puan), 'Kararsızım' (3 puan), 'Oldukça Beğeniyorum' (4 puan), 'Çok Beğeniyorum' (5 puan) seçeneklerinden kendisine en uygun olanı seçmesi istenmektedir. Ölçekten alınan toplam puan, 40-200 arasında değişmektedir ve ölçeğin kesim noktası yoktur. Ölçekten alınan puan arttıkça, ölçek uygulanan kişinin beden algısından memnuniyeti artmaktadır (Hovardaoğlu, 1993). Araştırmada etik kurul izni bazı maddelerin kapsam dışı bırakılması kaydıyla alınabilmektedir (vücudumdaki kıl dağılımı, cinsel gücüm, cinsel faaliyetlerim, cinsel organlarım, göğüslerim, kalçalarım). Ölçeğin belirtilen maddeleri kapsam dışında tutularak ölçek uygulanmış ve değerlendirilmesi toplam 34 madde üstünden yapılmıştır.

Sosyal Görünüş Kaygısı Ölçeği (SGKÖ)-EK 4:

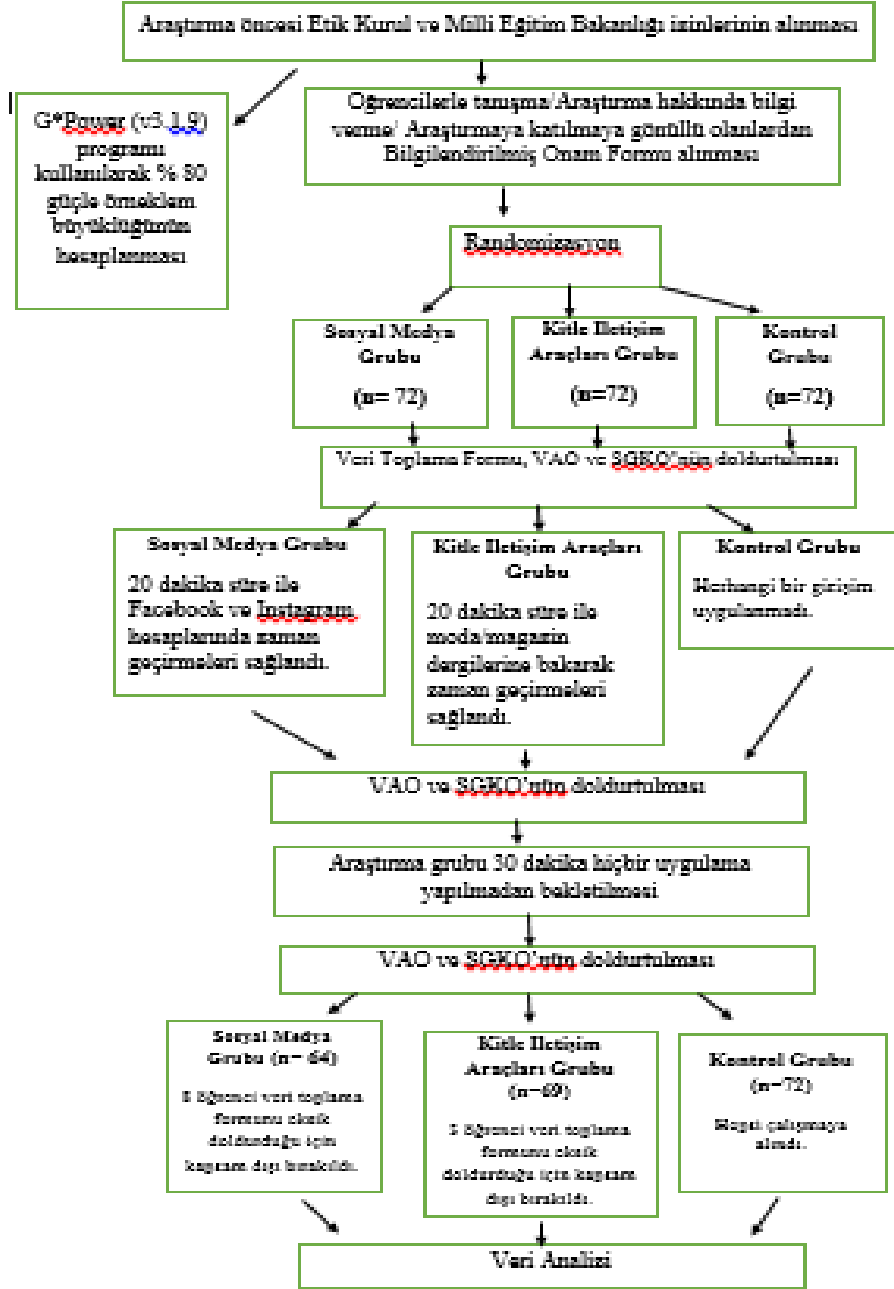
Sosyal Görünüş Kaygısı Ölçeği, 'Social Appearance Anxiety Scale(SAAS)', kişilerin kendi görünüşleriyle alakalı bilişsel, duygusal ve davranışsal kaygılarını ölçmek için 2008 yılında Hart ve arkadaşları tarafından geliştirilmiştir. Ülkemizde 2010 yılında Tayfun Doğan tarafından geçerlilik ve güvenilirliği yapılmıştır. Bu ölçek, beşli likert tipinde 16 maddeden oluşan bir öz-bildirim ölçeğidir. Ölçekteki her bir madde 1-5 puan arasında puanlanmakta ancak ilk madde tersten kodlanmaktadır. Katılımcıdan her bir madde için 'Hiç Uygun Değil' (1 Puan), 'Uygun Değil' (2 puan), 'Biraz Uygun' (3 puan), 'Uygun' (4 puan), 'Tamamen Uygun' (5 puan) seçeneklerinden kendisine en uygun olanı seçmesi istenmektedir. Ölçekten yüksek puan alınması, görünüş kaygısının yüksek olduğu anlamına gelmektedir. Ölçeğin Cronbach alpha iç tutarlık katsayısı .93, test tekrar-test güvenilirlik katsayısı .85 ve test yarılama yöntemiyle hesaplanan güvenilirlik katsayısı .88 olarak bulunmuştur (Doğan, 2010).

5.6. Verilerin Toplanması

1. aşamada; vaka seçim kriterlerine uyan ve araştırmaya katılmaya istekli katılımcılardan ‘Veri Toplama Formu’ aracılığıyla veriler elde edildi.
2. aşamada; deney popülasyonundaki katılımcıların hepsine **Vücut Algısı Ölçeği** ve **Sosyal Görünüş Kaygısı Ölçeği** uygulandı.
3. aşamada; katılımcılar rastlantısal olarak 3 gruba ayrıldı. Grupların oluşturulmasında kapalı zarf yöntemi kullanıldı. 3 ayrı grup olarak belirlenen zarflardan öğrencilerin bakmadan zarf seçmesi istendi. “Sosyal medya grubu” öğrenciler 1. grubu oluşturdu. Bu gruptaki öğrencilerin kendi cep telefonlarındaki sosyal medya hesaplarında Facebook ve Instagram’da 20 dakika süre ile arkadaşlarının profillerine bakarak vakit geçirmeleri istendi. Fardouly ve arkadaşlarının 2014 yılında, Wyssen ve arkadaşlarının 2016 yılında ve Turner ve arkadaşlarının 1997 yılında yaptıkları benzer deneysel çalışmalarda, girişim sürelerinin sırasıyla 10, 10 ve 13 dakika olduğu göz önünde bulundurularak; çalışmamızda katılımcıların sosyal medya maruziyetlerinin yüksek olması nedeniyle 10 dakikalık girişim süresinin yeterli olmayacağı öngörüldüğü için, girişim süresinin 20 dakika olması kararlaştırıldı. “Kitle iletişim araçları grubu” öğrenciler 2. grubu oluşturdu. Bu öğrencilere moda/magazin dergileri (kız öğrenciler için Vogue ve erkek öğrenciler için GQ dergileri- her bir öğrenciye derginin aynı sayısı verildi) dağıtılarak, 20 dakika süre ile sayfalarına bakmaları istendi. “Kontrol grubu öğrenciler” 3. grubu oluşturdu. Bu gruptaki öğrencilere herhangi bir uygulama yapılmadı. Uygulamadan önce, hemen sonra ve 30 dakika sonra her 3 gruptaki öğrencilere “**Vücut Algısı Ölçeği**” ve “**Sosyal Görünüş Kaygısı Ölçeği**” uygulandı. Örnek bir çalışmadan yola çıkılarak uygulamadan 30 dakika sonra ölçekler tekrar uygulandı. Tekrar uygulamanın amacı, girişimlerin katılımcıların vücut algılarında ve sosyal görünüş kaygılarında meydana getireceği olası değişimlerin zaman içinde değişim gösterip göstermediğini belirlemektir (Shafran et al., 2007). Veri toplama formları gözden geçirildiğinde bazı formların eksik doldurulduğu belirlendi. Formlar eksik doldurulduğu için “Sosyal medya” grubundan 8 öğrenci, “Kitle iletişim araçları” grubundan 3 öğrenci araştırma kapsamından çıkarıldı. Sonuçta araştırma verileri

‘Sosyal medya’ grubundan 64, ‘Kitle iletişim araçları’ grubundan 69, ‘Kontrol’ grubundan 72 kişi olmak üzere toplam 205 kişi ile tamamlandı ve istatistiksel değerlendirme 205 kişi üzerinden gerçekleştirildi.

Şekil 5.6. Araştırmanın Akış Planı

5.7. İstatistiksel Analizler

Verilerin değerlendirilmesinde NCSS (Number Cruncher Statistical System) 2007 (Kaysville, Utah, USA) programı kullanıldı. Çalışma verileri değerlendirilirken tanımlayıcı istatistiksel metodların (ortalama, standart sapma, medyan, frekans, oran, minimum, maksimum) yanı sıra nicel verilerin normal dağılıma uygunlukları Shapiro-Wilk testi ve grafiksel incelemeler ile sunuldu. Normal dağılım gösteren nicel değişkenlerin iki grup arası karşılaştırmalarında Student's t test, normal dağılım göstermeyen nicel değişkenlerin iki grup arası karşılaştırmalarında Mann Whitney U test kullanıldı. Normal dağılım gösteren nicel değişkenlerin ikiden fazla grup arası karşılaştırmalarında Tek yönlü varyans analizi, normal dağılım göstermeyen nicel değişkenlerin iki grup arası karşılaştırmalarında Kruskal Wallis test kullanıldı. Normal dağılım gösteren nicel değişkenlerin grup içi karşılaştırmalarında Repeated Measures ANOVA (Tekrarlı ölçümler varyans analizi) ve ikili karşılaştırmaların değerlendirmelerinde Bonferroni düzeltmeli post-hoc test kullanıldı. Normal dağılım göstermeyen nicel değişkenlerin grup içi karşılaştırmalarında Friedman test ve ikili karşılaştırmaların değerlendirilmesinde Wilcoxon signed-ranks test kullanıldı. Nitel verilerin karşılaştırılmasında Pearson ki-kare test, Fisher-Freeman-Halton exact test ve McNemar uyum testi kullanıldı. Nicel değişkenler arası ilişkilerin değerlendirilmesinde Pearson korelasyon analizi ve Spearman korelasyon analizi kullanıldı. İstatistiksel anlamlılık $p < 0.05$ olarak kabul edildi.

5.8. Araştırmanın Etik Yönü

Bu araştırma için, araştırma yapılacak okulun yönetiminden sözlü izin, T.C. İstanbul Valiliği İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden gerekli izinler (16.12.2016; Sayı: 59090411-20-E.14200968 ve 21.12.2016; Sayı: 59090411-44-E.14378757) ve etik kurul izni (EK 6), katılımcılardan da bilgilendirilmiş onam formu (EK 1) aracılığıyla yazılı izinler alındı.

5.9. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma verileri araştırmanın yapıldığı okuldaki öğrencilerle sınırlıdır. Güç analizi yapılarak yeterli örneklem sayısına ulaşılmış olsa da araştırma sonuçları lise öğrencilerine genellenemez.

Araştırmada Vücut Algısı Ölçeği'nin tüm maddeleri etik kurul izni alınamadığı için kullanılamamıştır. Bazı maddeler (vücutumdaki kıl dağılımı, cinsel gücüm, cinsel faaliyetlerim, cinsel organlarım, göğüslerim, kalçalarım) kapsam dışında tutularak ölçek uygulanmış ve değerlendirmesi toplam 34 madde üstünden yapılmıştır.

Araştırmaya alınan 216 öğrenci okulda boş sınıf olmaması sebebiyle tekli değil iki kişi yan yana oturtulmak zorunda kalınmıştır. Ayrıca araştırma yine okulda yeterli boş sınıf olmaması sebebiyle iki seferde yapılmıştır. 15 şubat 2017 günü araştırmaya 9, 10 ve 11.sınıflar, 17 şubat günü ise 12. sınıflar alınmıştır.

5.10. Araştırmanın Güçlü ve Zayıf Yönleri

Araştırmanın Türkiye'de adolesanlarda beden algısı ve sosyal görünüş kaygısına sosyal medyanın ve kitle iletişim araçlarının etkisini araştıran ilk deneysel çalışma olması araştırmanın güçlü yönünü oluşturmaktadır.

6. BULGULAR

Araştırma bulguları altı başlık altında incelendi.

- 6.1. Bölümde araştırma grubunun demografik ve tanıtıcı özellikleri ile sosyal medya kullanımına ilişkin özelliklerinin dağılımı,
- 6.2. Bölümde deney ve kontrol grubunun sosyal görünüş kaygısı puanlarını ve vücut algısı puanlarını etkileyebilecek demografik, tanıtıcı özellikleri ile sosyal medya kullanımına ilişkin özellikleri açısından karşılaştırılması,
- 6.3. Bölümde deney ve kontrol grubunun SGKÖ, VAÖ puanlarının karşılaştırılması ile SGKÖ ve VAÖ puanları arasındaki ilişkinin incelenmesi,
- 6.4. Bölümde araştırma grubunun Sosyal Görünüş Kaygısı Ölçek puanları ile demografik, tanıtıcı özellikleri ve sosyal medya kullanımına ilişkin özellikler arasındaki ilişkinin incelenmesi,
- 6.5. Bölümde araştırma grubunun Vücut Algısı Ölçek puanları ile demografik, tanıtıcı özellikleri ve sosyal medya kullanımına ilişkin özellikler arasındaki ilişkinin incelenmesi,
- 6.6. Bölümde araştırma grubunun algıladıkları vücut yapıları ile BKİ ile belirlenen gerçek vücut yapıları arasındaki ilişkinin incelenmesi yer aldı.

6.1. Araştırma grubunun demografik ve tanıtıcı özellikleri ile sosyal medya kullanımına ilişkin özelliklerinin dağılımı

Araştırma, İstanbul ili Küçükçekmece ilçesinde bulunan Özel Balkaya Sağlık Meslek Lisesi'nde öğrenim gören ve örneklem seçim kriterlerine uyan % 67,8'i (n=139) kız, % 32,2'si (n=66) erkek olmak üzere toplam 205 öğrenci ile gerçekleştirildi (Tablo 6.1-1).

Tablo 6.1-1. Araştırma Grubunun Tanıtıcı Özelliklerinin Dağılımı (N=205)

		Min-Mak	Ort±ss
Yaş (yıl)		14-20	16.63±1.09
Tartı (kg)		40-110	61.31±13.76
Boy (cm)		148-195	167.26±7.90
BKİ (kg/m²)		14.9-37.1	21.78±3.93
		n	%
Cinsiyet	Kadın	139	67.8
	Erkek	66	32.2
BKİ persentili sınıflaması	Zayıf	30	14.6
	Normal	135	65.9
	Fazla tartılı	16	7.8
	Obez	24	11.7
Sınıf	9.sınıf	25	12.2
	10.sınıf	51	24.9
	11.sınıf	53	25.9
	12.sınıf	76	37.1

Araştırma grubunun tanıtıcı özellikleri incelendiğinde; katılımcıların yaşlarının 14 ile 20 arasında değişmekte olup ortalama 16,63±1.09 yıl olduğu, vücut tartısı değerlerinin 40 ile 110 kilogram arasında değişmekte olup ortalama 61,31±13.76 kg olduğu, boylarının 148 ile 195 santimetre arasında değişmekte olup ortalama 167,26±7.90 cm olduğu, BKİ değerlerinin 14,9 ile 37,1 arasında değişmekte olup ortalama 21,78±3.93 kg/m² olduğu,

%12,2'sinin (n=25) 9.sınıf, %24.9'unun (n=51) 10.sınıf, %25.9'unun (n=53) 11.sınıf, %37,1'inin (n=76) ise 12.sınıf öğrencisi olduğu belirlendi (Tablo 6.1-1).

Tablo 6.1-2. Araştırma Grubunun Demografik Özelliklerinin Dağılımı (N=205)

		Min-Mak	Ort±ss
Kardeş sayısı		0-6	1.85±1.22
		n	%
Aile yapısı	Çekirdek aile	157	76.6
	Geniş aile	28	13.7
	Anne-baba ayrı	20	9.8
Annenin eğitim durumu	Okuryazar değil	1	0.5
	İlkokul mezunu	67	32.7
	Ortaokul mezunu	71	34.6
	Lise mezunu	51	24.9
	Üniversite, Yüksek lisans/doktora	15	7.3
Babanın eğitim durumu	İlkokul mezunu	40	19.5
	Ortaokul mezunu	64	31.2
	Lise mezunu	90	43.9
	Üniversite, Yüksek lisans/doktora	11	5.4
Ailenin gelir durumu	Üst gelir düzeyi	16	7.8
	Orta gelir düzeyi	182	88.8
	Alt gelir düzeyi	7	3.4

Araştırma grubunun demografik özellikleri incelendiğinde; kardeş sayılarının 0 ile 6 arasında değişmekte olup ortalama 1,85±1.22 olduğu, %76,6'sının (n=157) çekirdek aile, %13,7'sinin (n=28) geniş aile olduğu, %9,8'inin (n=20) ise anne babasının ayrı olduğu saptandı.

Anne ve baba eğitim durumlarına bakıldığında; %0,5'inin (n=1) annesi okuryazar değil iken, %32,7'sinin (n=67) ilkokul, %34,6'sının (n=71) ortaokul, %24,9'unun (n=51) lise, %6,8'inin (n=14) üniversite, %0,5'inin (n=1) ise yüksek lisans/doktora mezunu olduğu, babaların eğitim durumu incelendiğinde, %19,5'inin (n=40) ilkokul, %31,2'sinin (n=64) ortaokul, %43,9'unun (n=90) lise, %4,9'unun (n=10) üniversite, %0,5'inin (n=1) ise yüksek lisans/doktora mezunu olduğu görüldü. Gelir durumlarına bakıldığında; %7,8'inin (n=16) ailesinin gelir durumu üst gelir düzeyinde iken, %88,8'inin (n=182) orta, %3,4'ünün (n=7) ise alt gelir düzeyinde olduğu saptandı (Tablo 6.1-2).

Tablo 6.1-3. Araştırma Grubunun Sosyal Medya Kullanımı ve Kitle İletişim Araçları Kullanımı İle İlgili Özelliklerinin Dağılımı (N=205)

		Min-Mak	Ort±ss
Sosyal medya hesabı sayısı		1-10	3.54±1.74
İlk sosyal medya hesabı yaşı (yıl)		6-18	11.52±1.96
Sosyal medya hesabına günde ayırdığı süre (saat)		0.25-24	3.65±3.39
		n	%
Ne kadar süredir sosyal medya hesabı var?	1 yıldan az	6	2.9
	1-2 yıldır	46	22.4
	3-4 yıldır	90	43.9
	5 yıldan fazla	63	30.7
Sosyal medya hesabına girme sayısı	Günde 1 kez ya da daha az	11	5.4
	Günde 2-3 kez	39	19.0
	Günde 4 kereden fazla	145	70.7
	Haftada birkaç kez	3	1.5
	Ayda 1 kez	1	0.5
	Diğer	6	2.9
Arkadaşlarının sosyal medya profilini ziyaret sıklığı	Günde 5-6 kez	36	17.6
	Günde 3-4 kez	39	19.0
	Günde 1-2 kez	74	36.1
	Haftada birkaç kez	32	15.6
	Ayda birkaç kez	15	7.3
Arkadaşlarının fotoğraflarının altındaki/üstündeki “Beğen” butonuna basma sıklığı	Günde 5-6 kez	93	45.4
	Günde 3-4 kez	35	17.1
	Günde 1-2 kez	28	13.7
	Haftada birkaç kez	16	7.8
	Ayda birkaç kez	14	6.8
En çok izlediği TV programı	Diğer	19	9.3
	Müzik klipleri	39	19.0
	Magazin-moda programları	15	7.3
	Belgeseller	8	3.9
	Yabancı diziler	48	23.4
	Yerli diziler	65	31.7
	Haberler	7	3.4
Diğer	23	11.2	
Magazin dergilerine bakma sıklığı	Hiç	108	52.7
	3 ayda 1 kez ya da daha az	31	15.1
	Ayda 1 kez	46	22.4
	Haftada 1 kez ya da daha sık	18	8.8
	Diğer	2	1.0
Magazin dergilerine ayrılan zaman (saat/gün)	Hiç	143	69.8
	Yarım saatten az	52	25.4
	1-2 saat	10	4.9

Araştırma grubunun sosyal medya hesabı sayılarının 1 ile 10 arasında değişmekte olup ortalama $3,54 \pm 1.74$ olduğu, ilk sosyal medya hesabına sahip olma yaşlarının 6 ile 18 yıl arasında değişmekte olup ortalama $11,52 \pm 1.96$ yıl olduğu, sosyal medya hesabına ayırdıkları süre incelendiğinde günde 0.25 ile 24 saat arasında değişmekte olup ortalama $3,65 \pm 3.39$ saat olduğu, %2,9'unun (n=6) 1 yıldan daha az süredir, %22,4'ünün (n=46) 1-2 yıl arası, %43,9'unun (n=90) 3-4 yıl arası, %30,7'sinin (n=63) 5 yıldan uzun süredir sosyal medya hesabı olduğu bulundu (Tablo 6.1-3).

Araştırma grubunun %5,4'ü (n=11) sosyal medya hesabına günde 1 kez ya da daha az giriyorken, %19'unun (n=39) günde 2-3 kez, %70,7'sinin (n=145) günde 4 kereden fazla, %1,5'inin (n=3) haftada birkaç kez, %0,5'inin (n=1) ayda bir kez girdiği, %45,4'ünün (n=93) arkadaşlarının fotoğraflarının altındaki/üstündeki "Beğen" butonuna günde 5-6 kez, %17,1'inin (n=35) günde 3-4 kez, %13,7'sinin (n=28) günde 1-2 kez, %7,8'inin (n=16) haftada birkaç kez, %6,8'inin (n=14) ayda birkaç kez bastığı belirlendi (Tablo 6.1-3).

Araştırma grubunun %19'unun (n=39) en çok izlediği TV programı müzik klipleri iken, %7,3'ünün (n=15) magazin-moda programları, %3,9'unun (n=8) belgeseller, %23,4'ünün (n=48) yabancı diziler, %31,7'sinin (n=65) yerli diziler, %3,4'ünün (n=7) haberler olduğu, %52,7'sinin (n=108) magazin dergilerine hiç bakmıyorken, %15,1'inin (n=31) 3 ayda 1 kez ya da daha az, %22,4'ünün (n=46) ayda 1 kez, %8,8'inin (n=18) haftada 1 kez ya da daha sık, %1'inin (n=2) ise daha farklı bir sıklıkta baktığı, %69,8'inin (n=143) magazin dergilerine hiç zaman ayırmazken, %25,4'ünün (n=52) günde yarım saatten az, %4,9'unun (n=10) ise günde 1-2 saat zaman ayırdığı saptandı (Tablo 6.1-3).

Tablo 6.1-4. Araştırma Grubunun Sosyal İlişkiler ve Fiziksel Özelliklerine İlişkin Memnuniyeti ile İlgili Özelliklerinin Dağılımı (N=205)

		n	%
Vücut yapınızı en iyi hangisi tanımlar?	Çok zayıf	3	1.5
	Zayıf	34	16.6
	Normal	135	65.9
	Fazla tartılı	20	9.8
	Şişman	13	6.3
Zihinsel becerilerinizden memnun musunuz?	Evet	136	66.3
	Hayır	8	3.9
	Kısmen	61	29.8
Sosyal ilişkilerinizden memnun musunuz?	Evet	149	72.7
	Hayır	20	9.8
	Kısmen	36	17.6
Arkadaşlarınızla ilişkilerinizden memnun musunuz?	Evet	150	73.2
	Hayır	15	7.3
	Kısmen	40	19.5
Ailenizle ilişkilerinizden memnun musunuz?	Evet	141	68.8
	Hayır	16	7.8
	Kısmen	48	23.4
Arkadaşlarınızın sizin dış görünüşünüzle ilgili eleştirileri sizi etkiler mi?	Evet	49	23.9
	Hayır	87	42.4
	Kısmen	69	33.7
Ailenizin sizin dış görünüşünüzle ilgili eleştirileri sizi etkiler mi?	Evet	67	32.7
	Hayır	84	41.0
	Kısmen	54	26.3
Kitle iletişim araçlarının sizin dış görünüşünüzle ilgili düşüncelerinizi etkilediğini düşünüyor musunuz?	Evet	47	22.9
	Hayır	107	52.2
	Kısmen	51	24.9
Sosyal medyanın sizin görünüşünüzle ilgili düşüncelerinizi etkilediğini düşünüyor musunuz?	Evet	46	22.4
	Hayır	96	46.8
	Kısmen	63	30.7

Araştırma grubunun %1,5'inin (n=3) vücut yapısını çok zayıf olarak tanımlarken, %16,6'sının (n=34) zayıf, %65,9'unun (n=135) normal, %9,8'inin (n=20) fazla tartılı, %6,3'ünün (n=13) ise şişman olarak tanımladığı; %66,3'ü (n=136) zihinsel becerilerinden memnun iken, %3,9'unun (n=8) memnun olmadığı, %29,8'inin (n=61) ise kısmen memnun olduğu, %72,7'si (n=149) sosyal ilişkilerinden memnun iken, %9,8'inin (n=20) memnun olmadığı, %17,6'sının (n=36) ise kısmen memnun olduğu, %73,2'sinin (n=150)

arkadaşlarıyla ilişkilerinden memnun iken, %7,3'ünün (n=15) memnun olmadığı, %19,5'inin (n=40) ise kısmen memnun olduğu saptandı (Tablo 6.1-4).

Aileyle ilişkiler incelendiğinde; %68,8'i (n=141) ailesiyle ilişkisinden memnun iken, %7,8'inin (n=16) memnun olmadığı, %23,4'ünün (n=48) ise kısmen memnun olduğu, %23,9'unun (n=49) arkadaşlarının dış görünüşleriyle ilgili eleştirilerinden etkilendiği, %42,4'ünün (n=87) etkilenmediği, %33,7'sinin (n=69) ise kısmen etkilendiğini belirttiği, %32,7'sinin (n=67) ailelerinin dış görünüşleriyle ilgili eleştirilerinden etkilendiğini, %41'inin (n=84) etkilenmediğini, %26,3'ünün (n=54) ise kısmen etkilendiğini belirttiği görüldü (Tablo 6.1-4).

Araştırma grubunun %22,9'u (n=47) kitle iletişim araçlarının dış görünüşleriyle ilgili düşüncelerini etkilediğini, %52,2'sinin (n=107) etkilemediğini, %24,9'u (n=51) ise kısmen etkilediğini, %22,4'ünün (n=46) sosyal medyanın dış görünüşleriyle ilgili düşüncelerini etkilediğini, %46,8'inin (n=96) etkilemediğini, %30,7'si (n=63) ise kısmen etkilediğini belirttiği saptandı (Tablo 6.1-4).

6.2. Deney ve kontrol grubunun sosyal görünüş kaygısı puanlarını ve vücut algısı puanlarını etkileyebilecek demografik, tanıtıcı özellikleri ile sosyal medya kullanımına ilişkin özellikleri açısından karşılaştırılması

Tablo 6.2-1. Deney ve Kontrol Grubunun Tanıtıcı Özellikler Açısından Karşılaştırılması (N=205)

		Sosyal medya (n=64)	Moda dergisi (n=69)	Kontrol (n=72)	p
		Ort±ss	Ort±ss	Ort±ss	
Yaş (yıl)		16.55±0.94	16.61±1.17	16.74±1.14	^a 0.585
Tartı (kg), medyan (Ç1, Ç3)		58 (52, 67.5)	56 (50, 68)	58 (52, 67.5)	^b 0.624
Boy (cm)		166.02±7.42	167.61±8.81	168.03±7.36	^a 0.303
BKİ (kg/m²), medyan (Ç1, Ç3)		20.8 (19.3, 24)	20.6 (18.6, 23.3)	21.2 (19.3, 23)	^b 0.420
		n (%)	n (%)	n (%)	
Cinsiyet	Kadın	43 (67.2)	50 (72.5)	46 (63.9)	^c 0.556
	Erkek	21 (32.8)	19 (27.5)	26 (36.1)	
BKİ persentili sınıflaması	Zayıf	10 (15.6)	13 (18.8)	7 (9.7)	^c 0.649
	Normal	43 (67.2)	40 (58)	52 (72.2)	
	Fazla tartılı	4 (6.3)	6 (8.7)	6 (8.3)	
	Obez	7 (10.9)	10 (14.5)	7 (9.7)	
Sınıf	9.sınıf	6 (9.4)	8 (11.6)	11 (15.3)	^c 0.176
	10.sınıf	20 (31.3)	21 (30.4)	10 (13.9)	
	11.sınıf	15 (23.4)	14 (20.3)	24 (33.3)	
	12.sınıf	23 (35.9)	26 (37.7)	27 (37.5)	

^aTek yönlü varyans analizi

^bKruskal-Wallis test

^cPearson ki-kare test

Ç1: Birinci çeyreklik, Ç3: Üçüncü çeyreklik

Deney ve kontrol grupları sosyal görünüş kaygısı puanını ve vücut algısı puanlarını etkileyebilecek tanıtıcı özellikler açısından karşılaştırıldığında; **yaşları, tartı değerleri,**

boyları, BKİ değerleri, cinsiyetleri, BKİ sınıflaması, okudukları sınıflar bakımından aralarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görüldü ($p>0.05$) (Tablo 6.2-1).

Tablo 6.2-2. Deney ve Kontrol Grubunun Demografik Özellikler Açısından Karşılaştırılması (N=205)

		Sosyal medya (n=64)	Moda dergisi (n=69)	Kontrol (n=72)	p
		Medyan (Ç1, Ç3)	Medyan (Ç1, Ç3)	Medyan (Ç1, Ç3)	
Kardeş sayısı		2 (1, 2.5)	2 (1, 2)	2 (1, 3)	^b 0.833
		n (%)	n (%)	n (%)	
Aile yapısı	Çekirdek aile	51 (79.7)	53 (76.8)	53 (73.6)	^c 0.887
	Geniş aile	8 (12.5)	10 (14.5)	10 (13.9)	
	Anne-baba ayrı	5 (7.8)	6 (8.7)	9 (12.5)	
Annenin eğitim durumu	Ortaokul ve altı	45 (70.3)	42 (60.9)	52 (72.2)	^c 0.309
	Lise ve üstü	19 (29.7)	27 (39.1)	20 (27.8)	
Babanın eğitim durumu	Ortaokul ve altı	29 (45.3)	34 (49.3)	41 (56.9)	^c 0.382
	Lise ve üstü	35 (54.7)	35 (50.7)	31 (43.1)	
Ailenin gelir durumu	Üst gelir düzeyi	6 (9.4)	5 (7.2)	5 (6.9)	^d 0.764
	Ortagelir düzeyi	57 (89.1)	60 (87)	65 (90.3)	
	Alt gelir düzeyi	1 (1.6)	4 (5.8)	2 (2.8)	

^bKruskal-Wallis test

^cPearson ki-kare test

^dFisher-Freeman-Halton exact test

Ç1: Birinci çeyreklik, Ç3: Üçüncü çeyreklik

Deney ve kontrol grupları sosyal görünüş kaygısı puanını ve vücut algısı puanlarını etkileyebilecek demografik özellikler açısından karşılaştırıldığında; **kardeş sayıları, aile yapıları, anne eğitim durumları, baba eğitim durumları, ailelerinin gelir durumları** bakımından aralarında istatistiksel düzeyde anlamlı bir fark olmadığı belirlendi ($p>0.05$) (Tablo 6.2-2).

Tablo 6.2-3. Deney ve Kontrol Gruplarının Sosyal Medya Kullanımına İlişkin Özelliklerine Göre Karşılaştırılması (N=205)

		Sosyal medya (n=64)	Moda dergisi (n=69)	Kontrol (n=72)	p
		Medyan (Ç1, Ç3)	Medyan (Ç1, Ç3)	Medyan (Ç1, Ç3)	
Sosyal medya hesabı sayısı		3 (2, 4)	3 (2, 4)	3 (2, 5)	^b 0.750
İlk sosyal medya hesabı yaşı (yıl), <i>ort±ss</i>		11.17±1.79	11.64±1.88	11.72±2.17	^a 0.222
Sosyal medya hesabına günde ayırdığı süre (saat)		3 (2, 4.5)	2 (1, 4)	3 (2, 5)	^b 0.295
		n (%)	n (%)	n (%)	
Ne kadar süredir sosyal medya hesabı var?	≤5 yıl	41 (64.1)	48 (69.6)	53 (73.6)	^c 0.483
	>5 yıl	23 (35.9)	21 (30.4)	19 (26.4)	
Sosyal medya hesabına girme sayısı	Her gün düzenli olarak	64 (100)	66 (95.7)	69 (95.8)	^d 0.256
	Ara sıra	0 (0)	3 (4.3)	3 (4.2)	
Arkadaşlarının sosyal medya profilini ziyaret sıklığı	Her gün düzenli olarak	42 (65.6)	50 (72.5)	58 (80.6)	^d 0.144
	Ara sıra	22 (34.4)	19 (27.5)	14 (19.4)	
Arkadaşlarının fotoğraflarının altındaki/üstündeki “Beğen” butonuna basma sıklığı	Her gün düzenli olarak	53 (82.8)	56 (81.2)	57 (79.2)	^c 0.863
	Ara sıra	11 (17.2)	13 (18.8)	15 (20.8)	
En çok izlediği TV programı	Müzik klipleri / Magazin-moda programları	14 (21.9)	21 (30.4)	19 (26.4)	^c 0.112
	Belgeseller / Haberler	7 (10.9)	5 (7.2)	3 (4.2)	
	Diziler Yabancı/Yerli	41 (64.1)	34 (49.3)	38 (52.8)	
	Diğer	2 (3.1)	9 (13)	12 (16.7)	
Magazin dergilerine bakma sıklığı	Hayır	32 (50)	34 (49.3)	42 (58.3)	^c 0.490
	Evet	32 (50)	35 (50.7)	30 (41.7)	
Magazin dergilerine ayrılan zaman (saat/gün)	Hayır	49 (76.6)	45 (65.2)	49 (68.1)	^c 0.337
	Evet	15 (23.4)	24 (34.8)	23 (31.9)	

^aTek yönlü varyans analizi

^bKruskal-Wallis test

^cPearson ki-kare test

^dFisher-Freeman-Halton exact test

Ç1: Birinci çeyreklik, Ç3: Üçüncü çeyreklik

Deney ve kontrol grupları sosyal görünüş kaygısı ve vücut algısı puanlarını etkileyebilecek sosyal medya kullanımına ilişkin özelliklerine göre karşılaştırıldığında; sosyal medya hesabı sayıları, ilk sosyal medya hesabı yaşları, sosyal medya hesabına günde ayırdıkları süreleri, sosyal medya hesabına sahip olma süreleri, sosyal medya hesabına girme sayıları, arkadaşlarının sosyal medya profilini ziyaret sıklıkları, arkadaşlarının fotoğraflarının altındaki/üstündeki “beğen” butonuna basma sıklıkları, magazin dergilerine bakma sıklıkları ve magazin dergilerine ayrılan zaman bakımından aralarında istatistiksel bir fark olmadığı belirlendi ($p>0.05$) (Tablo 6.2-3).

Tablo 6.2-4. Deney ve Kontrol Gruplarının Sosyal İlişkiler ve Fiziksel Özelliklerine İlişkin Memnuniyeti ile İlgili Özelliklerinin Karşılaştırılması (N=205)

		Sosyal medya (n=64)	Moda dergisi (n=69)	Kontrol (n=72)	p
		n (%)	n (%)	n (%)	
Vücut yapınızı en iyi hangisi tanımlar?	Çok zayıf / zayıf	8 (12.5)	20 (29)	9 (12.5)	^c 0.066
	Normal	45 (70.3)	38 (55.1)	52 (72.2)	
	Fazla tartılı/şişman	11 (17.2)	11 (15.9)	11 (15.3)	
Zihinsel becerilerinizden memnun musunuz?	Evet/Kısmen	60 (93.8)	68 (98.6)	69 (95.8)	^d 0.400
	Hayır	4 (6.3)	1 (1.4)	3 (4.2)	
Sosyal ilişkilerinizden memnun musunuz?	Evet/Kısmen	58 (90.6)	65 (94.2)	62 (86.1)	^c 0.268
	Hayır	6 (9.4)	4 (5.8)	10 (13.9)	
Arkadaşlarınızla ilişkilerinizden memnun musunuz?	Evet/Kısmen	62 (96.9)	65 (94.2)	63 (87.5)	^c 0.093
	Hayır	2 (3.1)	4 (5.8)	9 (12.5)	
Ailenizle ilişkilerinizden memnun musunuz?	Evet/Kısmen	58 (90.6)	65 (94.2)	66 (91.7)	^c 0.728
	Hayır	6 (9.4)	4 (5.8)	6 (8.3)	
Arkadaşlarınızın sizin dış görünüşünüzle ilgili eleştirileri sizi etkiler mi?	Evet/Kısmen	35 (54.7)	40 (58)	43 (59.7)	^c 0.836
	Hayır	29 (45.3)	29 (42)	29 (40.3)	
Ailenizin sizin dış görünüşünüzle ilgili eleştirileri sizi etkiler mi?	Evet/Kısmen	37 (57.8)	44 (63.8)	40 (55.6)	^c 0.595
	Hayır	27 (42.2)	25 (36.2)	32 (44.4)	
Kitle iletişim araçlarının sizin dış görünüşünüzle ilgili düşüncelerinizi etkilediğini düşünüyor musunuz?	Evet/Kısmen	28 (43.8)	35 (50.7)	35 (48.6)	^c 0.713
	Hayır	36 (56.3)	34 (49.3)	37 (51.4)	
Sosyal medyanın sizin görünüşünüzle ilgili düşüncelerinizi etkilediğini düşünüyor musunuz?	Evet/Kısmen	33 (51.6)	39 (56.5)	37 (51.4)	^c 0.791
	Hayır	31 (48.4)	30 (43.5)	35 (48.6)	
^b Kruskal-Wallis test	^c Pearson ki-kare test		^d Fisher-Freeman-Halton exact test		

Deney ve kontrol grupları sosyal görünüş puanı ve vücut algısı puanını etkileyebilecek sosyal ilişkiler ve fiziksel özelliklerine ilişkin memnuniyeti ile ilgili özellikleri açısından karşılaştırıldığında; “Zihinsel becerilerden”, “Sosyal ilişkilerden”, “Arkadaşlarıyla ilişkilerinden”, “Aileleriyle ilişkilerinden” memnuniyet düzeyi, arkadaşların, ailenin, kitle iletişim araçlarının, sosyal medyanın görünüşü ile ilgili düşüncelerini etkileme durumları açısından aralarında istatistiksel bir fark olmadığı saptandı ($p>0.05$) (Tablo 6.2-4).

6.3. Deney ve kontrol grubunun SGKÖ, VAÖ puanlarının karşılaştırılması ile SGKÖ puanları ile VAÖ puanları arasındaki ilişkinin incelenmesi

Tablo 6.3-1. Deney ve Kontrol Grubunun Sosyal Görünüş Kaygı Düzeylerinin Karşılaştırılması (N=205)

SGKÖ	Sosyal medya	Moda dergisi	Kontrol	^b p
	(n=64)	(n=69)	(n=72)	
	Medyan (Ç1, Ç3)	Medyan (Ç1, Ç3)	Medyan (Ç1, Ç3)	
İşlem öncesi	35.5 (22, 47.5)	34 (24, 50)	35.5 (26, 46)	0.911
İşlemden hemen sonrası	36 (19, 44.5)	33 (20, 46)	31 (22, 47.5)	0.998
İşlemden sonra 30. dk.	28.5 (19.5, 44.5)	32 (20, 46)	29.5 (20, 47)	0.978

^bKruskal-Wallis test   ^gFriedman test   ^hWilcoxon signed-ranks test
Ç1: Birinci çeyreklik, Ç3: Üçüncü çeyreklik

Deney ve kontrol grubunun sosyal görünüş kaygı düzeyleri karşılaştırıldığında; gruplar arasında işlem öncesi, işlemden hemen sonrası, işlemden 30 dakika sonrası SGKÖ puanları bakımından istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmadı ($p>0.05$) (Tablo 6.3-1).

Tablo 6.3-2. Deney ve Kontrol Grubunun Vücut Algısı Ölçek Puanlarının Karşılaştırılması (N=205)

VAÖ	Sosyal medya	Moda dergisi	Kontrol	^a p
	(n=64)	(n=69)	(n=72)	
	Ort±ss	Ort±ss	Ort±ss	
İşlem öncesi	124.56±22.44	126.70±22.85	122.29±22.01	0.508
İşlemden hemen sonrası	126.00±24.37	126.20±26.74	122.17±27.14	0.589
İşlemden sonra 30. dk.	124.89±27.13	128.20±28.09	122.83±28.91	0.522

^aTek yönlü varyans analiz   ^eTekrarlı ölçümler varyans analizi   ^fBağımlı gruplar t testi

Deney ve kontrol grubunun VAÖ puanları karşılaştırıldığında; gruplar arasında işlem öncesi, işlemden hemen sonrası ve işlemden 30 dakika sonrası VAÖ puanları bakımından istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığı görüldü ($p>0.05$) (Tablo 6.3-2).

Tablo 6.3-3. Araştırma Grubunun VAÖ Puanları ile SGKÖ Puanları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi (N=205)

	VAÖ - SGKÖ	
	r	p
İşlem öncesi	-0.385	<0.001**
İşlemden hemen sonrası	-0.463	<0.001**
İşlemden sonra 30. dk.	-0.443	<0.001**
r: Spearman korelasyon katsayısı	**p<0.01	

İşlem öncesi puanlar karşılaştırıldığında; VAÖ puanları ile SGKÖ puanları arasında negatif yönde 0.385 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı ilişki olduğu saptandı (r:-0.385, p<0.001) (Tablo 6.3-3).

İşlemden hemen sonraki puanlar karşılaştırıldığında; VAÖ puanlarının ile SGKÖ puanları arasında negatif yönde 0.463 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı ilişki olduğu görüldü (r:-0.463, p<0.001) (Tablo 6.3-3).

İşlemden 30 dakika sonraki puanlar karşılaştırıldığında; VAÖ puanları ile SGKÖ puanları arasında negatif yönde 0.443 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı ilişki olduğu belirlendi (r:-0.443, p<0.001) (Tablo 6.3-3).

6.4. Araştırma grubunun SGKÖ puanları ile demografik, tanıtıcı özellikleri ve sosyal medya kullanımına ilişkin özellikler arasındaki ilişkinin incelenmesi

Tablo 6.4-1. Araştırma Grubunun SGKÖ Puanlarının Okuduğu Sınıfa Göre Karşılaştırılması (N=205)

SGKÖ	9.sınıf	10.sınıf	11.sınıf	12.sınıf	^b p
	Medyan (Ç1, Ç3)	Medyan (Ç1, Ç3)	Medyan (Ç1, Ç3)	Medyan (Ç1, Ç3)	
İşlem öncesi	34 (22, 47)	40 (32, 50)	33 (22, 41)	31 (22.5, 50)	0.017*
İşlemden hemen sonrası	27 (21, 47)	41 (32, 49)	30 (20, 40)	26 (19, 47.5)	0.003**
İşlemden 30 dk. sonrası	28 (18, 49)	37 (27, 50)	27 (20, 42)	23 (17, 45.5)	0.006**

^bKruskal-Wallis test

Ç1: Birinci çeyreklik, Ç3: Üçüncü çeyreklik

Araştırma grubunun SGKÖ puanları okudukları sınıflara göre karşılaştırıldığında, aralarında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu saptandı ($p=0.017$). Bonferroni düzeltmeli ikili değerlendirmeler sonucunda 10. sınıf öğrencilerinin puanlarının 11. sınıf öğrencilerin puanlarından istatistiksel düzeyde anlamlı ölçüde yüksek olduğu saptandı ($p=0.046$). İşlemden hemen sonraki SGKÖ puanlarının da öğrencilerin okudukları sınıfa göre istatistiksel düzeyde anlamlı farklılık gösterdiği ($p=0.003$), Bonferroni düzeltmeli ikili değerlendirmeler sonucunda 10. sınıf öğrencilerinin puanlarının 11. sınıf ve 12. sınıf öğrencilerin puanlarından istatistiksel düzeyde anlamlı ölçüde yüksek olduğu saptandı (sırasıyla, $p=0.001$, $p=0.017$). 30 dakika sonraki SGKÖ puanları sınıflara göre karşılaştırıldığında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu saptandı ($p=0.006$). Bonferroni düzeltmeli ikili değerlendirmeler sonucunda 10. sınıf öğrencilerinin puanlarının 11. sınıf ve 12. sınıf öğrencilerin puanlarından istatistiksel düzeyde anlamlı ölçüde yüksek olduğu belirlendi (sırasıyla, $p=0.010$, $p=0.012$) (Tablo 6.4-1).

Tablo 6.4-2. Araştırma Grubunun SGKÖ Puanlarının Anne Baba Eğitim Durumuna Göre Karşılaştırılması (N=205)

SGKÖ	Anne eğitim durumu		^m p
	Ortaokul ve altı	Lise ve üstü	
	Medyan (Ç1, Ç3)	Medyan (Ç1, Ç3)	
İşlem öncesi	35 (25, 47)	34 (23, 48)	0.826
İşlemden hemen sonrası	32 (21, 46)	32.5 (20, 46)	0.820
İşlemden 30. dk. Sonrası	29 (20, 46)	30.5 (19, 46)	0.928
SGKÖ	Baba eğitim durumu		^m p
	Ortaokul ve altı	Lise ve üstü	
	Medyan (Ç1, Ç3)	Medyan (Ç1, Ç3)	
İşlem öncesi	36 (25, 47.5)	34 (23, 47)	0.500
İşlemden hemen sonrası	34.5 (22, 46.5)	30 (20, 44)	0.234
İşlemden sonra 30. dk.	30.5 (20, 47)	29 (18, 42)	0.182

^mMann-Whitney U test

Ç1: Birinci çeyreklik, Ç3: Üçüncü çeyreklik

Anne ve baba eğitim durumuna göre işlem öncesi, işlemden hemen sonrası ve işlemden 30 dakika sonrası SGKÖ puanları bakımından istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmadı ($p > 0.05$) (Tablo 6.4-2).

Tablo 6.4-3. Araştırma Grubunun SGKÖ Puanlarının Aile Gelir Durumuna Göre Karşılaştırılması (N=205)

SGKÖ	Ailenin gelir durumu			^b p
	Üst düzey	Orta düzey	Alt düzey	
	Medyan (Ç1, Ç3)	Medyan (Ç1, Ç3)	Medyan (Ç1, Ç3)	
İşlem öncesi	33 (22.5, 39.5)	35 (24, 47)	34 (20, 50)	0.797
İşlemden hemen sonrası	25 (20, 35)	32.5 (21, 46)	41 (17, 53)	0.652
İşlemden sonra 30. dk.	20 (18, 34.5)	32 (20, 46)	27 (16, 47)	0.277

^bKruskal-Wallis test

Ç1: Birinci çeyreklik, Ç3: Üçüncü çeyreklik

Ailenin gelir durumuna göre işlem öncesi, işlemden hemen sonrası ve işlemden 30 dakika sonrası SGKÖ puanları bakımından istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığı belirlendi ($p>0.05$) (Tablo 6.4-3).

Tablo 6.4-4. Araştırma Grubunun SGKÖ Puanlarının Sosyal Medya Kullanımı ile İlgili Özellikler Açısından Karşılaştırılması (N=205)

SGKÖ	Ne kadar süredir sosyal medya hesabı var?		^m p
	≤5 yıl	>5 yıl	
	Medyan (Ç1, Ç3)	Medyan (Ç1, Ç3)	
İşlem öncesi	35 (25, 49)	34 (22, 45)	0.157
İşlemden hemen sonrası	33.5 (22, 49)	28 (19, 42)	0.091
İşlemden 30 dk. sonrası	31.5 (20, 48)	27 (17, 44)	0.087
SGKÖ	Günde kaç kere sosyal medyaya giriyor?		^m p
	Her gün düzenli olarak	Ara sıra	
	Medyan (Ç1, Ç3)	Medyan (Ç1, Ç3)	
İşlem öncesi	34 (24, 47)	42 (31, 55)	0.402
İşlemden hemen sonrası	32 (21, 45)	47 (20, 52)	0.404
İşlemden 30 dk. sonrası	29 (20, 45)	48.5 (26, 51)	0.147
SGKÖ	Arkadaş sosyal medya profili ziyareti		^m p
	Her gün düzenli olarak	Ara sıra	
	Medyan (Ç1, Ç3)	Medyan (Ç1, Ç3)	
İşlem öncesi	35 (25, 49)	32 (22, 46)	0.118
İşlemden hemen sonrası	33 (22, 47)	31 (19, 44)	0.370
İşlemden 30 dk. sonrası	29.5 (20, 46)	28 (20, 45)	0.876

^mMann-Whitney U test

Ç1: Birinci çeyreklik, Ç3: Üçüncü çeyreklik

Araştırma grubunun SGKÖ puanlarında, ne kadar süredir sosyal medya hesabı olduğuna, günde kaç kere sosyal medya hesabına girdiğine, arkadaşlarının sosyal medya profillerini ziyaret sıklıklarına göre işlem öncesi, işlemden hemen sonrası ve işlemden 30 dakika sonrası SGKÖ puanları bakımından istatistiksel olarak anlamlı fark belirlenmedi ($p>0.05$) (Tablo 6.4-4).

Tablo 6.4-5. Araştırma Grubunun SGKÖ Puanlarının Vücut Yapısı Algısına Göre Karşılaştırılması (N=205)

SGKÖ	Vücut yapısı algısı			^b p
	Çok zayıf / zayıf	Normal	Fazla tartılı / şişman	
	Medyan (Ç1, Ç3)	Medyan (Ç1, Ç3)	Medyan (Ç1, Ç3)	
İşlem öncesi	33 (24, 38)	32 (23, 45)	49 (38, 59)	<0.001**
İşlemden hemen sonrası	26 (21, 40)	30 (20, 43)	50 (36, 64)	<0.001**
İşlemden sonra 30. dk.	25 (17, 37)	27 (18, 44)	46 (32, 62)	<0.001**

^bKruskal-Wallis test

Ç1: Birinci çeyreklik, Ç3: Üçüncü çeyreklik

Araştırma grubunun SGKÖ puanları vücut yapısı algılarına göre karşılaştırıldığında; işlem öncesi SGKÖ puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu saptandı ($p<0.001$). Bonferroni düzeltmeli ikili değerlendirmeler sonucunda vücut yapısını fazla tartılı/şişman olarak algılayan öğrencilerin puanlarının vücut yapılarını çok zayıf/zayıf ve normal olarak algılayan öğrencilerin puanlarından yüksek olduğu saptandı (sırasıyla, $p<0.001$, $p<0.001$) (Tablo 6.4-5).

Araştırma grubunun işlemden hemen sonrası SGKÖ puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu saptandı ($p<0.001$). Bonferroni düzeltmeli ikili değerlendirmeler sonucunda vücut yapısı fazla tartılı/şişman olarak algılayan öğrencilerinin puanlarının vücut yapılarını çok zayıf/zayıf ve normal olarak algılayan öğrencilerin puanlarından yüksek olduğu saptandı (sırasıyla, $p<0.001$, $p<0.001$) (Tablo 6.4-5).

Araştırma grubunun işlemden 30 dakika sonrası SGKÖ puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu saptandı ($p<0.001$). Bonferroni düzeltmeli ikili değerlendirmeler sonucunda vücut yapısını fazla tartılı/şişman olarak algılayan öğrencilerinin puanlarının vücut yapısını çok zayıf/zayıf ve normal olarak algılayan öğrencilerin puanlarından yüksek olduğu saptandı (sırasıyla, $p=0.001$, $p<0.001$) (Tablo 6.4-5).

6.5. Araştırma grubunun VAÖ puanları ile demografik ve tanıtıcı özellikler arasındaki ilişkinin incelenmesi

Tablo 6.5-1. Araştırma Grubunun Vücut Algısı Ölçek Puanlarının Cinsiyete Göre Karşılaştırılması (N=205)

VAÖ	Cinsiyet		^k p
	Kız	Erkek	
	Ort±ss	Ort±ss	
İşlem öncesi	119.32±20.80	135.35±21.88	<0.001**
İşlemden hemen sonrası	119.97±25.27	134.73±25.18	<0.001**
İşlemden sonra 30. dk.	119.42±27.4	137.62±25.42	<0.001**

^kBağımsız gruplar t testi

Araştırma grubunun VAÖ puanları cinsiyete göre karşılaştırıldığında; erkek öğrencilerin işlem öncesi ($p<0.001$), işlemden hemen sonrası ($p<0.001$), işlemden 30 dakika sonrası VAÖ puanlarının kız öğrencilerin puanlarından istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek olduğu saptandı ($p<0.001$) (Tablo 6.5-1).

Tablo 6.5-2. Araştırma Grubunun Vücut Algısı Ölçek Puanlarının Okudukları Sınıfa ve Aile Yapısına Göre Karşılaştırılması (N=205)

VAÖ	Sınıf				^a p
	9.sınıf	10.sınıf	11.sınıf	12.sınıf	
	Ort±ss	Ort±ss	Ort±ss	Ort±ss	
İşlem öncesi	131.00±16.80	117.04±21.52	124.42±23.15	127.38±23.09	0.028*
İşlemden hemen sonrası	130.84±24.08	116.25±24.55	126.38±25.99	127.24±26.99	0.052
İşlemden 30 dk. sonrası	132.32±25.37	115.27±25.66	127.47±28.02	128.16±29.22	0.026*

Aile yapısı

VAÖ	Aile yapısı			^a p
	Çekirdek aile	Geniş aile	Anne-baba ayrı	
	Ort±ss	Ort±ss	Ort±ss	
İşlem öncesi	125.29±22.52	121.96±21.96	121.7±22.65	0.651
İşlemden hemen sonrası	125.48±26.07	122.93±27.43	121.3±25.41	0.740
İşlemden 30. dk. sonrası	126.68±27.48	123.07±30.79	117.4±28.43	0.344

^aTek yönlü varyans analizi

Araştırma grubunun VAÖ puanları okudukları sınıfa göre karşılaştırıldığında; istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu saptandı ($p=0.028$). Bonferroni düzeltmeli ikili değerlendirmeler sonucunda 10. sınıf öğrencilerinin puanlarının 9. sınıf ve 12. sınıf öğrencilerin puanlarından istatistiksel düzeyde anlamlı ölçüde düşük olduğu saptandı (sırasıyla, $p=0.045$, $p=0.046$). Araştırma grubunun sınıflarına göre işlemden hemen sonrası VAÖ puanları bakımından istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmadı ($p>0.05$). İşlemden 30 dakika sonra VAÖ puanları bakımından istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu belirlendi ($p=0.026$). Bonferroni düzeltmeli ikili değerlendirmeler sonucunda 10. sınıf öğrencilerinin puanlarının 9. sınıf ve 12. sınıf öğrencilerin puanlarından istatistiksel düzeyde anlamlı ölçüde düşük olduğu görüldü (sırasıyla, $p=0.047$, $p=0.049$) (Tablo 6.5-2).

Araştırma grubunun aile yapısına göre işlem öncesi, işlemden hemen sonrası ve işlemden 30 dakika sonrası VAÖ puanları bakımından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmadı ($p>0.05$) (Tablo 6.5-2).

Tablo 6.5-3. Araştırma Gurubunun Vücut Algısı Ölçeğinde Boy ve Kilo Algıları İle İlgili Soruya Verdikleri Cevabın Karşılaştırılması (N=205)

	VAÖ 17 (boy)		VAÖ 33 (kilo)	
	Ort±ss		Ort±ss	
İşlem öncesi	3.60±1.28		3.12±1.41	
İşlemden hemen sonrası	3.61±1.29		3.26±1.38	
İşlemden sonra 30. dk.	3.61±1.30		3.20±1.39	
^a p	0.835		0.030*	
Değişim	Ort±ss	^h p	Ort±ss	^h p
İşlemden hemen sonrası- İşlem öncesi	0.01±0.83	0.677	0.15±0.97	0.049*
İşlemden sonra 30. dk.- İşlem öncesi	0.01±0.95	0.686	0.09±0.93	0.155
İşlemden sonra 30. dk. - İşlemden hemen sonrası	0.00±0.83	0.823	-0.06±0.93	0.423
^a Friedman test	^h Wilcoxon signed-ranks test		* $p<0.05$	

Araştırma grubunun Vücut Algısı Ölçeği'ndeki 17. soruya (boyunuzla ilgili kendinizi değerlendiriniz) verdikleri yanıtın zaman içinde değişim göstermediği saptandı ($p>0.05$) (Tablo 6.5-3).

Vücut Algısı Ölçeği'ndeki 33. soruya (kilonuzla ilgili kendinizi değerlendiriniz) verdikleri yanıtın zaman içinde değişim gösterdiği saptandı ($p=0.030$). Yapılan ikili değerlendirmeler sonucunda işlem öncesine göre işlemten hemen sonra kilo algılarının istatistiksel olarak anlamlı ölçüde değiştiği saptandı ($p=0.049$) (Tablo 6.5-3). Araştırma grubunun sosyal medyada dolaşması ve moda/magazin dergisine bakması kilolarına karşı hissettikleri algıyı değiştirdiği ve kilolarından memnuniyetsizliklerinin istatistiksel düzeyde anlamlı ölçüde arttığı belirlendi.

6.6. Araştırma grubunun algıladıkları vücut yapıları ve BKİ ile belirlenen gerçek vücut yapıları arasındaki ilişkinin incelenmesi

Tablo 6.6-1. Araştırma Grubunun Algıladıkları Vücut Yapıları ile BKİ'ye Göre Belirlenen Gerçek Vücut Yapıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi (N=205)

		BKİ persentil				Total n (%)	p
		Zayıf n (%)	Normal n (%)	Fazla tartılı n (%)	Obez n (%)		
Vücut yapısı	Çok zayıf/zayıf	17 (56.7)	20 (14.8)	0	0	37 (18.0)	0.005**
	Normal	13 (43.3)	105 (77.8)	13 (81.3)	4 (16.7)	135 (65.9)	
algısı	Fazla tartılı	0	6 (4.4)	3 (18.8)	11 (45.8)	20 (9.8)	
	Şişman	0	4 (3.0)	0	9 (37.5)	13 (6.3)	
Total		30 (100)	135 (100)	16 (100)	24 (100)	205 (100)	

McNemar test

** $p<0.01$

Araştırma grubunun BKİ değerlerine göre vücut yapısı ile algıladıkları vücut yapısı arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu saptandı ($p=0.005$). BKİ persentil değerlerine göre zayıf olanların %56,7'si ($n=17$) vücut yapısını çok zayıf/zayıf olarak algılamakta, %43,3'ünün ($n=13$) normal olarak algıladığı saptandı. BKİ persentil değerine

göre normal olanların %14,8'inin (n=20) vücut yapısını çok zayıf/zayıf olarak algılamak, %77,8'inin (n=105) normal, %4,4'ünün (n=6) fazla tartılı, %3'ünün (n=4) ise şişman olarak algıladığı saptandı. BKİ persentil değerine göre fazla tartılı olanların %81,3'ünün (n=13) vücut yapısını normal olarak algılamak, %18,8'inin (n=11) fazla tartılı olarak algıladığı saptandı. BKİ persentil değerine göre obez olanların %16,7'sinin (n=4) vücut yapısını normal olarak algılamak, %45,8'inin (n=11) fazla tartılı, %37,5'inin (n=9) ise şişman olarak algıladığı saptandı (p=0.005). Yapılan ikili karşılaştırmalarda, BKİ persentil değerine göre fazla tartılı olanların vücut yapısını normal olarak algılama oranı ve obez olanların kendisini fazla tartılı algılama oranı istatistiksel düzeyde anlamlı ölçüde yüksektir (p<0.01) (Tablo 6.6-1).

7. TARTIŞMA

Bu bölümde, araştırma sonucunda elde edilen bulgular literatür ışığında incelendi. Bu çalışma; lise öğrencilerinde beden algısı ve sosyal görünüş kaygısına sosyal medya ve kitle iletişim araçlarının etkisinin belirlenmesi amacıyla deneysel tipte gerçekleştirildi. Çalışma, İstanbul'da Küçükçekmece ilçesinde bulunan Özel Balkaya Sağlık Meslek Lisesi'nde öğrenim gören ve örneklem seçim kriterlerine uyan, %67,8'i (n=139) kız, %32,2'si (n=66) erkek olmak üzere toplam 205 öğrenci ile yapıldı (Tablo 6.1-1).

Araştırma grubunun tanıtıcı özellikleri incelendiğinde; yaşlarının ortalama $16,63 \pm 1,09$ yıl, vücut tartılarının ortalama $61,31 \pm 13,76$ kg, boy uzunluklarının ortalama $167,26 \pm 7,90$ cm, BKİ değerlerinin ortalama $21,78 \pm 3,93$ kg/m² olduğu, %76,6'sının çekirdek aile yapısına sahip olduğu, %34,6'sının annesinin ortaokul mezunu, %43,9'unun babasının lise mezunu olduğu, %88,8'inin ailesinin orta gelir düzeyine sahip olduğu (Tablo 6.1-2), sosyal medya hesabı sayılarının ortalama $3,54 \pm 1,74$ olduğu, sosyal medya hesabı edinme yaşlarının ortalama $11,52 \pm 1,96$ olduğu, sosyal medya hesabına ayırdıkları sürenin ortalama $3,65 \pm 3,39$ saat olduğu, %30,7'sinin 5 yıldan uzun süredir sosyal medya hesabına sahip olduğu, %70,7'sinin günde 4 kereden fazla sosyal medya hesabına girdiği, %45,4'ünün arkadaşlarının fotoğraflarının altındaki/üstündeki "Beğen" butonuna günde 5-6 kereden fazla tıkladığı (Tablo 6.1-3), %66,3'ünün zihinsel becerilerinden, %72,7'sinin sosyal ilişkilerinden, %73,2'sinin arkadaşlarıyla ilişkilerinden, %68,8'inin ailesiyle ilişkisinden memnun olduğunu ifade ettiği, %22,9'unun kitle iletişim araçlarının, %22,4'ünün sosyal medyanın dış görünüşleriyle ilgili düşüncelerini etkilediğini belirttiği görüldü (Tablo 6.1-4).

Deney ve kontrol gruplarının SGKÖ puanlarını ve VAÖ puanlarını etkileyebilecek yaş, tartı, boy, BKİ değerleri, cinsiyet gibi tanıtıcı özellikleri ile ($p > 0,05$) (Tablo 6.2-1), kardeş sayıları, aile yapısı, anne ve babanın eğitim durumu, ailelerinin gelir durumları gibi demografik özellikler ($p > 0,05$) (Tablo 6.2-2), sosyal medya kullanımına ilişkin özellikler ($p > 0,05$) (Tablo 6.2-3), sosyal ilişkiler ve fiziksel özelliklerine ilişkin memnuniyeti ile ilgili özellikleri açısından benzer oldukları görüldü ($p > 0,05$) (Tablo 6.2-4).

Deney ve kontrol grubunun sosyal görünüş kaygı puanları karşılaştırıldığında; gruplar arasında işlem öncesi, işlemden hemen sonraki, işlemden 30 dakika sonraki SGKÖ

puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmadığı görülmektedir ($p>0.05$) (Tablo 6.3-1). Bu sonuçlar H_1 hipotezini desteklememekte, H_0 hipotezini desteklemektedir.

Lew ve arkadaşları (2007)'nin lisans öğrencileri ile yaptığı ve sosyal karşılaştırmaları kullanarak beden memnuniyetine medyanın etkisini araştırdığı deneysel çalışmada, moda dergilerine bakan öğrencilerin görünüş kaygısında anlamlı bir değişiklik olmadığını belirtmiştir.

Tiggeman ve Slater (2004), 84 genç kadında yaptıkları ve müzik videolarının sosyal karşılaştırmaya ve beden memnuniyetine etkisini araştırdıkları bir çalışmada ince kadınların olduğu müzik videoları izlemenin sosyal karşılaştırmaları arttırdığını saptamıştır.

Eckler ve arkadaşları (2015)'nin 881 lisede okuyan kız öğrencilerde yaptıkları, Facebook kullanımının etkisini araştırdıkları çalışmada Facebook'ta daha fazla vakit geçirenlerin görünüşlerine diğerlerinden daha fazla dikkat ettiklerini belirlemiştir.

Monro ve Huon (2005)'un 17-37 yaş arasındaki 39 kız öğrencide yaptıkları ve görünüş kaygısını araştırdıkları deneysel çalışmada, bedenle ilişkili reklamların gösterildiği katılımcıların görünüş kaygısının arttığı görülmüştür.

Fardouly ve arkadaşları (2014)'nin 17-25 yaş arası 112 kadın katılımcıyla yaptıkları ve sosyal medyadaki sosyal karşılaştırmaların kadınlar üzerindeki etkisini araştırdıkları çalışmada, Facebook'ta vakit geçiren kadınların daha fazla yüz, saç ve ciltle ilgili görünüm karşılaştırmaları yaptıkları gösterilmiştir.

Durkin ve Paxton (2002)'un kız adolesanlarla yaptıkları ve ideal beden imgelerinin psikososyal iyilik haline ve beden memnuniyetine etkisini araştırdıkları çalışmada, ideal kadın imgeleri gösterilen adolesanların görünüm karşılaştırmalarının arttığı belirlenmiştir.

Dittmar ve Howard (2004), 150 yetişkin kadını, ince modellerin gösterildiği grup ($n=50$), ortalama modellerin gösterildiği grup ($n=50$) ve kontrol grubu ($n=50$) diye 3 gruba ayırmış, ince modellerin gösterildiği grupta, ortalama modellerin gösterildiği gruba ve kontrol grubuna göre daha çok bedenle ilgili anksiyete saptanmıştır.

Schutz, Paxton ve Wertheim (2002)'in yaşları 12-16 arasında değişen 545 kız öğrencide yaptıkları ve adolesanlarda beden karşılaştırmalarının sebebini araştırdıkları çalışmada mankenlerin kızların vücutlarıyla ilgili karşılaştırmalar yapmasına sebep oldukları belirlenmiştir.

Çalışma sonuçları, Lew ve arkadaşlarının (2007) sonuçları ile benzerlik gösterirken, Tiggeman ve Slater'ın (2004), Eckler ve arkadaşlarının (2015), Monro ve Huon' un (2005), Fardouly ve arkadaşlarının (2014), Durkin ve Paxton'un (2002), Dittmar ve Howard'ın (2004), Schutz, Paxton ve Wertheim'in (2002) sonuçları ile farklılık göstermektedir. Çalışmamızda araştırma grubunun sosyal görünüş kaygılarının girişimlerden anlamlı ölçüde etkilenmemesi; günlük yaşamda sosyal medya ve kitle iletişim araçlarına maruziyetlerinin yüksek olmasıyla ilişkili olduğunu, 20 dakika süreyle sosyal medyada dolaşmalarının fark yaratmadığını düşündürdü. Aynı şekilde moda dergisi grubunun da girişimlerden etkilenmemesinin sebebinin; benzer şekilde günlük yaşam içinde ideal olarak tanımlanan kadın ve erkek resimlerine maruziyetlerinin yüksek olması ve 20 dakikalık bir maruziyetin fark yaratmamış olabileceği şeklinde yorumlandı.

Wagaman (2011)'in bir üniversitede 18-29 yaş arası 56 kız öğrencide yaptığı bir araştırmada, öğrencilere Google'dan resimler gösterilmiş ve olumlu beden algısına sahip öğrencilerin daha az sosyal karşılaştırma yaptıkları belirlenmiştir. Şahin ve arkadaşları (2014)'nın 2222 adolesanla (1133 kız, 1089 erkek) yaptıkları bir araştırmada benlik saygısı yüksek olanların sosyal görünüş kaygı düzeylerinin düşük olduğu saptanmıştır. Şirin (2015), 270 adolesan ile yaptığı ve BKİ ile sosyal görünüş kaygısı ve benlik saygısı arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmasında; benlik saygısı yüksek olanların sosyal görünüş kaygı düzeylerinin düşük olduğunu saptamıştır. Clark ve Tiggeman'ın (2007) 9-12 yaş 265 kız öğrencide yaptıkları bir araştırmada, görünüş şemalarının beden algısının olumsuz etkilenmesiyle bağlantılı olduğu saptanmıştır. Bu araştırmalardan yola çıkarak (Wagaman, 2011; Şahin ve ark, 2014; Şirin, 2015; Clark ve Tiggeman, 2007) bizim çalışmamızda öğrencilerin sosyal görünüş kaygılarının yapılan girişimlerden etkilenmemesinin; olumlu beden algılarına sahip olmaları ile de ilişkili olabileceği düşünüldü.

Deney ve kontrol grubunun işlem öncesi, işlemden hemen sonrası ve işlemden 30 dakika sonrası VAÖ puanları arasında anlamlı fark olmadığı görülmektedir ($p>0.05$) (Tablo 6.3-2). Bu sonuçlar H_2 hipotezini doğrulamamakta, H_0 hipotezini desteklemektedir.

Wyssen ve arkadaşları (2016), 18-30 yaş arası 91 kadını moda dergisi ve kontrol grubu olmak üzere 2 gruba ayırmış, moda dergisi inceleyen grubun beden memnuniyetinin etkilenmediği saptanmıştır.

McLean ve arkadaşları (2016), 259 kız adolesanı magazin dergisi gösterilen grup, medyada vakit geçiren grup ve kontrol gurubu olmak üzere 3 gruba ayırmış, medyada vakit geçiren grubun ve kontrol grubunun beden algılarında anlamlı bir değişiklik olmadığı belirlenmiştir.

Fardouly ve arkadaşları (2014)'nın sosyal medyadaki sosyal karşılaştırmaların kadınlar üzerindeki etkisini araştırdıkları çalışmada, Facebook üzerinde, magazin sitelerinde ve kontrol sitelerinde vakit geçirttikleri 17-25 yaş arası kadın katılımcıyla yaptıkları çalışmada Facebook'ta vakit geçirenlerin diğer sitelerde vakit geçirenlere göre daha fazla negatif moda sahip oldukları belirlenmiştir.

Kim ve Chock (2015)'un Facebook'ta vakit geçiren 18-25 yaş arası 186 kişiyle yaptıkları ve katılımcıların arkadaş profillerini ziyaret etme ve fotoğraflarını beğenme sıklığını araştırdıkları çalışmada, bu davranışların erkeklerde ve kızlarda beden algılarını etkilediğini belirlemişlerdir.

Benton ve Karazsia (2015), 18- 29 yaş arası 366 kadın katılımcı ile yaptıkları ve katılımcıları rastlantısal olarak dört gruba ayırdıkları çalışmalarında, birinci gruba ince modellerin, ikinci gruba ince ve kaslı modellerin, üçüncü gruba ince ve çok kaslı modellerin resimlerini, dördüncü gruba ise araba resimleri göstermişler, ince (1. grup) ve ince ve kaslı (2. grup) modellerin resimlerinin gösterildiği kadınların beden memnuniyetinin azaldığı saptanmıştır.

Birkeland ve arkadaşları (2005), yaşları 18- 35 yaş arasında değişen 138 kadınla yaptıkları bir çalışmada; mankenlerin resimlerinin olduğu dergilere bakan kadınların beden memnuniyetinin azaldığı görülmüştür.

Tiggeman ve Slater (2004), 84 genç kadınla yaptıkları ve müzik videolarının sosyal karşılaştırmaya ve beden memnuniyetine etkisini araştırdıkları bir çalışmada, ince kadınların olduğu müzik videoları izlemenin beden memnuniyetsizliğini arttırdığını saptamıştır.

Eckler ve arkadaşları (2015), lisede okuyan 881 kız öğrenciyle yaptıkları ve Facebook kullanımının genç kızlardaki etkisini araştırdıkları bir çalışmada, Facebook'ta daha fazla vakit geçirenlerin bedenlerine karşı daha fazla negatif duygular hissettiklerini bulmuşlardır.

Halliwell ve Diedriches (2014), 12-13 yaşları arasındaki 104 kız öğrenciyle yaptıkları bir çalışmada, zayıf kadınların olduğu magazin dergileri gösterilen kız öğrencilerin beden memnuniyetsizliğinin arttığı saptanmıştır.

Turner ve arkadaşları (1997), 49 lisans öğrencisi ile yaptıkları deneysel çalışmada, deney grubunun moda dergilerine, kontrol grubunun haber dergilerine bakmaları sağlanmış, moda dergilerine bakanların beden memnuniyetinin azaldığı belirlenmiştir.

Vries ve arkadaşları (2014)'nın 11-18 yaş arası 604 öğrenciyle yaptıkları çalışmada, sosyal medya kullanım sıklığı ve beden memnuniyetsizliği araştırılmış, sosyal medya kullanımının beden memnuniyetsizliğini arttırdığı bulunmuştur.

Durkin ve Paxton (2002)'un kız adolesanlarla yaptıkları ve ideal beden imgelerinin psikososyal iyilik haline ve beden memnuniyetine etkisini araştırdıkları çalışmada deney grubuna ideal kadın imgelerinin olduğu dergilerin, kontrol grubuna ise moda aksesuarlarının gösterildiği bir çalışmada, ideal kadın imgeleri gösterilen adolesanların beden memnuniyetinin düştüğü saptanmıştır.

Çalışma sonuçları, Wyssen ve arkadaşlarının (2016), McLean ve arkadaşlarının (2016) sonuçları ile benzerlik gösterirken; Fardouly ve arkadaşlarının (2014), Kim ve Chock'un (2015), Benton ve Karazsia'nın (2015), Birkeland ve arkadaşlarının (2005), Tiggeman ve Slater'ın (2004), Eckler ve arkadaşlarının (2015), Halliwell ve Diedriches'in (2014), Turner ve arkadaşlarının (1997), Vries ve arkadaşlarının (2014), Durkin ve Paxton'un (2002) sonuçları ile farklılık göstermektedir.

Türkiye'de 7.980.000 gencin (13-19 yaş) Facebook kullanıcısı olduğu bilinmektedir (LinkedIn, 2016). Facebook'a en çok giren yaş grubunun 13-17 yaş arası gençler olduğu bildirilmektedir (Şener, 2009). 9-16 yaş arasındaki çocuk ve adolesanlarda yaklaşık yarısının interneti ziyaret etme sebebinin, sosyal medya sitelerini ziyaret etmek ve sosyal ağlarda paylaşımda bulunmak olduğu belirlenmiştir (Kaşıkçı ve ark., 2014; Kelleci ve EU Kids Online, 2010). Türkiye'de yapılan bir çalışmada adolesanların %42,9'unun günde 3-4 saat internet kullandıkları belirlenmiştir (Kelleci ve İnal, 2010). Üniversite öğrencileri üzerinde yapılan başka bir çalışmada, sosyal ağlara her gün girenlerin oranı %69,2, sosyal medyayı eğlenmek için kullananların oranı %46,2 boş zamanlarını değerlendirmek için kullananların oranı %42 bulunmuştur (Solmaz ve ark., 2013). Ayrıca yine üniversite

öğrencileri üzerinde yapılan başka bir çalışmada en çok izlenen medya organının TV olduğu saptanmıştır (Toruk, 2008).

Bu çalışmada adolesanların sahip oldukları sosyal medya hesabı sayısı ortalama $3,54 \pm 1.74$ 'tür. İlk sosyal medya hesabı edinme yaşı $11,52 \pm 1.96$, sosyal medya hesabına bir günde ayırdıkları süre ortalama $3,65 \pm 3.39$ 'dur. %43,9'unun 3-4 yıldır sosyal medya hesabı olduğu, %70,7'sinin sosyal medya hesaplarına günde 4 kereden fazla girdiği, %36,1'i günde 1-2 kez arkadaşlarının sosyal medya hesaplarını ziyaret ettiği ve %45,4'ünün günde 5-6 kez arkadaşlarının fotoğraflarını beğendiklerini belirttiği görülmektedir (Tablo 6.1-3). Yani adolesanlar tarafından sosyal medyayı kullanmak, arkadaş profillerini ziyaret etmek ve fotoğraflarını beğenmek rutin bir iş şeklinde her gün defalarca tekrarlanmaktadır. Araştırma grubunun sosyal medyayı sık kullandıkları açıktır. Bu sonuçlar, girişimlerin adolesanların vücut algılarında anlamlı bir değişim meydana getirmemesinin, günlük yaşamda maruziyetlerinin yüksek olmasıyla ilişkili olduğu kanısını güçlendirmektedir.

Çalışmada, SGKÖ puanları ile VAÖ puanları arasında negatif yönde bir ilişki olduğu, öğrencilerin vücut algısı puanları düştükçe sosyal görünüş kaygısı puanlarının arttığı görülmektedir ($p < 0.001$) (Tablo 6.3-3).

Demiralp ve arkadaşları (2015)'nin 'Beden İmgisinin Yaşam Niteliğine Etkisi Ölçeği (BİYNEÖ)'nin Türkçe'ye uyarlaması' amacıyla yaptıkları geçerlilik ve güvenilirlik çalışmasında BİYNEÖ ile SGKÖ arasında negatif yönde, güçlü ve anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır.

Wagaman (2011)'in bir üniversitede 18-29 yaş arası 56 kız öğrencide yaptığı bir araştırmada, beden memnuniyeti (Visual Analog Scale for overall body satisfaction) ile beden anksiyetesi (Physical Appearance State and Trait Anxiety Scale) arasında negatif yönde ve anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır.

Bakalım (2016)'ın 349 kız, 304 erkek üniversite öğrencisinde yaptığı araştırmada bedene verilen değer (Body Appreciation Scale 'BAS') ile sosyal görünüş kaygısı (Sosyal Görünüş Kaygısı Ölçeği 'SGKÖ') arasında negatif yönde ve anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır ($p < 0.001$). Araştırma sonuçlarımız literatürü desteklemekte ve kişinin vücudunu olumsuz algılamasının sosyal görünüş kaygısının artmasına neden olduğunu düşündürmektedir.

Araştırmada grubunun okudukları sınıflara göre işlem öncesi, işlem sonrası ve işlemten hemen sonrası 10. sınıf öğrencilerinin sosyal görünüş kaygı düzeylerinin 11. ve 12. sınıf öğrencilerine göre daha yüksek olduğu görülmektedir ($p=0.017$) (Tablo 6.4-1). 10. sınıf, beden değişimlerinin en fazla olduğu adolesan dönemin başlangıcına denk gelmektedir. Bu sonuçlar, 10. sınıf öğrencilerinin yoğun fiziksel değişimler yaşamaları nedeniyle sosyal görünüş kaygılarının daha yüksek olduğu şeklinde yorumlandı.

Çalışmada ayrıca 10. sınıf öğrencilerinin bedenlerini diğer sınıflara göre daha olumsuz algıladıkları görülmektedir (Tablo 6.5-2). Bu sonuçlar 10. sınıf öğrencilerde adolesan çağının başında olmaları nedeniyle yaşadıkları hızlı değişimin etkisi olduğu şeklinde yorumlandı. 10. sınıf öğrencilerinin olumsuz beden algılarının sosyal görünüş kaygısını arttırmış olabileceği düşünüldü. Bu sonuçlar beden memnuniyetsizliğinin sosyal görünüş kaygısını arttırdığını gösteren literatürle uyumludur (Lawler and Nixon, 2010; Wagaman, 2011; Bakalın, 2016).

Araştırma sonuçlarımız, vücut yapısını fazla tartılı/şişman olarak algılayan öğrencilerin sosyal görünüş kaygılarının vücut yapılarını çok zayıf/zayıf ve normal olarak algılayanlardan yüksek olduğunu gösterdi ($p<0.001$) (Tablo 6.4-5).

Kılıç ve Karakuş (2016)'un 1386 üniversite öğrencisiyle yaptıkları çalışmada, kilosundan memnun olmayanların sosyal görünüş kaygılarının daha fazla olduğu saptanmıştır.

Çalışma sonuçları Kılıç ve Karakuş'un (2016) çalışmasıyla benzerlik göstermektedir. Araştırma sonuçlarımız kilodan memnun olmamanın sosyal görünüş kaygısını arttırdığını gösteren literatürle uyumludur.

Araştırma sonuçları, erkek öğrencilerin daha olumlu vücut algısına sahip olduklarını gösterdi ($p<0.001$) (Tablo 6.5-1).

Tatangelo ve Ricciardelli (2015)'nin 8-10 yaş arası 16 kız, 16 erkek çocuğu ile yaptıkları kalitatif çalışmada, erkek çocuklarının medya kıyaslamalarından ilham aldıkları, kız çocukların ise negatif duygulara kapıldıkları görülmüştür.

Canbulat ve arkadaşları (2011)'nin 373 adolesan üzerinde yaptıkları ve BKİ'nin sosyal karşılaştırmalara ve vücut algısına etkisine baktıkları çalışmada, kız adolesanların

Vücut Algısı Ölçeği'nden aldıkları puanların istatistiksel olarak anlamlı ölçüde düşük olduğu saptanmıştır.

Çalışma sonuçları, Tatangelo ve Ricciardelli'nin (2015), Canbulat ve arkadaşlarının (2011) sonuçları ile benzerlik göstermekte ve kız adolesanların olumsuz beden algısına sahip olma ve medya mesajlarından olumsuz etkilenme eğiliminin fazla olduğunu düşündürmektedir.

Araştırma grubunun Vücut Algısı Ölçeği'ndeki 33. soruya (kilonuzla ilgili kendinizi değerlendiriniz) verdikleri yanıtın zaman içinde değişim gösterdiği ($p=0.030$) ve kilo algılarının istatistiksel olarak anlamlı ölçüde değiştiği, sosyal medyada dolaşmaları ve moda/magazin dergisine bakmalarının kilolarından memnuniyetsizliklerini arttırdığı görülmektedir (Tablo 6.5-3). Sosyal medyada ya da moda dergisinde zayıf kadınlar görmenin görünüm karşılaştırması yapmaya ittiği, adolesanların kilolarından memnuniyetsizlik duymalarına sebep olduğu bildirilmektedir (Turner et al., 1997; Durkin and Paxton, 2002; Jung and Lee, 2006; Aktaş ve ark, 2010; Lawler and Nixon, 2010; Halliwell and Diedriches, 2014). Araştırma sonuçlarımız literatürle uyumludur.

Araştırma sonuçları, öğrencilerin BKİ'ne göre belirlenen gerçek vücut yapıları ile algıladıkları vücut yapıları arasında anlamlı fark olduğunu göstermektedir ($p=0.005$). Vücut tartısı normal olan öğrencilerin; %4,4'ünün kendisini fazla tartılı, %3'ünün ($n=4$) ise şişman olarak algıladığı, %77,8'inin kilosunu normal olarak algıladığı, fazla tartılı olanların %81,3'ünün vücut yapısını normal olarak algıladığı, sadece %18,8'inin fazla tartılı olarak algıladığı, obez olanların %16,7'sinin vücut yapısını normal olarak algılamak, %45,8'inin fazla tartılı algıladığı, sadece %37,5'inin şişman olarak algıladığı görüldü (Tablo 6.6-1).

Singh ve arkadaşları (2015)'nin 15-19 yaş arası 550 öğrencide yaptıkları kesitsel bir çalışmada katılımcıların %84,91'inin normal kiloda olduğu ancak %37,64'ünün normal kiloda hissettiği saptanmıştır.

Priya ve arkadaşları (2010)'nin 147 kız üniversite öğrencisi üzerinde yaptıkları çalışmada %66,7'sinin bedeninden memnun olduğunu, %75,5'inin normal kiloya sahip oldu, %64,6'sinin normal kiloda olduğunu düşündüğü, %7,5'unun fazla tartılıyken %11,6'sinin fazla tartılı olduğunu düşündüğü bulunmuştur.

Acharya ve arkadaşları (2016)'nın 838 adolesan üzerinde yaptıkları çalışmada 630 adolesanın bedenlerinden memnun olduğu, kilolu adolesanların %55,1' inin kendini normal olarak algıladığı %38,8'inin kilolu ve %6,1'inin obez olarak algıladığı saptanmıştır.

Şirin (2015)'in 270 adolesan üzerinde yaptığı ve BKİ ile sosyal görünüş kaygısı ve benlik saygısı arasındaki ilişkiyi incelediği bir çalışmada; %20,7'sinin zayıf, %63'ünün normal kiloda, %9,3'ünün fazla kilolu, %7'sinin obez olduğunu ancak %50,7'sinin kilosundan memnun olmadığını, %17,4'ünün kendisini zayıf, %55,2'sinin normal kiloda, %24,8'inin fazla tartılı, %2,6'sının aşırı kilolu olarak tanımladığını saptamıştır. Çalışma sonuçları, Singh ve arkadaşlarının (2015), Priya ve arkadaşlarının (2010), Acharya ve arkadaşlarının (2016), Şirin'in (2015) araştırmalarıyla benzerlik göstermektedir.

Obez öğrencilerin kendilerini fazla tartılı, fazla tartılı öğrencilerin de kendilerini normal kiloda algılama eğiliminde oldukları görülmektedir (Tablo 6.6-1). Bu sonuçlar fazla tartılı ve obez öğrencilerin kendisini olduğundan farklı algılamalarının, sağlıklı beslenme davranışı gösterme eğilimlerinin az olabileceği ve normal tartıya ulaşma konusunda çözüm arama girişimlerinin yetersiz olabileceği şeklinde yorumlandı.

Adolesanla çalışan hemşireler, adolesanlarla karşılaştıkları her alanda bu iletişimi adolesanları bilinçlendirmek için bir fırsat olarak değerlendirmelidir. Adolesanların fiziksel ölçümlerini alarak vücut yapılarını belirlemeli, vücut yapılarının algılamalarında bir sorun olup olmadığını değerlendirmelidir. Adolesanların sağlıklı beslenme ve fiziksel aktiviteyi bir yaşam biçimine dönüştürmeleri için çaba harcamalıdır. Sağlıksız beden algısına sahip adolesanların karşı karşıya olduğu riskleri bilmeli ve gerekli danışmanlığı yapmalıdır. Fazla tartılı ve obez adolesanlar kadar kendisini fazla tartılı ve obez olarak algılayan adolesanların da sağlıksız kilo kontrol yöntemlerine başvurabileceğini unutmamalıdır. Risk grubundaki adolesanları bu risklerden uzak tutmaya yönelik eğitici ve danışman rollerini etkin şekilde yerine getirmelidir.

8. SONUÇ ve ÖNERİLER

Sonuç olarak;

Deney ve kontrol grubu öğrencilerin;

- SGKÖ puanlarını ve VAÖ puanlarını etkileyebilecek demografik ve tanıtıcı özellikleri, sosyal medya kullanımına ilişkin özellikleri, sosyal ilişkiler ve fiziksel özelliklerine ilişkin memnuniyeti ile ilgili özellikleri açısından aralarında fark olmadığı,
- Sosyal görünüş kaygı puanlarının gruplara göre farklılık göstermediği,
- VAÖ puanlarının gruplara göre farklılık göstermediği,
- SGKÖ puanları ile VAÖ puanları arasında negatif yönde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu,
- 10.sınıf öğrencilerinin sosyal görünüş kaygı düzeylerinin daha yüksek olduğu,
- Vücut yapısını fazla tartılı/şişman olarak algılayan öğrencilerin SGKÖ puanlarının vücut yapılarını çok zayıf/zayıf ve normal olarak algılayan öğrencilerin puanlarından yüksek olduğu,
- Erkek öğrencilerin VAÖ puanlarının kız öğrencilerin puanlarından yüksek olduğu,
- 10.sınıf öğrencilerinin VAÖ puanlarının daha düşük olduğu belirlendi.

Bu sonuçlar doğrultusunda;

- Adolesan ailelerine, öğretmenlerine ve çocuk hemşirelerine adolesanların çocukluktan yetişkinliğe geçerken yaşadıkları fiziksel, psikososyal, bilişsel, psikoseksüel, ahlaki ve spiritüel değişimlerinin farkında olmaları,
- Olumlu beden algısı geliştirmeleri için adolesanlarla güven verici ilişki kurulması, onlara sorumluluklar verilmesi,

- Medya, sosyal medya ve kitle iletişim araçlarında ‘ideal beden imgesi’ olarak gençlik, zayıflık, kaslılık gibi ifadelerin kaldırılmasına yönelik önlemler alınması,
- Zayıflığın ideal olarak benimsenmesinin yanlış olduğunun gençlere anlatılması,
- Sosyal medyanın riskleri ve zararları konusunda adolesanların ve ailelerinin bilgilendirilmesi,
- Adolesanların sosyal medya ve kitle iletişim araçları kullanma oranlarının azaltılmasına yönelik çalışmalar yapılması, ailelerin bu konuda bilgilendirilmesi,
- Beden memnuniyetsizliği, sosyal görünüş kaygısı gibi durumların depresyon ve anoreksiya gibi ruhsal bozuklukların farkında olunması ve erken dönemde önlemler alınması,
- Özellikle obez ve fazla tartılı adolesanların yeterli ve dengeli beslenme ve egzersiz konusunda bilgilendirilmesi,
- Aileler ve öğretmenlerin adolesanlar için rol model olmaları gerektiği konusundaki farkındalıklarının artırılması, ailede anne, baba ve kardeşlerin yaşadıkları beden memnuniyetsizliklerinin çocuklar tarafından öğrenildiği bilgisinin herkese verilmesi,
- Hemşirelerin ve öğretmenlerin adolesanların aileleriyle işbirliği halinde olmalarının gerekliliğinin anlatılması,
- Adolesanların vücutlarına uyum konusunda desteklenmeleri,
- Daha sağlıklı sonuçlar elde edilebilmesi için, aynı çalışmanın, adolesanların işlem öncesi sosyal medya ve kitle iletişim araçları maruziyetlerinin bir süre kısıtlanarak tekrarlanması önerilebilir.

9. KAYNAKLAR

Acharya, B., Chauhan, H. S., Bala, I., Kaphle, H. P., Thapa, S. B. (2016). Body Image Satisfaction, Weight Perception and Knowledge Of Obesity Among Adolescents In Kaski District, Nepal. *TAF Prev Med Bull*, 15(5): 396-400.

Ackard, D. M., Peterson, C. B. (2001). Association Between Puberty and Disordered Eating, Body Image, and Other Psychological Variables. *International Journal Of Eating Disorders*, 29(2): 187-194.

Aktaş, A., Aştı, T. A., Bakanoğlu, E., Çelebioğlu, M. (2010). Bir Hemşirelik Yüksekokulu Öğrencilerinin Beden İmgesi Algısının Belirlenmesi. *İstanbul Üniversitesi Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi*, 18(2): 63-71.

Alikaşifoğlu, M. (2005). Adolesana Verilmesi Gereken Koruyucu Sağlık Hizmetleri. *Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Sürekli Tıp Eğitimi Etkinlikleri Sempozyumu*, 63: 55-59.

American Academy of Child and Adolescent Psychiatry. (2011). *Social Networking and Children*. http://www.aacap.org/AACAP/Families_and_Youth/Facts_for_Families/FFF-Guide/Children-and-Social-Networking-100.aspx (Erişim tarihi: 25.10.2016).

American Academy of Pediatrics. (2015). *Stages of Adolescence*. <https://www.healthychildren.org/English/ages-stages/teen/Pages/Stages-of-Adolescence.aspx> (Erişim tarihi: 12.10.2016).

Arıkan, D., Çelebioğlu, A., Tüfekci, F. G. (2013). Çocukluk Dönemlerinde Büyüme ve Gelişme. Zeynep Conk, Zümrüt Başbakkal, Hatice Balyılmaz, Bahire Bolışık (Ed.), *Pediatric Hemşireliği* içinde (s.88-95). Ankara: Akademisyen.

Arslangiray, N. (2013). *Üniversite Öğrencilerinde Beden İmajının Yordayıcıları Olarak Bağlanma Stilleri Ve Toplumsal Cinsiyet Rollerini*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Aslan, D. (2004). Beden Algısı İle İlgili Sorunların Yaratabileceği Beslenme Sorunları. *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*, 13(9): 326-329.

Aslan, H. (2001). Beden İmgesi ve Yeme Davranışı Bozuklukları ile Medya İlişkisi. *Düşünen Adam*, 14(1): 41-47.

Atak, H. (2011). Kimlik Gelişimi ve Kimlik Biçimlenmesi: Kuramsal Bir Değerlendirme. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 3(1): 163-213.

Atı, D. (2008). İdeal Beden İmgesini Oluşturan Sosyal ve Kurumsal Faktörler ve Bu İdealin Bireyler Üzerindeki Etkileri. *Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 25(1): 17-35.

Australian Bureau of Statistics. (2012). *Children's Participation in Cultural and Leisure Activities*.

<http://www.abs.gov.au/ausstats/abs@.nsf/Latestproducts/4901.0Main%20Features7Apr%202012?opendocument&tabname=Summary&prodno=4901.0&issue=Apr%202012&num=&view> (Erişim tarihi: 26.10.2016).

Babaoğlu, K., Hatun, Ş. (2002). Çocukluk Çağında Obezite. *Sted*, 11(1): 8-10.

Bailey, S. D., Ricciardelli, L. A. (2010). Social Comparisons, Appearance Related Comments, Contingent Self-Esteem and Their Relationships With Body Dissatisfaction and Eating Disturbance Among Women. *Eating Behaviors*, 11(2): 107-112.

Bakalim, O. (2016). Self-Confident Approach in Coping with Stress and Social Appearance Anxiety of Turkish University Students: The Mediating Role of Body Appreciation. *International Journal of Higher Education*, 5(4): 134.

Ball, J., Bindler, R., Cowen, K. (2012). *Principles of Pediatric Nursing: Caring for Children*. England: Pearson.

Barlas, G. Ü., Karaca, S., Onan, N., Öz, Y. C., Gürkan, A., Işık, I., Sümeli, F. (2014). Estetik Cerrahi Hastalarında Beden İmajı, İşlevsel Olmayan Tutumlar ve Depresyon. *Türk Plastik, Rekonstrüktif ve Estetik Cerrahi Dergisi*, 22(3): 108-113.

Bayraktaroğlu, A. M., Uğur, U. (2011). Televizyon Haberciliğinde Magazinleşme Olgusu. *Art-E Sanat Dergisi*, 4(7): 5-35.

Benson, P., Scales, P., Arturo, S., Eugene, R. (2005). *What Do Children Need to Flourish?* Chapter 3. [Elektronik Kitap]. http://link.springer.com/chapter/10.1007/0-387-23823-9_3 (Erişim tarihi: 17.10.2016).

Benton, C., Karazsia, B. T. (2014). The Effect Of Thin and Muscular Images On Women's Body Satisfaction. *Body Image*, 13: 22-27.

Birkeland, R., Thompson, J. K., Herbozo, S., Roehrig, M., Cafri, G., Van Den Berg, P. (2005). Media Exposure, Mood, and Body Image Dissatisfaction: An Experimental Test Of Person Versus Product Priming. *Body Image*, 2(1): 53-61.

Bodur, S., Uğuz, A. M. (2007). 11-15 Yaş Çocuklarda Vücut Yağ Yüzdesinin Beden Kütle İndeksi ve Biyoelektriksel İmpedans Analizi İle Değerlendirilmesi. *Genel Tıp Dergisi*, 17(1): 21-27.

Boyacıoğlu E., Küçük, L. (2011). Ergenlikte Mantık Dışı İnançlar Sınav Kaygısını Nasıl Etkiliyor? *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, 2(1): 40-45.

Bundak, R., Neyzi, O., Günöz, H., Darendeller, F. (2010). Büyüme- Gelişme ve Bozuklukları. Olcay Neyzi, Türkan Ertuğrul (Ed.), *Pediyatri içinde* (s.89-137). İstanbul: Nobel.

Canbulat, N., Gözen, D., Köse, D., Arda, N. (2011). Effects of Body Mass Index on Adolescents' Social Comparisons and Body Cathexis in Istanbul. *Collegium Antropologicum*, 35(4): 1323-1326.

Cavoli, R. (2015). Middle Childhood and Adolescence. Mikki Meadows- Oliver (Ed.), *Incredibly Easy içinde* (s. 123- 165). Philadelphia: Wolters Kluwer.

Centers for Disease Control and Prevention. (2015). *About Child and Teen BMI*. https://www.cdc.gov/healthyweight/assessing/bmi/childrens_bmi/about_childrens_bmi.html (Erişim tarihi: 14.03.2017).

Chang, F. C., Lee, C. M., Chen, P. H., Chiu, C. H., Pan, Y. C., Huang, T. F. (2013). Association Of Thin-Ideal Media Exposure, Body Dissatisfaction and Disordered Eating Behaviors Among Adolescents In Taiwan. *Eating Behaviors*, 14(3): 382-385.

Clark, L., Tiggemann, M. (2008). Sociocultural and Individual Psychological Predictors of Body Image In Young Girls: A Prospective Study. *Developmental Psychology*, 44(4): 1124.

Cloutier, R. (1982). *Theories de l'adolescence*. *Ergenlik Psikolojisinde Kuramlar*. Çeviren: Onur, B., Quebec.

Clouse, B. (2000). Ergenlerde Ahlâk Gelişimi ve Cinsellik. *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi*, 9(9).

Cress, U., Schwämmlein, E., Wodzicki, K., Kimmerle, J. (2014). Searching For The Perfect Fit: The Interaction Of Community Type And Profile Design In Online Communities. *Computers In Human Behavior*, 38: 313-321.

Croll, J. (2005). Body Image and Adolescents. *Guidelines for Adolescent Nutrition Services*, Chapter 13. [Elektronik Kitap]. http://www.epi.umn.edu/let/pubs/img/adol_ch13.pdf (Erişim tarihi: 10.10.2016).

Çam, Z., Çavdar, D., Seydooğulları, S., Çok, F. (2012). Ahlâk Gelişimine Klasik ve Yeni Kuramsal Yaklaşımlar. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 12(2): 1211-1222.

Çelen, F. K., Çelik, A., Seferoğlu, S. S. (2011). Çocukların İnternet Kullanımları ve Onları Bekleyen Çevrim-İçi Riskler. *Akademik Bilişim*, 1-7.

Çepikkurt, F., Coşkun, F. (2010). Social Physique Anxiety and Body Image Satisfaction Levels of Collegian Dancers. *Pamukkale Journal Of Sport Sciences*, 1(2): 17-24.

Çiğçili, S., Ünalın, P., Kalaça, Ç., Apaydın, Ç., Uzuner, A. (2003). Çocukluk, Obezite ve Televizyon. *Türkiye Klinikleri Journal Of Pediatrics*, 12(2): 67-71.

Demiralp, M., Demiralp, B., Sarıkoç, G., İyigün, E., Açikel, C., Başbozkurt, M. (2015). Beden İmgesinin Yaşam Niteliğine Etkisi Ölçeğinin Türkçe Uyarlaması: Geçerlilik Ve Güvenilirlik Çalışması. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 16(özel sayı.1): 82-90.

Derman, O. (2008). Ergenlerde Psikososyal Gelişim. *Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Sürekli Tıp Eğitimi Etkinlikleri Sempozyumu*, 63: 19-21.

Dittmar, H., Howard, S. (2004). Thin-Ideal Internalization and Social Comparison Tendency As Moderators Of Media Models' Impact On Women's Body-Focused Anxiety. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 23(6): 768-791.

Doğan, T. (2010). Sosyal Görünüş Kaygısı leği'nin (SGK) Türkçe Uyarlaması: Geerlik Ve Gvenirlik alışması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 39: 151-159.

Dohnt, H., Tiggemann, M. (2006). Body Image Concerns In Young Girls: The Role Of Peers And Media Prior to Adolescence. *Journal of Youth and Adolescence*, 35: 135–145.

Dolgun, G., İnal, S., Uğurlu, F. (2011). Ergen Sağlığının Srdrlme ve Geliştirilmesinde Hemşirenin Rolü. *Türk Pediatri Arşivi*, 46(11): 4-8.

Durkin, S. J., Paxton, S. J. (2002). Predictors Of Vulnerability To Reduced Body Image Satisfaction and Psychological Wellbeing in Response To Exposure To Idealized Female Media Images İn Adolescent Girls. *Journal Of Psychosomatic Research*, 53(5): 995-1005.

Eckler, Phd, P., Kalyango Jr, Phd, Y., Paasch, MPH, E. (2016). Facebook Use and Negative Body Image Among US College Women. *Women and Health*, 1-19.

Ellison, N. B., Vitak, J., Gray, R., Lampe, C. (2014). Cultivating Social Resources On Social Network Sites: Facebook Relationship Maintenance Behaviors and Their Role In Social Capital Processes. *Journal Of Computer-Mediated Communication*, 19(4): 855-870.

Erbil, N., Divan, Z., nder, P. (2006). Ergenlerin Benlik Saygısına Ailelerinin Tutum ve Davranışlarının Etkisi. *Aile ve Toplum Dergisi*, 3(10): 7-15.

Ergül, ř., Kalkım, A. (2011). nemli Bir Kronik Hastalık: Çocukluk ve Ergenlik Döneminde Obezite. *TAF Preventive Medicine Bulletin*, 10(2): 223-230.

Erkal, S., Pek, H. (1993). Beden İmajında Değişimler ve Hemşirenin Rolü. *Hemşirelik Bülteni*, 7(30): 61-71.

EU Kids Online II Türkiye. (2010). *Avrupa Çevrimiçi Çocuklar Araştırma Projesi Türkiye Sonuçları*. <http://eukidsonline.metu.edu.tr/> (Erişim tarihi: 09.04.2017).

Facebook. (2016). *Stats*. <Http://Newsroom.Fb.Com/Company-İnfo/> (Erişim tarihi: 09.11.2016).

Fardouly, J., Diedrichs, P. C., Vartanian, L. R., Halliwell, E. (2015). Social Comparisons On Social Media: The Impact Of Facebook On Young Women's Body Image Concerns And Mood. *Body Image*, 13: 38-45.

Festinger, L. (1954). A Theory Of Social Comparison Processes. *Human Relations*, 7(2): 117-140.

Flannery, D (2006). *Violence and Mental Health in Everyday Life*. Lanham, MD, USA: AltaMira Press.

Gentry, J., Campbell, M. (2002). Adolescent Social Development. *Developing Adolescents: Reference for Professionals*. [Elektronik Kitap]. <https://www.apa.org/pi/families/resources/develop.pdf> (Erişim Tarihi: 14.10.2016).

Grogan, S. (2005). Body Image Understanding Body Dissatisfaction in Men, Women And Children. *Women and Body Image*, Chapter 3. [Elektronik Kitap]. [https://books.google.com.tr/books?hl=en&lr=&id=gBcxDQAAQBAJ&oi=fnd&pg=PT11&dq=Grogan,+S.+\(2005\).+Body+image+understanding+body+dissatisfaction+in+men,+women+and+children.+USA:+Routledge.++&ots=IhkooTNXtL&sig=bIEZNYHQExj51DzeVOxGp7xpLfw&redir_esc=y#v=onepage&q=Grogan%2C%20S.%20\(2005\).%20Body%20](https://books.google.com.tr/books?hl=en&lr=&id=gBcxDQAAQBAJ&oi=fnd&pg=PT11&dq=Grogan,+S.+(2005).+Body+image+understanding+body+dissatisfaction+in+men,+women+and+children.+USA:+Routledge.++&ots=IhkooTNXtL&sig=bIEZNYHQExj51DzeVOxGp7xpLfw&redir_esc=y#v=onepage&q=Grogan%2C%20S.%20(2005).%20Body%20)

[image%20understanding%20body%20dissatisfaction%20in%20men%2C%20women%20and%20children.%20USA%3A%20Routledge.&f=false](#) (Erişim tarihi: 26.03.2017).

Gül, K., Güneş, İ. (2009). Ergenlik Dönemi Sorunları ve şiddet. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(1): 79-100.

Gürel S, İnan G. (2001). Çocukluk Çağı Obezitesi Tanı Yöntemleri, Prevalansı ve Etyolojisi. *ADU Tıp Fakültesi Dergisi*, 2(3): 39 – 46.

Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü (2014), “2013 Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması”. Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, T.C. Kalkınma Bakanlığı ve TÜBİTAK, Ankara, Türkiye.

Halliwell, E., Diedrichs, P. C. (2014). Testing a Dissonance Body Image Intervention Among Young Girls. *Health Psychology*, 33(2): 201.

Hautala, L., Helenius, H., Karukivi, M., Maunula, A. M., Nieminen, J., Aromaa, M., Liuksila, P., Raiha, H., Valimaki, M., Saarijarvi, S. (2011). The Role of Gender, Affectivity and Parenting in The Course Of Disordered Eating: A 4-Year Prospective Case-Control Study Among Adolescents. *International Journal of Nursing Studies*, 48(8): 959-972.

Hovardaoğlu S. (1993). Vücut Algısı Ölçeği. *Psikiyatri, Psikoloji, Psikofarmakoloji (3P) Dergisi*, 1(1): 22.

Instagram. (2016). *şirket*. <https://www.instagram.com/about/us/> (Erişim tarihi: 21.12.2016).

Jung, J., Lee, H. (2006). Behavior Between Korean and U.S. Women Cross-Cultural Comparisons of Appearance Selfschema, Body Image, Self-Esteem, and Dieting. *Family and Consumer Sciences Research Journal*, 34: 350.

Kakeshita, I. S., Almeida, S. D. S. (2006). Relationship Between Body Mass Index and Self-Perception Among University Students. *Revista de Saude Publica*, 40(3): 497-504.

Kalan, Ö. (2014). Foucault'un Biyopolitika Kavramı Bağlamında Moda ve Beden: Vouge Dergisi Üzerinden Bir Söylem Analizi. *Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi*, 8(3), 140-162.

Kapıkıran, N. A. (2003). İdeal ve Gerçek Benlik Kavramı Ölçeğinin Güvenirliği ve Geçerliliği. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16: 14-25.

Karadamar, M., Yiğit, R., Sungur, M. A. (2015). Ergenlerin Kiloları İle İlgili Algıları ve Kilo Kontrolüne Yönelik Davranışlarının İncelenmesi. *Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi*, 17(1): 51-61.

Kaşıkcı, D., Çağıltay, K., Karakuş, T., Kurşun, E., Ogan, C. (2014). Türkiye ve Avrupa'daki Çocukların İnternet Alışkanlıkları ve Güvenli İnternet Kullanımı. *Eğitim ve Bilim*, 39(171): 230- 241.

Kavaklı, A. (1992). *Çocukluk Yaşlarında Büyüme ve Gelişme*. İstanbul: Hilal.

Kelleci, M., İnal, S. (2010). Psychiatric Symptoms in Adolescents with Internet Use: Comparison without Internet Use. *Cyberpsychology, Behavior and Social Networking*, 13(2): 191-194.

Kılıç, M., Karakuş, Ö. (2016). Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Görünüş Kaygıları ile Benlik Saygıları ve Yalnızlık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Journal of Human Sciences*, 13(3): 3637-3852.

Kliegman, R., Stanton B., Schor, N., Geme, J., Behrman, R. (2015). *Nelson Pediatri*. (T. Akçay, Trans.). İstanbul: Nobel.

Koçak, A. (2001). *Televizyon İzleyici Davranışları-Televizyon İzleyicilerinin Tercihleri ve Doyumları Üzerine Teorik ve Uygulamalı Bir Çalışma*. Doktora tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Kim, J. W., Chock, T. M. (2015). Body Image 2.0: Associations Between Social Grooming On Facebook and Body Image Concerns. *Computers In Human Behavior*, 48: 331-339.

Lawler, M., Nixon, E. (2011). Body Dissatisfaction Among Adolescent Boys and Girls: The Effects Of Body Mass, Peer Appearance Culture and Internalization Of Appearance Ideals. *Journal Of Youth and Adolescence*, 40(1): 59-71.

Leahey, T. M., Crowther, J. H., Mickelson, K. D. (2007). The Frequency, Nature, And Effects Of Naturally Occurring Appearance-Focused Social Comparisons. *Behavior Therapy*, 38(2): 132-143.

Lew, A. M., Mann, T., Myers, H., Taylor, S., Bower, J. (2007). Thin-Ideal Media and Women's Body Dissatisfaction: Prevention Using Downward Social Comparisons on Non-Appearance Dimensions. *Sex Roles*, 57(7-8): 543-556.

Lev-Ari, L., Baumgarten-Katz, I., Zohar, A. H. (2014). Mirror, Mirror On The Wall: How Women Learn Body Dissatisfaction. *Eating Behaviors*, 15(3): 397-402.

Levinson, C. A., Rodebaugh, T. L., White, E. K., Menatti, A. R., Weeks, J. W., Iacovino, J. M., Warren, C. S. (2013). Social Appearance Anxiety, Perfectionism, and Fear Of Negative Evaluation. Distinct or Shared Risk Factors for Social Anxiety and Eating Disorders?. *Appetite*, 67: 125-133.

LinkedIn. (2016). *Digital in 2016*. <https://www.slideshare.net/wearesocialsg/digital-in-2016/454> (Erişim tarihi: 19 Mart 2017).

Mandleco, B., McCoy, K. (2007). Growth and Development of the Adolescent. Nicki L. Potts, Barbara L. Mandleco (Ed.), *Pediatric Nursing* içinde (s.310-348). Canada: Thomson.

Markey, C. N. (2010). Invited Commentary: Why Body Image Is Important To Adolescent Development. *Journal Of Youth and Adolescence*, 39(12): 1387-1391.

McLean, S. A., Paxton, S. J., Wertheim, E. H. (2016). Does Media Literacy Mitigate Risk For Reduced Body Satisfaction Following Exposure to Thin-Ideal Media?. *Journal Of Youth and Adolescence*, 45(8): 1678-1695.

Mcneely, C., Blanchard, J. (2010). *The Teen Years Explained: A Guide To Healthy Adolescent Development*. Chapter 1. [Elektronik Kitap]. [Http://Www.Jhsph.Edu/Research/Centers-And-Institutes/Center-For-Adolescent-Health/ Includes/ Pre-Redesign/Interactive%20Guide.Pdf](http://www.jhsph.edu/research/centers-and-institutes/center-for-adolescent-health/includes/pre-redesign/interactive%20guide.pdf) (Erişim Tarihi: 10.10.2016).

Messina ES, Iwasaki Y. (2011). Internet Use and Self-Injurious Behaviors Among Adolescents and Young Adults: An İnterdisciplinary Literature Review and İmplications For Health Professionals. *Cyberpsychol. Behav. Soc. Netw*, 14: 161–168.

Monro, F., Huon, G. (2005). Media-Portrayed Idealized Images, Body Shame, and Appearance Anxiety. *International Journal of Eating Disorders*, 38(1): 85-90.

Myers, T., Crowther, T. (2009). Social Comparison as a Predictor of Body Dissatisfaction: A Meta-Analytic Review. *Journal of Abnormal Psychology*, 118: 683–698.

Neyzi, O., Günöz, H., Furman, A., Bundak, R., Gökçay, G., Darendeliler, F., Baş, F. (2008). Türk Çocuklarında Vücut Ağırlığı, Boy Uzunluğu, Baş Çevresi ve Vücut Kitle İndeksi Referans Değerleri. *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi*, 51: 1-14.

Oktan, V., Şahin, M. (2010). Kız Ergenlerde Beden İmajı İle Benlik Saygısı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 7(2): 543- 555.

O'Keeffe, G. S., Clarke-Pearson, K. (2011). The Impact Of Social Media On Children, Adolescents, And Families. *Pediatrics*, 127(4): 800-804.

Öksüz, Y. (2012). Üniversite Öğrencilerinin Özerklik Düzeyleri İle Vücut Algıları Arasındaki İlişki. *Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28: 69-77.

Özcan, H., Subaşı, B., Budak, B., Çelik, M., Gürel, Ş. C., Yıldız, M. (2013). Ergenlik ve Genç Yetişkinlik Dönemindeki Kadınlarda Benlik Saygısı, Sosyal Görünüş Kaygısı, Depresyon ve Anksiyete İlişkisi. *Journal Of Mood Disorders*, 3(3): 107-113.

Özcebe, H. (2002). Birinci Basamakta Adolesan Sorunlarına Yaklaşım. *Hacettepe Üniversitesi Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*, 11(10): 374-377.

Özdemir, O., Özdemir, P. G., Kadak, M. T., Nasıroğlu, S. (2012). Kişilik Gelişimi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 4(4): 566-589.

Parlaz, E. A., Tekgül, N., Karademirci, E., Öngel, K. (2012). Ergenlik Dönemi: Fiziksel Büyüme, Psikolojik ve Sosyal Gelişim Süreci. *Turkish Family Physician*, 3(4): 10-14.

Peltekoğlu, F. (1995). Dergiciliğin Gelişimi ve Türkiye'de Kadın Dergileri. *Marmara İletişim Dergisi*, 9(1): 113-135.

Priya, D., Prasanna, K. S., Sucharitha, S., Vaz, N. C. (2010). Body Image Perception and Attempts To Change Weight Among Female Medical Students at Mangalore. *Indian Journal of Community Medicine*, 35(2): 316.

Ricciardelli, L. A., Yager, Z. (2016). The Impact Schools and Teachers on Body Image. *Adolescence and Body Image. From Development to Preventing Dissatisfaction.* [Elektronik Kitap].
https://books.google.com.tr/books?id=Ypz4CgAAQBAJ&pg=PA173&source=gbs_toc_r&ad=3#v=onepage&q&f=false (Erişim tarihi: 29.11.2016).

Richards, D., Caldwell, P. H., Go, H. (2015). Impact Of Social Media On The Health Of Children and Young People. *Journal Of Pediatrics and Child Health*, 51(12): 1152-1157.

Sarıkaya, A. (2015). *14-18 Yaş Arası Ergenlerin Benlik Saygısı ve Psikolojik Dayanıklılık Düzeyleri Arasındaki İlişki.* Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Bilim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Savaş, G. (2006). Kitle İletişim Araçlarına Eleştirel Bir Yaklaşım. *Journal Of Human Sciences*, 1(1): 1-5.

Schutz, H. K., Paxton, S. J., Wertheim, E. H. (2002). Investigation of Body Comparison Among Adolescent Girls. *Journal of Applied Social Psychology*, 32(9): 1906-1937.

Shafran, R., Lee, M., Payne, E., Fairburn, C. G. (2007). An Experimental Analysis Of Body Checking. *Behaviour Research and Therapy*, 45(1): 113-121.

Silva, M. A., Taquette, S. R., Coutinho, S. F. (2014). Senses Of Body Image In Adolescents In Elementary School. *Revista De Saude Publica*, 48(3): 438-444.

Singh, M. M., Ashok, L., Binu, V. S., Parsekar, S. S., Bhumika, T. V. (2015). Adolescents and Body Image: A Cross Sectional Study. *The Indian Journal Of Pediatrics*, 82(12): 1107-1111.

Silverstein, B., Perdue, L., Peterson, B., Kelly, E. (1986). The Role Of The Mass Media İn Promoting A Thin Standard Of Bodily Attractiveness For Women. *Sex Roles*, 14(9-10): 519-532.

Solmaz, B., Tekin, G., Herzem, Z., Demir, M. (2013). İnternet ve Sosyal Medya Kullanımı Üzerine Bir Uygulama. *Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi*, 7(4): 23-32.

Stice, E., Schupak-Neuberg, E., Shaw, H. E., Stein, R. I. (1994). Relation Of Media Exposure To Eating Disorder Symptomatology: An Examination Of Mediating Mechanisms. *Journal Of Abnormal Psychology*, 103(4): 836.

Spurr, S., Berry, L., Walker, K. (2013). Exploring Adolescent Views of Body Image: The Influence Of Media. *Issues In Comprehensive Pediatric Nursing*, 36(1-2): 17-36.

Şahin, E., Barut, Y., Ersanlı, E., & Kumcağız, H. (2014). Self-Esteem and Social Appearance Anxiety: An Investigation of Secondary School Students. *Online Submission*, 4(3): 152-159.

Şen, S (2016). Üreme Organlarının Fizyolojisi. Ahsen Şirin, Oya Kavlak (Ed.), *Kadın Sağlığı* içinde (s.70-76). İstanbul: Nobel.

Şener, G. (2009). Türkiye’de Facebook Kullanımı Araştırması. *XIV. Türkiye’de İnternet Konferansı Bildirileri*, Bilgi Üniversitesi.

Şirin, E. (2015). *Ergenlerin Vücut Kitle İndeksi ile Sosyal Görünüş Kaygısı Düzeyi ve Benlik Saygısı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Haliç Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Tatangelo, G. L., Ricciardelli, L. A. (2015). Children's Body Image and Social Comparisons With Peers and The Media. *Journal Of Health Psychology*, 1-12.

Tiggemann, M., Miller, J. (2010). The Internet and Adolescent Girls' Weight Satisfaction and Drive For Thinness. *Sex Roles*, 63(1-2): 79-90.

Tiggemann, M., Slater, A. (2004). Thin Ideals In Music Television: A Source Of Social Comparison and Body Dissatisfaction. *International Journal Of Eating Disorders*, 35(1): 48-58.

Tiggemann, M., Slater, A. (2013). Netgirls: The Internet, Facebook, and Body Image Concern in Adolescent Girls. *International Journal Of Eating Disorders*, 46(6): 630-633.

Toma, C. L., Hancock, J. T. (2010). Looks and Lies: The Role Of Physical Attractiveness In Online Dating Self-Presentation and Deception. *Communication Research*, 37(3): 335-351.

Toruk, İ. (2008). Üniversite Gençliğinin Medya Kullanma Alışkanlıkları Üzerine Bir Analiz. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (19): 475-488.

Törüner, E., Büyükgöncü, L. (2012). *Çocuk Sağlığı Temel Hemşirelik Yaklaşımları*. Amasya: Göktuğ.

Turner, S. L., Hamilton, H., Jacobs, M., Angood, L. M., Dwyer, D. H. (1997). The Influence of Fashion Magazines on The Body Image Satisfaction of College Women: An Exploratory Analysis. *Adolescence*, 32(127): 603-614.

Van Vonderen, K. E., Kinnally, W. (2012). Media Effects On Body Image: Examining Media Exposure In The Broader Context Of Internal and Other Social Factors. *American Communication Journal*, 14(2): 41-57.

Vries, D. A., Peter, J., De Graaf, H., Nikken, P. (2016). Adolescents' Social Network Site Use, Peer Appearance-Related Feedback, and Body Dissatisfaction: Testing A Mediation Model. *Journal Of Youth and Adolescence*, 45(1): 211-224.

Wagaman, A. L. (2011). *The Media's Influence on College Females' Body Satisfaction*, Yayınlanmamış doktora tezi, Western Carolina University.

Wasylikiw, L., Emms, A. A., Meuse, R., Poirier, K. F. (2009). Are All Models Created Equal? A Content Analysis Of Women In Advertisements Of Fitness Versus Fashion Magazines. *Body Image*, 6(2): 137-140.

World Health Organization. (2005). *Nutrition In Adolescence- Issues and Challenges for the Health Sector*. http://200.18.252.57/services/e-books/9241593660_eng.pdf (Erişim tarihi: 08.11.2016).

World Health Organization. (2015). *Adolescent Health Research Priorities: Report Of A Technical Consultation*. http://www.who.int/maternal_child_adolescent/documents/adolescent-research-priorities-consultation/en/. (Erişim tarihi: 08.09.2016).

Wyssen, A., Coelho, J. S., Wilhelm, P., Zimmermann, G., Munsch, S. (2016). Thought-Shape Fusion in Young Healthy Females Appears After Vivid İmagination Of Thin Ideals. *Journal Of Behavior Therapy And Experimental Psychiatry*, 52: 75-82.

Yavuzer, H. (1997). *Çocuk Psikolojisi*. İstanbul: Remzi.

Yıldız, D., Fidancı, B. E., Suluhan, D. (2015). Çocukluk Dönemi Obezitesi ve Önleme Yaklaşımları. *TAF Prev Med Bull*, 14(4): 339.

Yiğit, H. (2010). *Ergenlerin Benlik Saygılarının Yaşam Doyumu ve Bazı Özlük Nitelikleri Açısından İncelenmesi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Yousefi, B., Hassani, Z., Shokri, O. (2009). Reliability and Factor Validity of The 7-Item Social Physique Anxiety Scale (SPAS-7) Among University Students In Iran. *World Journal Of Sport Sciences*, 2(3): 201-4.

10.EKLER

EK 1. Bilgilendirilmiş Onam Formu

Bu araştırma “Sosyal Medya ve Kitle İletişim Araçlarının Lise Öğrencilerinin Beden Algısı ve Sosyal Görünüş Kaygısı Üzerine Etkisinin Belirlenmesi” amacıyla planlanmıştır. Veri toplama formlarını samimiyetle yanıtlamanız ve soruların tamamını yanıtlamanız verilerin güvenilirliği açısından çok önemlidir. Vereceğiniz cevaplar bilimsel amaçlı olarak kullanılacak, şahsınıza ait bilgiler resmi ya da gayri resmi hiç bir kuruluşa verilmeyecektir. Bu çalışmaya katılmayı kabul ettiğiniz için teşekkür ederim.

Araştırmacı: Gülşen GÜVENEN
Danışman: Doç. Dr. Sevil İnal

EK 2. VERİ TOPLAMA FORMU

- 1- Yaşınız..... Tartı:..... Boy:.....
- 2- Cinsiyetiniz:
1.( ) Kadın 2.( ) Erkek
- 3- Sınıfınız:
1.( ) 9.sınıf 2.( ) 10.sınıf 3.( ) 11.sınıf 4.( ) 12. sınıf
- 4- Kardeş sayınız nedir?(.....)
- 5- Aile yapınızı işaretleyiniz.
1.( ) Çekirdek aile 2.( ) Geniş aile 3.( ) Anne –baba ayrı
- 6- Annenizin eğitim durumu nedir?
1.( ) Okur-yazar değil
2.( ) İlkokul mezunu
3.( ) Ortaokul mezunu
4.( ) Lise mezunu
5.( ) Üniversite mezunu
6.( ) Yüksek lisans/Doktora
- 7-Babanızın eğitim durumu nedir?
1.( ) Okur-yazar değil
2.( ) İlkokul mezunu
3.( ) Ortaokul mezunu
4.( ) Lise mezunu
5.( ) Üniversite mezunu
6.( ) Yüksek lisans/Doktora
- 8- Ailenizin gelir durumu aşağıdakilerden hangisine uygundur?
1.( ) Üst gelir düzeyi 2.( ) Orta gelir düzeyi 3.( ) Alt gelir düzeyi
- 9- Kaç sosyal medya hesabınız var? (.....)
- 10- Sosyal medya hesabınız ya da hesaplarınız ne kadar süredir var?
1. ( ) 1 yıldan az
2. ( ) 1- 2 yıldır
3. ( ) 3-4 yıldır
4. ( ) 5 yıldan fazla
- 11- İlk sosyal medya hesabınızı kaç yaşında edindiniz?(.....)
- 12- Sosyal medya hesabınıza günde kaç kere girersiniz?
1. ( ) Günde 1 kez ya da daha az
2. ( ) Günde 2-3 kez
3. ( ) Günde 4 kezden daha fazla
4. ( ) Haftada birkaç kez
5. ( ) Ayda bir kez
6. ( ) Diğer.....
- 13- Sosyal medya hesabınıza günde kaç saat zaman ayırırsınız? (.....)

- 14- Ne sıklıkla sosyal medya hesaplarınızdan arkadaşlarınızın profilini ziyaret edersiniz?
1. ( ) Günde 5-6 kez
  2. ( ) Günde 3-4 kez
  3. ( ) Günde 1-2 kez
  4. ( ) Haftada birkaç kez
  5. ( ) Ayda birkaç kez
  6. Diğer.....
- 15- Ne sıklıkla sosyal medya hesaplarınızdan arkadaşlarınızın fotoğraflarının altındaki veya üstündeki 'Beğen' butonuna basarsınız?
1. ( ) Günde 5-6 kez
  2. ( ) Günde 3-4 kez
  3. ( ) Günde 1-2 kez
  4. ( ) Haftada birkaç kez
  5. ( ) Ayda birkaç kez
  6. ( ) Diğer.....
- 16- En çok izlediğiniz TV programı hangisidir?
1. ( ) Müzik klipleri
  2. ( ) Magazin-moda programları
  3. ( ) Belgeseller
  4. ( ) Yabancı diziler
  5. ( ) Yerli diziler
  6. ( ) Haberler
  7. ( ) Diğer.....
- 17- Magazin dergilerine ne sıklıkla bakarsınız?
1. ( ) Hiç
  2. ( ) 3 ayda 1 kez ya da daha az
  3. ( ) Ayda 1 kez
  4. ( ) Haftada 1 kez ya da daha sık
  5. ( ) Diğer.....
- 18- Magazin dergilerine günde kaç saat zaman ayırırsınız?
1. ( ) Hiç
  2. ( ) Yarım saatten az
  3. ( ) 1-2 saat
  4. ( ) 3 saatten fazla
  5. ( ) Diğer.....
- 19- Vücut yapınızı aşağıdakilerden hangisi en iyi tanımlar?
1. ( ) Çok zayıf
  2. ( ) Zayıf
  3. ( ) Normal
  4. ( ) Fazla Tartılı
  5. ( ) Şişman
- 20- Zihinsel becerilerinizden memnun musunuz?
1. ( ) Evet
  2. ( ) Hayır
  3. ( ) Kısmen
- 21- Sosyal ilişkilerinizden memnun musunuz?
1. ( ) Evet
  2. ( ) Hayır
  3. ( ) Kısmen

- 22- Arkadaşlarınızla ilişkilerinizden memnun musunuz?
1. ( ) Evet 2. ( ) Hayır 3. ( ) Kısmen
- 23- Ailenizle ilişkilerinizden memnun musunuz?
1. ( ) Evet 2. ( ) Hayır 3. ( ) Kısmen
- 24- Arkadaşlarınızın sizin görünüşünüzle(dış grnşnz) ilgili eleştirileri sizi etkiler mi?
1. ( ) Evet 2. ( ) Hayır 3. ( ) Kısmen
- 25-Ailenizin sizin görünüşünüzle(dış grnşnz) ilgili eleştirileri sizi etkiler mi?
1. ( ) Evet 2. ( ) Hayır 3. ( ) Kısmen
- 26-Kitle iletişim araçlarının (gazete, dergi, TV)sizin dış görünüşünüzle ilgili düşüncelerinizi etkilediğini düşünüyor musunuz?
1. ( ) Evet 2. ( ) Hayır 3. ( ) Kısmen
- 27- Sosyal medyanın sizin görünüşünüzle ilgili düşüncelerinizi etkilediğini düşünüyor musunuz?
1. ( ) Evet 2. ( ) Hayır 3. ( ) Kısmen
- 28- Grnşnz 0-10 puan arasında puanlasanız kaç puan verirsiniz?.....
- 29- Sosyal becerilerinizi 0-10 puan arasında puanlasanız kaç puan verirsiniz?.....

EK 3. VÜCUT ALGISI ÖLÇEĞİ

Açıklama: Aşağıda vücut özellikleri ile ilgili çeşitli ifadeler bulunmaktadır. Bu özelliklerden her biri açısından kendinizi değerlendiriniz ve ifadenin yanında yer alan “Çok Beğeniyorum”, “Oldukça Beğeniyorum”, “Kararsızım”, “Pek Beğenmiyorum”, “Hiç Beğenmiyorum” seçeneklerinden birinin altına (X) işareti koyunuz.

	Hiç Beğenmiyorum	Pek Beğenmiyorum	Kararsızım	Oldukça Beğeniyorum	Çok Beğeniyorum
Saçlarım					
Yüzümün rengi					
İştahım					
Ellerim					
Burnum					
Fiziksel gücüm					
İdrar – dışkı düzenim					
Kas kuvvetim					
Belim					
Enerji düzeyim					
Sırtım					
Kulaklarım					
Yaşım					
Çenem					
Vücut yapım					
Profilim					
Boyum					
Duyularımın keskinliği					
Ağrıya dayanıklılığım					
Omuzlarımın genişliği					
Kollarım					
Gözlerimin şekli					
Sindirim sistemim					
Bacaklarım					
Dişlerimin şekli					
Ayaklarım					
Uyku düzenim					
Sesim					
Sağlığım					
Dizlerim					
Vücudumun duruş şekli					
Yüzümün şekli					
Kilom					
Hastalığa direncim					

EK 4. SOSYAL GÖRÜNÜŞ KAYGISI ÖLÇEĞİ

Açıklama: Aşağıda çeşitli ifadeler bulunmaktadır. Bu özelliklerden her biri açısından kendinizi değerlendiriniz ve ifadenin yanında yer alan “Hiç Uygun Değil”, “Uygun Değil”, “Biraz Uygun”, “Uygun”, “Tamamen Uygun” seçeneklerinden birinin altına sizin için en uygun olanına (X) işareti koyunuz.

		Hiç Uygun Değil	Uygun Değil	Biraz Uygun	Uygun	Tamamen Uygun
1	Dış görünüşümle ilgili kendimi rahat hissederim.	5	4	3	2	1
2	Fotoğrafım çekilirken kendimi gergin hissederim.	1	2	3	4	5
3	İnsanlar doğrudan bana baktıklarında gerilirim.	1	2	3	4	5
4	İnsanların görünüşümden dolayı benden hoşlanmayacakları konusunda endişelenirim.	1	2	3	4	5
5	Yanlarında olmadığım zamanlarda insanların, görünüşümle ilgili kusurlarımı konuşacaklarından endişelenirim.	1	2	3	4	5
6	Görünüşümden dolayı insanların benimle beraber vakit geçirmek istemeyeceklerinden endişelenirim.	1	2	3	4	5
7	İnsanların beni çekici bulmamalarından korkarım.	1	2	3	4	5
8	Görünüşümün yaşamımı zorlaştıracığından endişe duyarım.	1	2	3	4	5
9	Karşıma çıkan fırsatları görünüşümden dolayı kaybetmekten kaygılanırım.	1	2	3	4	5
10	İnsanlarla konuşurken görünüşümden dolayı gerginlik yaşarım.	1	2	3	4	5
11	Diğer insanlar görünüşümle ilgili bir şey söylediklerinde kaygılanırım.	1	2	3	4	5
12	Dış görünüşümle ilgili başkalarının beklentilerini karşılayamamaktan endişeleniyorum.	1	2	3	4	5
13	İnsanların görünüşümü olumsuz olarak değerlendirecekleri konusunda endişelenirim.	1	2	3	4	5
14	Diğer insanların görünüşümdeki bir kusurun farkına vardıklarını düşündüğümde kendimi rahatsız hissederim.	1	2	3	4	5
15	Sevdiğim kişinin görünüşümden dolayı beni terk edeceğinden endişe duyuyorum.	1	2	3	4	5
16	İnsanların görünüşümün iyi olmadığını düşünmelerinden endişeleniyorum.	1	2	3	4	5

EK 5. Araştırma İçin İzin Belgesi

T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 59090411-20-E.14200968
Konu: Anket ve Araştırma İzin Talebi

16/12/2016

VALİLİK MAKAMINA

- İlgi: a) Haliç Üniversitesinin 21.11.2016 tarih ve 56 sayılı yazısı.
b) MEB. Yen. ve Eğ. Tek. Gn Md. 07.03.2012 tarih ve 3616 sayılı 2012/13 nolu gen.
c) Millî Eğitim Araştırma ve Anket Komisyonunun 14.12.2016 tarihli tutanağı.

Haliç Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü yüksek lisans öğrencisi Gülşen GÜVENEN'in "Sosyal Medya ve Kitle İletişim Araçlarının Lise Öğrencilerinin Beden Algısı ve Sosyal Görünüş Kaygısı Üzerine Etkisinin Belirlenmesi" konulu tezi kapsamında, ilimiz Küçükçekmece ilçesinde bulunan Özel Balkaya Sağlık Meslek Lisesinde öğrenim gören öğrencilere; vücut algısı ölçeği, sosyal görünüş kaygısı ölçeği, demografik bilgi formu ve anket uygulama istemi hakkındaki ilgi (a) yazı ve ekleri Müdürlüğümüzce incelenmiştir.

Araştırmacının; söz konusu talebi; bilimsel amaç dışında kullanılmaması, **uygulama sırasında bir örneği müdürlüğümüzde muhafaza edilen mühürlü ve imzalı veri toplama araçlarının uygulanması, katılımcıların gönüllülük esasına göre seçilmesi, araştırma sonuç raporunun müdürlüğümüzden izin alınmadan kamuoyuyla paylaşılması** koşuluyla, okul idarelerinin denetim, gözetim ve sorumluluğunda, eğitim-öğretimi aksatmayacak şekilde ilgi (b) Bakanlık emri esasları dâhilinde uygulanması, sonuçtan Müdürlüğümüze rapor halinde (CD formatında) bilgi verilmesi kaydıyla Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde olurlarınıza arz ederim.

Ömer Faruk YELKENCİ
Millî Eğitim Müdürü

OLUR
16/12/2016

Ahmet Hamdi USTA
Vali a.
Vali Yardımcısı

Ek:1- Genelge
2- Komisyon Tutanağı

İl Millî Eğitim Müdürlüğü Binbirdirek M. İmran Öktem Cad.
No:1 Eski Adliye Binası Sultanahmet Fatih/İstanbul
E-Posta: sgb34@meb.gov.tr

A. BALTA VHKİ
Tel: (0 212) 455 04 00-239
Faks: (0 212)455 06 52

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <http://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 3dd9-f2e5-3715-a1af-c9ec kodu ile teyit edilebilir.

T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 59090411-44-E.14378757

21.12.2016

Konu: Anket Araştırma İzni

HALIÇ ÜNİVERSİTESİ
(Sağlık Bilimleri Enstitüsüne)

- İlgi: a) 21.11.2016 tarih ve 56 sayılı yazımız.
b) Valilik Makamının 16.12.2016 tarih ve 14200968 sayılı oluru.

Üniversiteniz Sağlık Bilimleri Enstitüsü yüksek lisans öğrencisi Gülşen GÜVENEN'in "Sosyal Medya ve Kitle İletişim Araçlarının Lise Öğrencilerinin Beden Algısı ve Sosyal Görünüş Kaygısı Üzerine Etkisinin Belirlenmesi" konulu tezi hakkındaki ilgi (a) yazımız ilgi (b) valilik onayı ile uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi ve araştırmacının söz konusu talebi; bilimsel amaç dışında kullanmaması, uygulama sırasında bir örneği müdürlüğümüzde muhafaza edilen mühürlü ve imzalı veri toplama araçlarının uygulanması, katılımcıların gönüllülük esasına göre seçilmesi, araştırma sonuç raporunun müdürlüğümüzden izin alınmadan kamuoyuyla paylaşılması koşuluyla, gerekli duyurunun araştırmacı tarafından yapılması, okul idarecilerinin denetim, gözetim ve sorumluluğunda, eğitim -öğretimi aksatmayacak şekilde ilgi (b) Valilik Onayı doğrultusunda uygulanması ve işlem bittikten sonra 2 (iki) hafta içinde sonuçtan Müdürlüğümüz Strateji Geliştirme Bölümüne rapor halinde bilgi verilmesini arz ederim.

Harun TÜYSÜZ
Müdür a.
Müdür Yardımcısı

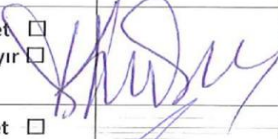

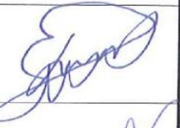
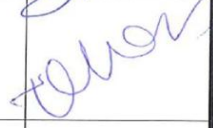

- EK:1- Valilik Onayı
2- Ölçekler

İl Millî Eğitim Müdürlüğü Binbirdirek M. İmran Öktem Cad.
No:1 Eski Adliye Binası Sultanahmet Fatih/İstanbul
E-Posta: sgb34@meb.gov.tr

A. BALTA VHKİ
Tel: (0 212) 455 04 00-239
Faks: (0 212)455 06 52

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <http://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 476c-1274-3a2c-b47c-1562 kodu ile teyit edilebilir.

EK 6. Etik Kurul Kararı

		TC HALIÇ ÜNİVERSİTESİ GİRİŞİMSEL OLMAYAN KLİNİK ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU KARARLAR		Yayın Tarihi :10.12.2015 Revizyon Tarihi :25.01.2016 Revizyon No : 01 Sayfa No : 1 / 1	
Tarih: 02 Kasım 2016		Karar No :08			
Toplantı Sayısı:06		Gülşen GÜVENEN'in Doç. Dr. Sevil İNAL danışmanlığında araştırmayı planladığı " Sosyal Medya ve Kitle İletişim Araçlarının Lise Öğrencilerinin Beden Algısı ve Sosyal Görünüş Kaygısı Üzerine Etkisinin Belirlenmesi " konulu çalışması incelendi, yapılan inceleme sonucunda araştırmannın etik yönden uygun olduğuna karar verildi.			
ÜYELER					
Adı-Soyadı	Alanı	Kurumu	Araştırma ile İlişkisi	Toplantıya Katılma	İmza
Prof. Dr. Abdurrahman EREN (Başkan)	Hukuk	Haliç Üniversitesi Rektör Vekili	Var ☐ Yok ☐	Evet ☐ Hayır ☐	
Prof. Dr. Güneş YAVUZER	Fizyoterapi ve Rehabilitasyon	Haliç Üniversitesi Sağlık Bilimleri Yüksekokulu	Var ☐ Yok ☐	Evet ☐ Hayır ☐	
Prof. Dr. Kut SARPYENER	Antrenörlük	Haliç Üniversitesi Beden Eğt. ve Spor Yük. Okulu	Var ☐ Yok ☐	Evet ☐ Hayır ☐	
Prof. Dr. Filiz AÇIKURT	Beslenme ve Diyetetik	Haliç Üniversitesi Sağlık Bilimleri Yüksekokulu	Var ☐ Yok ☐	Evet ☐ Hayır ☐	
Doç. Dr. Burcu İrmak YAZICIOĞLU	Moleküler Biyoloji ve Genetik	Haliç Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Moleküler Biyoloji ve Genetik Bölümü	Var ☐ Yok ☐	Evet ☐ Hayır ☐	
Yrd. Doç. Dr. Leman KUTLU (Yürütücü Sekreter)	Ebelik	Haliç Üniversitesi Sağlık Bilimleri Yüksekokulu	Var ☐ Yok ☒	Evet ☒ Hayır ☐	
Yrd. Doç. Dr. İlhan ODABAŞ	Spor Yöneticiliği	Haliç Üniversitesi Beden Eğt. ve Spor Yük. Okulu	Var ☐ Yok ☐	Evet ☐ Hayır ☐	
Yrd. Doç. Dr. Zehra DOĞAN SÖZÜER	Moda ve Tekstil Tasarımı	Haliç Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Moda ve Tekstil Tasarımı Bölümü	Var ☐ Yok ☐	Evet ☐ Hayır ☐	
Av. İbrahim YETER	Hukuk	Haliç Üniversitesi Genel Sekreteri	Var ☐ Yok ☐	Evet ☐ Hayır ☐	
ETKU:4					

11.ÖZGEÇMİŞ

1. Adı Soyadı : Gülşen GÜVENEN

İletişim Bilgileri : Atakent Mah. 220 Sok. Sinpaş GYO İstanbul Sarayları Sitesi 27A blok
Adres Daire: 84
Küçükçekmece/ İstanbul
Telefon : 0545 239 39 00
Mail : gturk@ku.edu.tr

2. Doğum Tarihi : 25 Ocak 1989

3. Unvanı : Hemşire

4. Öğrenim Durumu :

Derece	Alan	Üniversite	Yıl
Lisans	Hemşirelik	Koç Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu- Tam burslu	2011
Yüksek Lisans	Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği	Haliç Üniversitesi- Halen devam ediyor	2015-...
Doktora			

5. Akademik Unvanlar

Görev Unvanı	Görev Yeri	Yıl
Hemşire	VKV Amerikan Hastanesi, Çocuk Servisi	2011-2014
Meslek Dersi Öğretmeni	Özel Gaziosmanpaşa Sağlık Meslek Lisesi, Meslek Esasları	2014-2015
Meslek Dersi Öğretmeni	Özel Balkaya Sağlık Meslek Lisesi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği	2015-2016
Usta Öğretici	İstanbul Aydın Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik	2016 Güz
Usta Öğretici	Biruni Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik	2017 Bahar

---

6. Yönetilen Yüksek Lisans ve Doktora Tezleri

6.1. Yüksek Lisans Tezleri

6.2. Doktora Tezleri

7. Yayınlar

7.1. Uluslararası hakemli dergilerde yayınlanan makaleler

7.2. Uluslararası bilimsel toplantılarda sunulan ve bildiri kitabında (Proceeding) basılan bildiriler

7.3. Yazılan uluslararası kitaplar veya kitaplarda bölümler

7.4. Ulusal hakemli dergilerde yayınlanan makaleler

7.5. Ulusal bilimsel toplantılarda sunulan bildiri kitabında basılan bildiriler

1. **Türk G**, Eski E, Kışlalı Ş. Taksi Şoförlerinde Sigara Kullanımı ve Zararları, Getirilen Yasak Hakkındaki Düşüncelerinin Belirlenmesi, 10. Ulusal Hemşirelik Öğrencileri Kongresi (Uluslararası Katılımlı), 28- 30 Nisan 2011/ Gaziantep, Kongre Bildiri Kitabı sf: 379, **Poster bildiri.**

7.6. Diğer Yayınlar

8.Projeler

9.İdari Görevler

10.Bilimsel Kuruluşlara Üyelikleri:

Türk Hemşireler Derneği

Türkiye Çocuk Hemşireleri Derneği

11.Ödüller

12.Son iki yılda verdiği lisans ve lisansüstü düzeyindeki dersler

Akademik Yıl	Dönem	Dersin Adı	Haftalık Saati		Öğrenci Sayısı
			Teorik	Uygulama	